

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felolós szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:

Egész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre
7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér. (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Csatornatisztítás.

Budapest, július 31.

(v.) Kotorják a csatornát. A nemzet nem akarja eltűnni, hogy politikai hírnevén az egész világ szemeláttára szennyes csorba esék. A közvélemény gyors igazságszolgáltatást, feltétlen világosságot és könyörtelen felderítést követel. Érezzük mindnyájan, hogy ránk szegődik az egész művelt világ tekintete, fűrkészve, vajjon igaz-e, hogy egy nagy nemzeti küzdelem bajnokainak sorát a hatalom korrupciója pénz segítségével akarta, s ha csakugyan akarta: hát tudta-e megritkítani. S a nemzet maga is tudni akarja, a parlamentjének becsülete ellen elkövetett komisz merényletnek kik voltak a mozgatói, mekkora volt a terjedelme és milyen eredményekkel járt mindaddig, amíg az alávaló vállalkozás katasztrófája be nem következett.

Semmi sincs sürgősebb e piszkos rejtély minden egyes részletének legtűzetesebb felfejtésénél. Minden egyéb várhat, nincs más sürgős munkája a parlamentnek, csak ez az egy.

A granicsár, mialatt bőkezű barátjának élelmes ügynökei a lélekvásár körül sürgölődtek, rátette vaskezeit a parlamenti szólás-szabadságra s éjfélén tul tartó ülésen kiérőszakolta magának az indemnitá napirendjét, hogy aztán mennél előbb hozzájuthasson az ujoncokhoz is. Gőgös mosolyal, fitymálva kísérté tekintete az ellenzék éjjeli kivonulását. Azt hitte, most máj a zsebében van minden: pénzügyi felhatalmazás, ujoncjutalék, s aztán majd megtanithatja ezt a rebellis országot keztyübe dudálni. S hát most hova lett, mivé lett az ő nagy diadala? A Ház ma elnapolta magát, nem kíván a granicsárral együtt lenni, valameddig a lélekvásár ocsmány panamájának minden titkáról minden zárt le nem pattantott a hatalmak hatalma, a győztesek legyőzője, a nemzetek becsületének őrizője: az Igazság. Indemnitá kellene? A granicsár várhat. Kellene ujoncjutalék? A granicsár várhat. Neki sürgősek ezek a dolgok, de a nemzetnek immár csak egyetlen sürgős dolga van: a saját tisztességének megmentése.

Ma meghallotta a granicsár a sietve hazaérkezett Kossuth Ferenc ajkáról a saját halálos ítéletét. Aki szövetséget kötött vele, mert a nemzet békeügyét óhajlotta szolgálni, ugyanaz a Kossuth Ferenc vágta ma a szeme közé, hogy el kell a helyéről kotródni, mert bemocskolta a parlament hírnevét, s hogy a békének immáron az a legelső feltétele, hogy aki ilyen rettenetes bűnt tudott elkövetni, annak el kell pusztulnia az ország kormányzatának éléről. Hallott a granicsár Kossuth Ferencről még egyebet is. Kérdéseket, amik a nemzet lelkiismeretéből fakadtak. Hogy volt-e neki köze a lelkek megmérgezéséhez? Áll-e valamelyes viszonyban ama példátlan korrupciós hadjáratához, melynek pusztá híre borzadás remegett végig a lelkeken? A granicsár hallotta a kérdéseket, egy óra hosszágig töprengtet az adandó válaszon, aztán annyit molyogott csupán, hogy *e pillanatban még nem távozhat helyéről.* Beismerte tehát, hogy a vizsgálat befejezése után menni fog. De ezt ki kérdezte tőle? Próbáljon maradni, ha tud. Ahhoz kettő kell: egy király, aki elfogadja az erkölcsi rot-

badás szolgálatait, s egy nemzet, amely ezt eltűri.

Hát persze, hogy megy. Már nem is miniszterelnök többé. Csak árnyéka immár egy miniszterelnöknek. Am hiszen ezt nem is kérdezte tőle senki. Ami választ pedig adnia erkölcsi kötelessége lett volna, abból — teljes órai meggondolás után — egyetlen betű sem szaladt ki a száján. Hallgatott. Nyilván meg akarta várni, amíg a vizsgálóbizottság előtt kivallatták a másikat, a kuszipajtást, az intimust, a hü segítőt, a miniszterjelöltet. Óh, a granicsár egyszerre udvarias ember lett. Az Igazság ajtajánál szerényen hátravonult s intett a fiúmei kormányzóknak, hogy: „kérem, excellenciád az elsőbbség, én majd csak azután lépem át a küszöböt.” Milyen jó, hogy az óvatosság néha az udvariasság köntösét öltheti magára.

Hát az a másik, az a boldogtalan, retentően megtévedt, a politikai erkölcselenség hinárjába jutott ember, ma már ott állt politikai bírái előtt. Kivett a zsebéből egy rövid írást, amelynek kettős a tartalma. Az egyik az, hogy mindennek ő maga az oka. A másik az, hogy a granicsár nem tudott az egész dolog felől semmit. S erre a kettős kijelentésre ez a szárandó ember még ráütötte — a becsületszavának pecsétjét. Aztán jött a valatás.

Hát ennél kinosabb látványt el sem lehet képzelni. Akármit kérdeztek tőle, fogasabb dolgot, olyast, ami igazán világosságot vihetett volna e szörnyszerű titok homályaiba, a viselkedése mindig ugyanaz volt: némán feszengett percekig ültőhelyén, percekig szótlanul tördelte kezeit, olykor idegesen végimsimitotta homlokát, aztán mélyen felsóhajtvá csak annyit szólt, hogy megtagadja a feleletet.

Ez a vergődés olyan borzasztó volt, hogy a nézőknek belefájdult minden idegük. E kinos és hosszú pauzák mindenikében a hallgatóság visszafojtotta léleketét, a keblekben szinte hangosan dobogtak a szívek az izgalmtól s a politikai drámák e legmegrázóbbjánál a letört hőnek izgalmtát is tulszárnyalta a közönség izgatottsága. Hiába faggatták, hiába ostromolták kérő szavakkal, hogy könyörüljön meg becsületében megtámadott hazáján, tárja fel az igazságot, hiszen hallgatásával meggyanusítja egy egész seregét az ártatlan embereknek: — a vádolt sápadtan és némán tétovázott hosszú percekén át s aztán mindig csak azt a választ nyögte ki, hogy megtagadja a felvilágosítást. Mennyi pénzt költött az akcióra? Nem jött válasz, pedig az összszegből meg lehetett volna kalkulálni, hány ember megvásárlását eszközölte ki, vagy hazudta az ügynöksereg. Kik hozták össze azzal a züllött bandával, amelylyel összeszúrta a levelet? Hallgatott, pedig válsza rávezette volna a közvéleményt a nyomra, hogy merre felé kell keresni az igazi bünszerzőket ebben az ocsmány vállalkozásban, amelyben a mai vádolt talán csak áldozat. Ő hivatta-e Dieneseket, vagy pedig emezek ajánlkoztak neki? Hallgatott megint, pedig a felelet a világosság egy sugarát vetette volna az eset lélektani homályába.

Nem vallott semmit, nem derített fel semmit, az igazságot egy lépéssel sem vitte előre. Még azt sem akarta megmondani, hogy hány képviselő állítólagos megvásárlását je-

lentették neki az ügynökök, mikor az elköltött pénzösszegekről elszámoltak. Hallgatott, tehát rengeteg sok dolog van, amit el kellett hallgatnia. Azt hitte, elég, ha magát vádolja és barátjáról levesz minden ódiomot. Ez elég lehet neki és bizonyára elég barátjának, de nem elég az országnak. És nem elég a világnak. És nem elég a végzetesen megrendült közerkölcsnek. S a boldogtalan áldozat becsületszavával szemben felmerül a lelkekben két leküzdehetetlen erejű igazság. Ime, mind a kettő:

Az áldozat kedveskedni akart a bánnak. Ha nem ismerle volna Khuen-Héderváryt, talán tévedhetett volna abban, hogy mivel szerez neki örömet. Akinek az ember nem ismeri a gusztusát, annak tehet olyan szolgálatot, amiből amaz nem kér. De hiszen ez a két ember benső barátja volt egymásnak. Szápáry négy hét óta mindennap órákat töltött együtt a bánnal. Együtt vacsoráztak, együtt kocskáztak, együtt kaszinóztak, még a parlament ülései alatt is egyre-másra találkoztak és konferáltak a képviselőház miniszterelnöki szobájában. Ha tehát Szápáry a lélekvásárral akart barátjának kedvében járni, nohát akkor tudnia kellett, hogy *es* a gróf Khuen-Héderváry gusztusá. Így van-e, vagy sem, feleljen erre bárki, akit nem hagyott cserben a józan esze.

A másik igazság pedig ez. Szápáry azért kereste a bán kegyét, mert miniszter akart lenni. Ezt tudva, kizártnak kell tekinteni azt, hogy a nagy pénzáldozatok árán tervezett leszerelést névtelen ajándéku szánta a miniszterelnöknek. Szápáry érdemeket akart szerezni, hogy miniszterré lehessen. Hát szerzhethet volna-e érdemeket, ha a granicsár nem tud fáradozásai és áldozatai felől? Az ember, ha valamely barátjának önzetlenül akar örömet szerezni valamely ajándékkal, hát becsomagolja ezt s elküldi neki postán. De egy leszerelt obstrukciót nem lehet elegáns etuibe téve a postán névtelenül házhoz küldeni. S ha lehetne, miféle jogcímet adna küldőjének a névtelen ajándék a miniszterségre? Hogyan jutalmazhat a bán érdemeket, amikor nem tud? Feleljen erre is bárki, akinek helyén van a józan esze.

Ime, a két nagy argumentum, amelyre a közgyanakvás támaszkodik. A nemzet közvéleménye nem vonja meg a részvétét a tragikus módon elbukott áldozattól, de büntetének rettetenes volta felől alkotott ítéletét ez a részvét nem döntheti meg. Sajnálni lehet Szápáryt, de nem lehet meg nem borzadni az azon a gyalázatososságon, amelybe megfoghatatlanul belekeveredett. És még kevésbé lehet az ő becsületszavával elintézettnak tekinteni a dolgot s a további kutatástól e becsületszó alapján elállani.

A parlament vizsgáló-bizottsága nem állhat meg féluton. El kell mennie és el fog menni, bármi történjék is, végésvégig a bonyodalmas ügy minden részletén, ki fog fűrkészni mindent, odvaikból elő fogja ráncigálni a cinkostársakat és meg fog állapítani minden felelősséget. Azt a pöcegödrit ki kell kotorni fenékgig. A nemzet tiszta levegőt akar, amelyben egészségesen folytathatja életét.

Ujabb izgalmak.

— A képviselőházi mai ülés. —

Budapest, július 31.

Beöthy Ákos kiállt a folyosó közepére s névve mutatott a vitatkozó, tanácskozó csoportokra:

— Hát nem tragikomédia ez? Tizenöt teljes órán keresztül izzadt ez a Ház, hogy megállapítsa a pénteki ülés napirendjét. S van most napirend? Nincs napirend. Most csinálja a napirendet a folyosó. Csinálja a véletlen, Apponyi, Olay, Tóth János, mindenki — csak éppen az a napirend nincs sehol, melyet a miniszterelnök tüzzel-vassal kierőszakolt.

S Beöthy Ákosnak igaza volt. A hirhedett galandféreg-ülésen hiába csinálták meg a napirendet, mert ma a folyosón senkiesem áltatta magát olyasmivel, mintha az indemnitásról is szó eshetnék. Ki beszél itt indemnitásról? Beszélnek a fiúmei kormányzóról, megtévelyedésről, a bánhoz való viszonyáról, vezekléséről, letűnéséről, a kaszinó álláspontról, a miniszterelnök helyzetéről, az egész parlament gyanu alá kerüléséről, — de indemnitásról senkiesem beszél. Szó esik az ellenzék terveiről, hogy négyen fognak a jegyzőkönyv hitelesítéséhez, beten napirend előtt a vesztegetések ügyéről szólani, hogy továbbá az ülése várják Kossuth Ferencet s hogy a bán nem engedik szöhoz jutni, beszélnek végül a nemzeti párt viselkedéséről és gróf Apponyi Albert hihetetlen fordulásairól, — de indemnitásról senkiesem beszél. Pedig hát azért kellett a galandféreg-ülést tartani, hogy 'az indemnitás végre megint napirendre kerüljön.

A folyosó egyik sarkán a szabadelvűpártiak elmélkednek. Nem akarnak binni a vezér vétkeiségekben. Azt mondják:

— Ez a Szápáry mindig felemás ember volt. Nagy intrikusnak képzelte magát s a legnaivabb baba volt. Politikust és diplomatát játszott, pedig az utolsó suszterinas is begrathatta. Amit most csinált, azzal is meg akarte lepni a miniszterelnököt. Dehogy avatta tervébe! Ellenkezéleg. Ravaszkodott naiv módon és bakot lőtt, mint rendszeren. De a miniszterelnök ártatlan.

A szabadelvű csoport nem igen volt meggyőzve. Sokan esőválták a fejüket, már akinek még van saját feje. Azt mondták, hogy a fiúmei kormányzó egy kicsit locsi-focsi természetű, aki még az ellenzékkel szemben sem tudott eléggé titkolózni s még a *leghetelenebb viharok idején is titokzatos mosolylyal hirdette, hogy azért egy héten belül leszerel az obstrukció. Aki tehát még az ellenzékkel szemben sem tudott titkot tartani, bizonyára nem hallgatott a miniszterelnökkel szemben, akivel állandóan együtt volt.*

Az ellenzéki csoport a miniszterelnökről beszélgetett.

— Egy héten belül vagy mi nem vagyunk itt, vagy ő távozott. Már mint Hédeváry. Mert sokat lehet a mi királyunkról mondani, de egy bizonyos. *Nyilvánvaló szennyet nem tűr meg a közelében.* A bán utilaput kap s meg sem áll hazáig.

Közben feltűnt gróf Apponyi Albert alakja a folyosón. Nem sok gyönyörűséggel nézték. Rövid idő alatt oh be letörték a predestinált békeangyal szárnyait! Az még a jobbik eset volt, ha csak gunyolódta rajta, mert a folyosón mindenfelé kegyetlenül pálcat törtek föllette. Az egész ellenzék határozottan ellene fordult. És vele együtt száműzték a lelkekből az egész nemzeti pártot, melynek provokáló viselkedéséről a szélsőbal egyik legszimpatikusabb vezéralakja így nyilatkozott:

— Hiába erőszakolnak lovagias ügyeket. Ugy teszünk, mint Mirabeau tett, mikor az alkotmány revízióját sürgette és egyszerre nyolcvan provokálták. Azt mondta: „Helyes, uraim, mindenkiel megverekszem, de előbb megmentjük az alkotmányt!” Hát mi sem a magunk lovagias tyukszemét, hanem a nemzet sebét orvosoljuk előbb.

Apponyi érezhette ugyan a hidegséget és ellenséges hangulatot, mely mindenfelé fogadta, de rendületlenül járta a folyosót és azzal próbált a fölingerelt kedélyekre hatni, hogy maga is a

felháborodás hangján beszélt a fölnyílt kloakáról. Elismerte, hogy a parlament a gyanu árnyékában nem tanácskozhatik és kilitásba helyezte, hogy *indítványozni fogja a tanácskozások felfüggesztését, valamint a megválasztandó parlamenti bizottság munkáját be nem végezte, jelenlévét be nem terjesztette.* Azt is jelezte, hogy indítványának megnyerte a többséget és a kormányt is. Ezen az alapon kérte az összes ellenzéki árnyalatok vezéreit, hogy álljanak el a napirend előtt tervezett felszólalásoktól.

Nagyjában Apponyi ígérete tetszett a szélsőbalnak és sokan hajlottak szavaira.

De Vázsonyi Vilmos hangosan hirdette:

— Csak beszéljünk és zsebkendőinket orunkhoz tartván, mutassuk meg a horvát rendszerű pócegödrt az országnak. Mikor mi az éjféli ülésekből kivonultunk, a többség rohögött. *Nó hát píruljanak tovább a jó urak!*

És a folyosónak tetszett ez az álláspont. A vesztegetések dolgában szólásra jelentkezett egész sor képviselő: *Eötvös Károly, Vészi József, Polónyi Géza, Nessi Pál, Kubik Béla, Bartha Miklós.* És ki volt már adva a jelszó, hogy világosságot fognak követelni ketítés irányban: ki volt a vesztegetések forrása és személy szerint vizsgálat, hogy kiket környékezett meg a kísértés? Tudni kell: tiszta-e a kormány és tiszta-e a parlament?

Ilyen hangulatban nyitotta meg az ülést Tallián Béla féltizenegyre.

(A jegyzőkönyv körül.)

A völgy új képet mutatott. A jobbmező népesebb volt és — esőndesebb. Diadal az arcokon nem ült, inkább a bizonytalanság vonása. A balmező kiszélesedett. Sokan megjöttek, akik máig a Háztól távol tartották magukat. Megjelent Komjáthy Béla, Barta Odón és még egy pár békepárti. Megjelent a néppárt is, élén Rakovszky Istvánnal. (Ezeket — Szápáry László nevo hozta meg.)

A karzat rogyásig tömve.

Tallián Béla sokáig állt a dobogón s várta, míg a sokadalom elrendezkedik. Aztán megnyitotta az ülést és kérte a jegyzőkönyv felolvasását.

— Hangosan és világosan tessék olvasni: — szölkelt fel balról gróf *Eszterházy Kálmán* jegyzőböz.

S mialatt a nevezetes jegyzőkönyvet olvasták, a balmező egészen a dobogó alá húzódvá figyelt és jegyzett. *Polónyi Géza, Barabás Béla, Lengyel Zoltán, Rakovszky István:* ugy álltak a kisebbik dobogó lépcsőjén kétoldalt, mint valami testőrség. De figyelt ott mindenki. Jegyzőkönyvet ekkora esőndben még sosem hallgatott a t. Ház. Csak egyszer támadt erős mozgolódás.

Kossuth Ferenc lépett a terembe.

Az egész szélsőbal ujjongott, tapsolt, éljenzett és sorra járult a sok szóbeli a visszatért vezér üdvözlésére.

Aztán megindult a vita a jegyzőkönyv körül. Elsőnek *Barabás Béla* csoportosította kifogásait. Ügyes formában, kemény szavakkal, súlyos vádakkal. Támadt is miatta erős moraj balról, sziszegő zugás jobbról. Tőle *Polónyi Géza* vette át a szót, aki szintén a ferditések, hamisítások és hiányok halmazáról rántotta le a leplet. *Holló Lajos* aránylag biggadtan, de szintén nagy tetszés közben tért vissza a hirhedett ülésre, melynek hiteles képét a jegyzőkönyv nem adja. De legjobban felkavarta a kedélyeket a negyedik szónok: *Lengyel Zoltán.* Szokása szerint ma sem tett lakatot a szájára s kegyetlen szókimondással itélkezett.

Az ellenzék az ő beszéde közben a mérgezett közbeszólások egész nyilazaporát zudította a kormány felé. Ime egy pár:

— *Veszteget és csal!*

— *Csal!*

— *Mindent megpróbál ez!*

— *Még ortografját se tud. De hol is tanult volna!*

— *N-m megnyerni akarja ő a lelkeket, hanem mezevni!*

S mindezt ma is érzéketlenül hagyta elzogni maga fölött az a jégcsap, mely a miniszterelnöki székben még nem olvadt el. A többség se nagyon mert zugolódni s csak egyszerű-másszor hangzott valami méltatlankodás. A grófok és a nemzetiek háborogtak.

Az első vihar a szavazásnál tört ki. Barabás Béla és Polónyi Géza többrendbeli törést és pótlást ajánlott. Ezeket az elnök *Tallián Béla* részre bontotta, hogy külön-külön becsájtsa szavazás alá. Aztán fölötté a kérdést az első pontra nézve, de mikor a megtörtént szavazás után *Lengyel Zoltán* a házszabályokhoz kért szót, az elnök ezt nem akarta megengedni, még pedig azzal a megokolással, hogy már szavazás közben vagyunk s a szabályok szerint szavazás közben senkiesem kérhet szót. *Lengyel Zoltán* nem fogadta el ezt a megokolást és követelte, hogy engedjék szóhoz jutni. Ebből keletkezett a vihar.

— Eláll! — kiáltott és viharzott a jobbmező.

Lengyel Zoltán csak egy gesztussal felelt. De az a gesztus beszédes volt és sokatmondó. A többség tehát ingerültebben kiáltott rá:

— Ki vele, ha nem engedelmeskedik az elnöknek!

— *Ki vele!*

— *Üljön le!*

— Egy ember akarja terrorizálni az egész törvényhozást.

Az ellenzék is félték tőle, hogy az elnökkel szemben való renitenciából baj lesz, ami esetleg elterelhetné a figyelmet a nagyobb és fontosabb dolgoktól. Sorra próbálták tehát kapacitálni *Lengyel Zoltánt Polónyi, Ugron, Tóth János* és mások. *Lengyel* rájuk sem akart hallgatni s mentül jobban zugott a jobbmező, annál makacsabban kiáltotta a zajba *Lengyel Zoltán*, hogy nem hagyja magát.

Az elnök összetett kezekkel kérte:

— Ne tessék ilyen kis dologból ügyet csinálni!

— *Onök fujják fel!* — vágott vissza *Lengyel Zoltán.* — Igazam van s nem engedem a jusomat.

Jobbról még dühösebben kiáltották:

— *Meg kell rendszabályozni! Ki vele!*

— *Ki a vesztegetőkkel!* — felelték balról.

És percekig tartott a lárna, dobogás, padok verése. Közben *Lengyel Zoltán felszökött az előadó dobogóra s onnan szölt fel az elnöki pulpitisra Talliánhoz, Apponyihoz.* Csak indultos gesztusai látszóttak, szavait elnyelte az örülemez vihar. *Lengyel* semmivel és senkivel sem törődött. Tallián, Apponyi, Polónyi, Ugron hiába szölt neki, ragaszkodott a maga igazságához s a többség ingerült toporzékolására csak gunyos szavai voltak.

Most már *Barabás Béla* és *Eötvös Károly* is szólásra jelentkezett.

— *A házszabályokhoz kérek szót!* — mondták.

De hiszen *Lengyel Zoltán* is a házszabályokhoz akart beszélni s ha neki nem engedte meg az elnök, másokkal szemben sem lehetett engedékenyebb. Tallián Béla tehát negyedórai kinos vergődés után *felfüggesztette az ülést.*

(Intermezzo.)

A szünet alatt a tanácstalan viharokat követő kapacitáció nyomban megindult. Apponyi, Tallián és Perczel Dezső a baloldalon *Lengyel Zoltánt* fogta körül, míg a miniszterelnök környezetében a grófok vitakoztak igen hevesen. Később Tallián átjött a miniszterelnökhöz és ott referált. Kihallatszott a nagy zajból gróf *Hadi* János szava:

— Nem lehet engedni! Vagy mindjárt kellett volna, vagy most sem lehet!

Ugy látszott, a miniszterelnök is ezen az állásponton volt. Az ellenzék azonban gunyosan jegyezte meg rá:

— *Ne akarjon az elnökégy kényesebb lenni a koronánál! A korona nyolc hónap után a katonai javaslatokkal engedett. Miért nem mondták a koronának azt, hogy „vagy mindjárt kellett volna engedni, vagy most sem lehet“?*

Haragos táborok viaskodtak egymással s jó negyedóráig eltartott a szünet, de a völgyből senkiesem elietett a folyosóra. Nagynehezen vették le a lábáról *Lengyel Zoltánt*, aki azt mondta elvbarátainak:

— Hiszen már leültem volna, de mikor megláttam a kaszinó urait, elöntött a vér!

Tallián aztán megnyitotta az ülést s már folytatni akarta a szavazást, mikor fölemelkedett

Eötvös Károly és a maga rokonszenves hangjával játsza megnyerte az engedélyt, hogy mégis csak elmondja azt, amit Lengyelnek nem engedtek elmondani. Elmondotta és Lengyel sietve tette hozzá, hogy ugyanazt akarta megmondani. S ki-sült, hogy azt az egész Ház helyesli.
S ezért idézték fel a vihart . . .

(A vesztegetések.)

Az izgalmasabb percek elkövetkezését érte a t. Ház. Az elnöki székét gróf Apponyi Albert foglalta el. Rövid nyilatkozatban jelezte, hogy az elnökség eljárását bíráló megjegyzésekre a maga cáfoló észrevételeit csak azért fojtja magába, mert e pillanatban a parlament s a magyar közélet tisztasága érdekében sietve kell a parlamenti bizottság megválasztásához hozzáfogni. A cáfolatot máskorra hagyja: a parlament tisztasága előbbrevaló.

Tehát előre, a tárgyra!

Napirend előtt szót kértek ketten: elsőnek Gajári Géza, aki a történet után visszavonta Polónyiról mondott gyanúsító megjegyzését s azonkívül a naplóba eszszott sajtóhiba kiigazítását kérte.

— Polónyi-svindli került a naplóba, pedig én Polónyi-stikli-t mondtam.

Most általános mozgás közben Kossuth Ferenc emelkedett szólásra. A szélsőbal a legnagyobb várakozással nézett felszólalása elé, mert a félre-vonult vezér már eleve jelezte, hogy nagyjelentő-ségű nyilatkozatot fog tenni. A beavatottak tudták is, hogy mit. De nagy várakozással volt a többség is, mely érezte, hogy komoly fordulat előtt áll. És senkinek eszébe sem jutott, hogy Kossuth Ferenc sohasem volt méltóságosabb, mint e mai napon. Minden mondata pörölycsapás volt.

— A bujkáló gyanúsítás nem járja. Akinek valami gyanuja van, álljon ki vele! Nyilatkozzék a fumei kormányzó, de nyilatkozzék a miniszter-elnök is! Kell nyilatkoznia. Mert a magyar miniszterelnököknek nem szabad tűrnie, hogy gyanúsítsák.

Az egész ellenzék tapsolt.

— Igaz. Nyilatkozzék!

— A miniszterelnök gyanu alatt áll! — szölt emelt hangon Kossuth Ferenc.

— Joggal! — tette hozzá Polónyi Géza.

— Azt nem mondom, hogy joggal — szölt, fejté ráva Kossuth, — de mindenesetre kikezdte a gyanu s a magyar miniszterelnök tekintélyét óvni kell az egész világ előtt. Ha a fumei kormányzó levonta teltének következményét, akkor a miniszterelnök is kövesse példáját!

Taps és ujjongás kísérte az egyenes beszédet. A többség fészkelődött, hánykolódott, a miniszterelnök is porosabb lett egy gondolattal.

— Mondjon le!

— Vesztegető nem való arra a helyre!

— Le vele!

Az egész ellenzék felugrált helyéről. Apponyi az elnöki székből megrázta a csengőt és közbeszólván, nem Kossuth szavaira, de az ellenzék kiröpített megjegyzéseire azt mondta, hogy nem szabad előre idézni s a bizottság jelentése előtt stataria-liter pálcát törni valaki fölött nem járja.

Ezt a jobbmező s a néppárt tapsolta meg. Rakovszky István tüntető kiáltotta:

— Ugy van! Ez a nobilis! Ez a helyes!

A baloldal azonban ügyet sem vetett a figyelmeztetésre, a néppárt heveskedését pedig egyszerűen visszautasította. Gunyosan szólalt át a néppárthoz:

— Ne volna csak az egyházpolitikai ellenzék egyik vezetőjéről szó!

Kossuth nyugodtan kívárta a vihar elulását s aztán röviden így szólt:

— Én hazafias elhatározásból a kibontakozás híve voltam. Amit a miniszterelnök annak ígért, álltam. De ma új szituáció előtt vagyunk. A kibontakozásnak egyenesen akadálya a miniszter-elnök ur. Ne csodálkozzék tehát, ha most már szem-között talál magával s fölveszem én is a harcot ellene!

Az ellenzék zugott, tapsolt, ujjongott. Egy-szerre lesietett az egész tábor, körülfogta vissza-tért vezérét és percekig ujjongva üdvözölte, gratulálta. A többség konsternálva bujt össze s nem volt egy szava sem, mikor Barabás Béla át-kiáltott:

— Most tessék Kossuthnak tapsolni! Most pró-báldják tapsokkal kompromittálni!

Az újra találkoztott ellenzék lelkesedése az egész Házat felgyújtotta. Akik Kossuth után beszélni akartak s már feliratkoztak: valamennyien előltek a szótól. Nincs már arra szükség. A vezér beszélt és jól beszélt. Az egész nemzet érteni fog belőle.

Gróf Apponyi Albert ekkor megette indít-ványát, hogy a parlamenti bizottság munkájának befejeztéig a Ház halassza el a tanácskozásait. Ki-jelentette, hogy az indítványhoz az ellenzék minden árnyalata s a kormány is hozzájárult.

— Kimondhatom tehát, hogy a t. Ház egy-hangulag . . .

Itt félbeszakította Barla Ödön. Szót kért. És figyelmeztette a törvényhozást, minő veszedelmes precedens válhatnék belőle, ha exlex idején a t. Ház bizonytalan határidőre elnapolná üléseit s így az egyetlen garanciát maga vetné el, ami az exlex-ben való kormányzás ellenőrzésére szolgálhat.

Ez szöveget üttö a fejekbe.

Tanácskozás, vitaközlés indult meg s a t. Ház többek felszólalása után csakugyan abban állapo-dott meg, hogy az elnapolásnak terminust szab. Elhalasztja ugyan tanácskozásait, de kimondja, hogy legkésőbb augusztus tizedikén megint ülést tart s akkor — ha a bizottság már elvégezte munká-ját — azt fogja napirendre tűzni, ha pedig még tartana a vizsgálat, újabb meghatározott időre halasztja el a tanácskozásait.

Ezzel kapcsolatban a parlamenti bizottság hatásköre szempontjából is több indítvány került szóba. Vészt József a kérdés természetére való hivatkozással a legnagyobb nyilvánosságot sür-gette. Az ülésekre a sajtó képviselőinek bebo-csátását kérte. És gyorsírói pontos följegyzéseket, ugy a képviselő, mint az újságok számára. A néppárt és legkivált Rakovszky István ingerülten tiltakozott az indítvány ellen, de kudarcot vallott. Mert a többség is hozzájárult, hogy a bizottság tár-gyalásairól gyorsírói följegyzések legyenek, melyeket naponta rendelkezésre bocsátanak a sajtónak.

Kimondta ezenkívül Lovász Márton indítvá-nyára a Ház, hogy a bizottság vizsgálata körébe vonhat olyan vesztegetési ügyeket is, melyeket csak ezentul fognak neki bejelenteni.

Igy döntött a Ház.

S ekkor a végén fölemelkedett Khuen-Héderváry miniszterelnök.

— Kossuth Ferenc azt mondta, hogy nekem is nyilatkoznom kell. Meg fogok jelenni a bizottság előtt és nyilatkozom. De bár Kossuth maga kijelen-tette, hogy gyanúsítani nem akar, mégis azt kö-vetelte tőlem, hogy hagyjam el helyemet. Azt hisz-em, e pillanatban nemcsak önmagam, de a nemzet ellen is véténék, ha helyemet elhagynám!

A többség fanyarul helyeselt, az ellenzék azonban a kései nyilatkozatra az kiáltotta:

— Többet vét a nemzet jóhíre ellen, ha az egész világ előtt napokig meghagyja azt a föllevést, hogy Magyarország miniszterelnöke tudott a vesztegetések-ről . . .

De ez már elveszett a szünet morájában. A határozat után ugyanis Apponyi öt percre felfüg-gesztette az ülést. Aztán megválasztották a parla-menti bizottság tizenöt tagját. A szavazás rend-jeen sok szó esett arról, hogy a többség számos-tanja a pártközi lojalitás ellenére törlötte a független-ségi jelöltek listájából a neki kényelmetlen Rátkay László nevét. Megállapodás történt, hogy amennyi-ben Rátkayt a bizottságból kibuktatnák, az ellen-zék azt nem hagyja annyiban.

De nem volt rá szükség.

Rátkay bekerült a bizottságba, bár legkeve-sebb szavazattal. A többség haragosabb elemei hely-ette Mezőssy Bélára és Molnár Akosra szavaz-tak.

A mozgalmas ülés befejeződött.

A többség boldog volt, hogy ime a kormány is hozzájárult a tanácskozások elhalasztásához. A kormány is úgy gondolkozik, hogy gyanu ár-nyékában nem lehet tanácskozni.

— Mi ezt tegnapelőtt éjjel megmondtuk már! — konstaltatta Barabás Béla.

Csak hogy akkor ugyanaz a többség még más-ként gondolkodott . . .

A képviselőház ülése július 31-én.

— Kezdeté délelőtti 10 órakor. —

Elnök: Tallián Béla.

A kormány részéről jelen vannak: gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök, Wassics Gyula, Da-rányi Ignác, Plozsa Sándor, Tomasics Miklós, Kolossváry Dezso, Láng Lajos miniszterek.

Elnök: Megnyitja az ülést.

Gróf Eszterházy Kálmán jegyző: Fölolvassa a mult ülés jegyzőkönyvét.

Elnök: A jegyzőkönyvhöz többen kívánnak szólni.

(Jegyzőkönyvi vita.)

Barabás Béla: Nem akarja a multkorai ülés hang-ját folytatni. Egyszerűen a jegyzőkönyvhöz akar szólni. Némely tények elferditve vannak visszaadva a jegyzőkönyvben vannak benn meg nem történt dolgok és vannak benn olyan dolgok, amelyek 1903. július 29-én egyáltalán meg nem történtek s végül oly do gok, amik megtörténtek, nincsenek benne. Ez a jegyzőkönyv a kormány erőszakosságának bélyegét hordja magán. (Taps balról.)

Horváth Gyula: Vesztegetés után csakis a jegyzőkönyvhamisítás következtelt.

Barabás Béla: Az van a jegyzőkönyvben: „a miniszterelnök indítványt tesz“. Ez nem áll. A mi-niszterelnök legfőbb akart indítványt tenni. Azonban az írásbeli indítvány szétépetvén, a második nem nyújtotta be, hanem csak odacsempészette az elnök-höz. (Zajos helyesítés balról.) Ez a passzus tehát, amely az indítvány beéréséről szól, törlendő. Ezeket a jegyzőkönyvmódosításokat nincs ideje le-jegyezni, kéri tehát a jegyzőket, hogy írják fel eze-ket. (Ellemondás jobbról.)

Második kifogása, hogy a jegyzőkönyv 1903. július 29-éről szól, arról említés nincs, hogy az ülés átvetült július 30-ára.

Nem felel meg a tényeknek a mentelmi bizott-ság összehívására vonatkozó rész sem. Az a lelkő-küléti el a mentelmi ügyekben. A legfontosabbak a július 30-án történtek s erről a jegyzőkönyv emli-tést sem tesz. Indítványozza a 30-án történteket tör-öröni s az ott hozott határozatokat törvénytelennek kimondani. Vagy pedig tessék belevetni, hogy a mi-niszterelnök indítványát július 30-án tette meg. Ez a-után involválna ennek abszurditását, mert egy napra két ülést nem lehet összehívni. (Zaj, ellemondás jobbról.)

Kubik Béla: Letagadnák a csillagokat az égről. (Főkiáltások jobbról.)

Lengyel Zoltán: Jó lesz hallgatni. (Főkiáltások balról: Vesztegetők!)

Báró Feilitzsch Artur: Ki az?

Kubik Béla: Mindenre képesek odát!

Barabás Béla: Hát nem lehet napirend meg-állapítása nélkül a Háznak üléseit befejezni. (Főkiál-tások jobbról: Nem!) Pedig ma is meg fog történni. (Nagy zaj jobbról.) A július 29-iki ülés fizikai határ-ideje július 29. éjlel 12 óra. Azonul már ülésezni nem lehetett volna, hanem össze kellett volna más-napra egy formális ülést hívni a napirend megállapí-tására, ami nincs. Indemnitást itt Széll Kálmán nyuj-tott be, de a bán nem.

Polónyi Géza: Indemnitás című törvényjavas-lat nincs!

Mezőssy Béla: Azt persze a miniszterelnök nem tudja.

Sebes Dénés: Majd Megtanulja Zágrábban.

Barabás Béla: A miniszterelnök nemcsak hogy itt indemnitási javaslatot be nem adott, hanem még azt sem jelentette ki, hogy Széll Kálmán indemnitási javaslatát magáévá teszi. (Ugy van balról.) Ez is bizonyítja a bán erőszakosságát. (Taps balról.) Kio-gásolja azt is, hogy a jegyzőkönyvben nem foglalták benn Polónyi utaltokozása a törvénytelen ülés ellen. Kéri a jegyzőkönyv ily értelemben való kiigazítását, hogy az utókor is tisztán lásson. (Eljénzés és taps balról.)

Polónyi Géza: A jegyzőkönyvhöz szólván, ki-emeli, hogy tegnapelőtt törvényességgel hoztak ha-tározatot.

Ecskeméthy Ferenc: Most már csak az or-gyilkosság következhetik.

Polónyi Géza: Reméli, hogy a jegyzőkönyvet ki fogják igazítani, mert különben gondja lesz rá az ellenzéknek, hogy itt többé napirend ne legyen. (Za-jos tetszés balról.) Fölöröjja az a lelkőküléti helytelen lé-péseit. A házszabályok alapján nem kívánhatják, hogy a Ház a képviselőket fizikálisan kimerítve, három évig is együtt maradjon, amíg a következő ülés napirendje meg nincs alapítva. Az ülések csak egy órával hosz-szabbíthatók meg a rendes időn túl, tovább nem és semmiesetre sem szabad áthúzni az ülést másnapra. Párhuzamos ülések sem szabad tartani, csak úgy, ha az a Ház egyértelműen elhatározza. Minden erő-szakosság ellen a végletekig fog küzdeni. (Zajos tet-szés balról.)

Ecskeméthy Ferenc: Ezt jegyezze meg magá-nak a granciosár!

Holló Lajos: A jegyzőkönyv ellen való kifogá-sokat sorolja föl. Ez a jegyzőkönyv szerinte egyszerű hamisítvány. (Ugy van balról.)

Lengyel Zoltán: Szüntesse az bizonyítja, hogy a jegyzőkönyvben hamis adatok foglaltak.

Ecskeméthy Ferenc: Hamisítás vesztegetés.

Kubik Béla: Mindenre képesek. Ilyen minisz-terelnököt támogat a sok szabadlevű. Botrány!

Ecskeméthy Ferenc: Most már csak az or-gyilkosság következhetik.

Kubik Béla: Csak ez van még hátra!

Lengyel Zoltán: Lovász Márton bejelentése utáni felszólalása nincs megemlítve, kéri a jegyző-könyv ez irányban való módosítását. Rátér azután arra, hogy a jegyzőkönyv szerint, a miniszterelnök

indítványa szétfétren, a miniszterelnök ugyanazon indítványt újra beadta.

Elnök: Figyelmezteti a szónokot, hogy a jegyzőkönyvben az van, hogy ugyanazon napirendre vonatkozó indítvány.

Neszi Pál: Meg kell nézni a jegyzőkönyvet.
Hentaller Lajos: Úgyveljen Rátkay, nehogy hamisítsanak valamit.

Kubik Béla: Megteszik, mert mindenre kaphatók.
Lengyel Zoltán: Ha úgy volna, ahogy az elnök mondja, akkor két cafolatallal kell előállni, pedig egyvel is megelégedett volna.

Elnök: Csak tessék folytatni.
Lengyel Zoltán: Bemutatja a miniszterelnök szétfétren indítványának fakszimiljét. Nos, ez az indítvány nem nyújtott be újra, mert azt a másik indítványt senki sem terjesztette elő, hanem a miniszterelnök egyszerűen odaesemésztette az elnököt. Tehát a többség megszavazott egy indítványt, amely nem volt már meg, vagy pedig egy oly indítványt, amelyet be sem adott.

Elnök: Konstatálja, hogy a jegyzőkönyvben az áll, hogy ugyanazon napirendre vonatkozó indítványt nyújtja be a miniszterelnök.
Lengyel Zoltán: De hiszen az indítványt az elnök zsebében volt.

Kubik Béla: Vajjon nincs-e a zsebében most is egy indítvány.

Rákosi Viktor: Most nincs, majd estére.
Hentaller Lajos: Szápáry-féle indítvány.
Keckeméthy Ferenc: Csinos ki elnök.

Lengyel Zoltán: És csak miután megszavazták az állítólagos indítványt, lett csak előlvasva az. Cso-dája, hogy Apponyi is hozzáárult ehhez. Kéri a hibák kiigazítását. (Eljenzés batorl.)

Elnök: T. Ház! A házszabályok szerint a jegyzőkönyv hitelesítéséhez négy szónok szólhat. Az első kifogása Barabás képviselő urnak az, hogy a miniszterelnök ur indítványt nem tett, ennek következtében a jegyzőkönyvbe való iktatása ennek az indítványt abban helyet nem foglalhat. Kérdem tehát a t. Ház tagjait, akik a jegyzőkönyv ezen részét úgy a mint van, és felolvastatták, elfogadják, méltóztassanak felállni. (Megtörténik. Zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Az igazságot leszavazzák!)

(Vihar.)

Lengyel Zoltán: Kérem alásan. (Felkiáltások jobbfelől: Nem lehet! Szavazás van! Élnék mozgás.)

Elnök: Bocsnátot kérek, Lengyel képviselő ur, szavazás közben nem lehet szólni. Méltóztassék helyet foglalni. (Úgy van! Úgy van! jobbfelől. Zajos felkiáltások: Úljön le!) Csendet kérek, t. Ház! (Zajos felkiáltások a jobboldalon: Nem lehet szólni!) Kérem Lengyel képviselő urat, a szavazás folyik, szavazás-közben szót nem adhatok. Még a határozatot sem mondtam ki arra vonatkozólag, ami történt.

Lengyel Zoltán: Éppen azért szólhatok! (Nagy zaj a jobboldalon és a középben. Felkiáltások: Nem lehet!) Ellenpróbat tessék elrendelni, ez az első kéresem, ehhez jogom van. (Nagy zaj a jobboldalon és a középben, zajos felkiáltások: Ki vele! Rendre!)

Elnök: Elrendelem az ellenpróbat. Ennek kéréséhez a képviselő urnak teljes joga van. Méltóztassanak nyugodtan lenni.

Lengyel Zoltán: Akkor a házszabályokhoz kérek szót!

Elnök: Kérem azokat a t. képviselő urnakat, akik Barabás Béla képviselő ur indítványát elfogadják, méltóztassanak felállni. (Megtörténik.) A Ház többsége a jegyzőkönyv felolvasott szövegét Barabás Béla képviselő ur indítványával szemben hitelesíti. (Élnék helyeslés a jobboldalon és a középben.)

Barabás Béla: Lássuk, hogy a tényeket hogyan szavazzák le. Nem kell vele törődni, csak hadd szavazzanak.

Elnök: Csendet kérek, t. Ház! Lehetetlen így egymást megérteni. (Zaj.) Csendet kérek. A következő pontja Barabás Béla képviselő ur indítványának... (Nagy zaj.) Csendet kérek!

Kubik Béla: Leszavazzák a csillagot az égről. (Mozgás és derültség a jobboldalon és a középben) Igen!

Elnök: (Ismételtlen csenget.) Csendet kérek! Kérem a t. képviselő urnakat, méltóztassanak csendben lenni.

Lengyel Zoltán: Kérem szépen!

Elnök: Kérem Lengyel képviselő urat, ne zavarja az elnököt.

Lengyel Zoltán: Bocsnátot kérek, a házszabályokhoz kérek szót. (Nem lehet, a jobbfelől és a középben.) Bocsnátot kérek, ez a szavazás. (Zajos felkiáltások jobbfelől és a középben: Nem lehet! Rendre! Elnök ismét csenget.) Barabás Béla szclásra jelentkezik.

Barabás Béla: Kérem alásan... (Zajos felkiáltások jobbfelől és a középben: Nem lehet!) A házszabályokhoz kérek szót. Erre vonatkozik.

Elnök: Kérem szépen...

Barabás Béla: T. képviselőház! (Nagy zaj jobbfelől és a középben, felkiáltások: Halljuk az elnököt.) Bocsnátot kérek, erre vonatkozik.

Elnök: Méltóztassék nyugodtan meghallgatni. Az én fellogasom szerint (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások a jobboldalon: Halljuk az elnököt.) szavazás közben szólni nem lehet. (Élnék helyeslés jobbfelől és a középben.)

Barabás Béla: Nagyon röviden kívánok szólni! (Halljuk! a szélsőbaloldalon. Nem lehet! Jobbfelől és a középben!) Világos házszabályosítást. (Nagy zaj jobbfelől. Elnök ismételtlen csenget.)

Lengyel Zoltán: Kérem alásan. (Nagy zaj jobbfelől; zajos felkiáltások: Engedetlenség! eset. Mentelmi bizottsághoz!)

Horváth Gyula: Halljuk a kaszinót! Nyilatkozzék Szápáryról! Szápáryról beszéjen a kaszinó. (Nagy zaj.)

Lengyel Zoltán: Kérem szépen... Majd meg-

hallgatnak az urak. (Zajos ellenmondás a jobboldalon és a középben.) Igen!

Nyegre László: Engedetlenség esete! (Úgy van! Úgy van!)

Horváth Gyula: Halljuk a kaszinót! (Nagy zaj.)
Kubik Béla: Vesztegetni akarnak?

Elnök: En kőtelességemnek tartom mindenkiem szemben végrehajtani a házszabályt. Meggyőződésem, hogy ezen aktus alatt beszélni nem lehet. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Helyeslés a jobboldalon.)

Lengyel Zoltán: T. képviselőház!... (Folytonos nagy zaj és láma.)

Peresz Dezős: Ez engedetlenség. Mentelmi eset. A mentelmi bizottsághoz kell utasítani. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Joga van szólni. Felkiáltások a jobboldalon: Rendre! Rendre! Folytonos nagy zaj.)

Lengyel Zoltán: 'En csak egy mondatot akarok befejezni és azt meg is fogom mondani! (Folytonos nagy zaj. Felkiáltások jobbfelől: Rendre! Rendre! Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon. Eötvös Károly szclásra jelentkezik. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) A kérdés feltevéséhez akarok szólni! (Felkiáltások a jobboldalon: Nem beszélhet! Nincsen joga szólni! Nagy zaj. Eláll! jobbról. Olyan nincs! Folytonos nagy zaj. Elnök többször csenget.)

Elnök: T. képviselőház! Én azt hiszem, hogy a t. képviselőház érdekében van, hogy ezen különben csekély kérdés békésen intézzék el.

Lengyel Zoltán: Azért kellett tehát feljűjni. (Nagy zaj. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.) Nekem van igazam. Akárhányan vannak is, nekem van igazam. (Folytonos nagy zaj. Felkiáltások a jobboldalon: Tessük illétlenül! Elnök csenget. Felkiáltások jobbfelől: Szavazunk! Szavazunk! Nagy zaj és felkiáltások a jobboldalon: Le kell ütleni! Igazságom van! Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon. Hosszantartó nagy zaj.)

Elnök: Minthogy a tanácskozást ilyen zajban lehetetlen tovább folytatni, az ülést tíz percere felüggesztem!

Szünet után.
Elnök: A folytatálagos ülést megnyitom.

Ami Barabás képviselő ur óhajtatásának második részére vonatkozik... (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Eötvös Károly: T. elnök ur! A házszabályok 225. és 226. §-ai alapján kérek szót. (Felkiáltások a jobboldalon: Szavazás közben nem lehet! Zaj a szélsőbaloldalon és felkiáltások! Halljuk! Halljuk!)

Bakó József: (Halljuk, halljuk!) Mindjárt meg-értjük egymást!

Eötvös Károly: T. képviselőház! Semmi bizonykodási celom nekem nincs. Az elnök ur kijelentésének egy szavát azonban nem tartom a házszabályoknak megfelelőnek, (Halljuk, halljuk! a szélsőbaloldalon.) Szavazás előtt feltétlenül a kérdés. A kérdéshez, hozzá lehet szólni. E felett nincs köztünk nézetkülönbség. A házszabályok 225. §-a szerint azonban a szavazás alatti tárgyat részekre lehet felbontani és akkor minden részre külön tételik fel a kérdés s így a 225. §-a szerint minden részenként feltett kérdéshez hozzá lehet szólni. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Ez a házszabályok rendelkezése. (Úgy van! Úgy van! a szélsőbaloldalon.) Az elnök ur pedig, mikor nem engedte meg Lengyel Zoltán képviselő urnak a hozzá-szólast, azt mondta: „most szavazás közben vagyunk.”

Ez a szó nem felel meg a házszabályoknak, mert a részekre osztott kérdés minden egyes részének felle-vésénél a házszabályok 225. §-a szerint hozzászólhatunk. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Lengyel Zoltán: Magam is csak ennyit akartam mondani. (Mozgás és zaj a jobboldalon. Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Elnök: En azt a kifejezést, hogy „most szava-zás közben vagyunk” tényleg használtam; és tényleg úgy volt a dolog, mert a határozat kimondta még nem volt. A feállítás pedig megtörtént, de a ha-tározatot még nem mondtam ki, tehát tényleg a sza-vazás közben történt a dolog. (Helyes és a jobboldalon.) Fölöslegül egyenként Barabás Béla módosít-ványait. A Ház többsége elvet ezeket. Barabás Béla utolsó kifogása, hogy Polónyi Géza tiltakozása a jegyzőkönyvbe fel nem vétetett. Kérem azokat, akik a jegyzőkönyv eredeti szövegét kívánják megtartani, sziveskedjenek felállni.

Polónyi Géza: A kérdés feltevéséhez kérek szót. Ezt a kérdést nem lehet így feltenni, mert itt egy pozitív felvetései van szó. A kérdést úgy kell feltenni: kívánja-e a Ház, hogy az pótlólag a jegyző-könyvbe felvétsék, igen, vagy nem? (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Kíván még valaki a kérdés feltevéséhez szólni? (Felkiáltások: Nem!) Így teszem tehát fel a kérdést: kívánja-e a Ház, hogy ez a tiltakozás a jegyzőkönyvbe felvétsék, igen vagy nem? Akik kívánják, méltóztassanak felállni. (Megtörténik. Egy hang a szélsőbaloldalon: Kérünk ellenpróbat.)

Pap Zoltán: Ami megtörtént, az se jőjjön bele a jegyzőkönyvbe. (Egy hang a jobboldalon: Benne van a napóban!)

Kubik Béla: A földolog a vesztegetés! (Zaj.)

Elnök: Miután ellenpróbat kérnek, kérem azokat, akik elogiadják az eredeti jegyzőkönyvet és nem kívánják a tiltakozás bevetését, méltóztassanak fel-állni. (Megtörténik.) A Ház nem kívánja a tiltakozás felvételt s a jegyzőkönyv eredeti szövegét fogadja el.

Következik Lengyel Zoltán két megjegyzésére vonatkozó elhatározás. (A Ház ezeket is elveti.)

Ennek következtében a jegyzőkönyvet egyuttal hitelesítettnek jelentem ki. (Helyeslés a jobboldalon.)

Az elnöki széklet gróf Apponyi Albert foglalja el. Be-mutatja a beérkezett irományokat és kérvényeket.

(Személyes kérdés.)

Rákosi Viktor: Há! a vesztegetés ellen nem ér-kezett valami kérvény.

Elnök: Jelenti, hogy személyes kérdésben Ga-

jári Géának napirend előtt Kossuth Ferencnek és több képviselőnek adta meg a szót. Hangsúlyozza, hogy most nem felel az elnökség ellen intézett táma-dásokra, csak annyit emel ki, hogy erőszakosságra sohasem lesz kapható.

Pap Zoltán: Definálni kellene az erőszakosság értelmét.

Elnök: Két évi elnöki multjában keressék az értelmezést. (Helyeslés.) A szó Gajári Géát illeti.

Gajári Géza: A tegnapielőtti ülésben, a szünet előtt tett egyenlő közbiztonságával szemben Polónyi Géza és Pap Zoltán felszólalásai után, közlésségének tartja kijelenteni, hogy a kénytelen elhinni Pap Zoltán képviselő urnak, hogy ehhez az ügyhöz Polónyi Géza képviselő urnak semmi köze. Többé, amint a napló is igazolja, ezt már akkor is kijelentette. Azóta a hírlapokból is meggyőződött arról, hogy tévedett. (Halljuk! Halljuk!) Enneköve kijelenti, hogy amiket közbeszólásokként ezen ügyre vonatkozólag Polónyi Géza viselkedése tekintetében mondott, ezennel visszavonja. (Élnék helyeslés.) A napló 5. oldalán közbe-szólásaként az is joglatatik: „ez Polónyi-féle svindli”. Ezt nem így mondotta. Kéri, hogy naplónak az a kifejezése, „svindli” az általa használt valódi szóra „stikli”-re módosítsák. (Zaj és mozgás.)

(A paktum fölmondása.)

Kossuth Ferenc: T. Ház! (Halljuk! Hall-juk!) Mindenki tudja, hogy az utóbbi időkben én miért nem vettem tevékeny részt a Ház munkálkodásában. Okaimnak hazafiságában, azt hiszem, senki ebben a Házban és széles e hazában nem kételkedhetik. (Általános élnék helyeslés.) Falusi magányomban egy csodálatos hír lepett meg. (Halljuk! Halljuk!) Az a hír, hogy egy országgyűlési képviselőt megvesztegetni igyekeztek, ezzel kapcsolatban azt is híresztelik, még pedig ellen nem őrizhető módon, hogy több oly képviselő is van, akikkel szemben megvesztegetési kísérletek törtettek. Minthogy minden magyar embernek kívánni, sőt követelni kell azt, hogy azok, akik a közéletben részt vesznek, teljesen tisztán álljanak a közvélemény előtt: (Általános élnék helyeslés.) ebből a felfogásból ki-nélvulva azzal a követeléssel lépek az ország színe elé, hogy mindenki, aki valakire gyanakszik, mindenki, aki valami kőzsa birt hallott, mindenki, aki valamit tud vagy tudni vél, álljon elő nyíltan, (Élnék helyeslés és taps a Ház minden oldalán.) és jelentse be még most a gyanuját is annál a bizottságnál, (Élnék helyeslés és taps a Ház minden oldalán.) amelyet a Ház minden bizonytal meg fog választani, mert a lábrakapott névtelen rágalmozási rendszernek végre véget kell vetni. Legyen legalább erre jó az a tény, melyet a világ előtt restellek, hogy itt Magyarországon egy képviselőt meg akartak vesztegetni. Szégyen, gyalázat. (Általános mozgás.) Arra kérem gróf Szápáry Lászlót, ki ámbár nincsen jelen, meg-nevezheti, miután ő saját magát már megnevezte, hogy ő elsősorban nyilatkozzék a bizottság előtt. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Eskü alatt! Felkiáltások a középben: Megteszi!) Vannak-e többen oly képviselők, akikkel szemben megtette ugyan-azt a kísérletet, amelyet megtett Pap Zoltán képviselő ural szemben. (Általános élnék helyeslés. Egy hang a szélsőbaloldalon: És ki bizta meg!)

De felszólítom a miniszterelnök urat is. (Élnék helyeslés és taps.)

Barabás Béla: Fel bizony. Nem tiltakozott egy szóval sem tegnapielőtti. (Nagy zaj és felkiáltások a jobboldalon és a középben: Nem is kellett.)

Kossuth Ferenc: Felszólítom a miniszterelnök urat is, (Halljuk! Halljuk!) hogy a bizottság előtt egész nyíltan nyilatkozzék (Élnék helyeslés jobbfelől és a középben.) és hárítsa el ma-gáról azt a borzasztó vádat, amely való a közvé-leményben már terjedni kezd. (Ellenmondások a jobboldalon és a középben.)

Polónyi Géza: Joggal. (Hosszantartó ellenmondás a jobboldalon és a középben. Elnök csenget.)

Kossuth Ferenc: Én nem mondtam, hogy joggal terjed el ez a vád, (Halljuk! Halljuk!) és nem is mondom. (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Rakovszky István: Meg kell mondani most Kossuth szerint.

Kossuth Ferenc: Nem mondom, hogy jog-gal gyanúsítják a miniszterelnök urat, mert előre ítélkezni nincs is jogom. (Élnék helyeslés és taps jobbfelől és a középben.) de a mondatokkal egy kétségbenvonhatatlan tényt konstatáltam.

Kubik Béla: Szüntelenül együtt volt vele!

Kossuth Ferenc: A nemzet színe előtt azt állítom, hogy a magyar miniszterelnöknek az egész világ előtt oly tisztán kell állnia, (Élnék helyes-lés és taps a jobboldalon és a középben.) hogy még távolról sem érinthessék gyanuval. Bár is-métlem, hogy a miniszterelnököt nem gyanúsítom, azért mégis kénytelen vagyok kiemelni azt, hogy egy hozzá közelálló férfiú, (Mozgás jobbfelől és a középben.) ki a kormány egyik tagja (Mozgás a jobboldalon és a középben. Elnök csenget.) tette meg ezt az elítélendő kísérletet. (Halljuk! Hall-juk! a szélsőbaloldalon.) A fumei kormányzó már levonta tétének következtését. Most a miniszter-elnök urat kérdezem, (Nagy mozgás a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! Elnök csenget.) hogy

nem hiszi-e azt, hogy ő saját érdekében cselekednék, hogy ha követné gróf Szápáry László példáját? (Élénk helyeslés és hosszantartó taps a szélsőbaloldalon. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Mondjon le! Nagy zaj.)

Gajári Géza: Akit gyanúsítanak, az mondjon le! (Folytonos zaj. Halljuk! Halljuk!)

Kossuth Ferenc: A megvesztegetési kísérlet sajnos tényét meg nem történni tenni nem lehet. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ez a tény a miniszterelnök ur kormányzása alatt jött létre. (Egy hang a szélsőbaloldalon: Belső barátja tette!)

Vézi József: A mézes hetekben. (Folytonos zaj. Halljuk! Halljuk!)

Elnök: Engedjen meg nekem a t. képviselőházzal egy pár szót, amely egyenesen a képviselő ur előadására vonatkozik. (Halljuk! Halljuk!) Engedelmet kérek, én egyéb közbeszólásokat hallottam, amelyekkel szemben ki kell jelentenem, hogy minden olyan ítéletnek a kimondása... (Folytonos zaj a jobboldalon.)

Polányi Géza: A szónokot nem szabad félbeszakítani. (Nagy zaj.)

Rakovszky István: Halljuk az elnököt! Igaza van!

Vézi József: Rakovszky talán mindig így járt el? Talán mindig konzervens volt? (Zaj. Felkiáltások a jobboldalon és a néppárt: Halljuk az elnököt!)

Elnök: En közbeszólásokat hallottam, amelyekben egy ítélet kimondása foglalta a kormány ellen, ezeket más szempontból, mint a házszabályok 322. §-a szerint megítélni nem lehet, (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) amely azt mondja, hogy rendreutasítandó az, aki a Ház valamely tagja ellen sértést követ el. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hol van itt a sértés?) A sértés ott van, mert ilyen ítéletet nem lehet joggal mondani. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Kossuth Ferenc: T. képviselőház! Engem a t. elnök ur megjegyzései nem érintenek, mert én ismételen kijelentem, hogy a t. miniszterelnök urat nem gyanúsítom, de amint mondtam, midőn félbeszakították a megvesztegetési kísérletet, a mostani kormány egyik tagja megtette és ezt férfiasan be is vallotta; ezt a tényt meg nem történni tenni — mint mondtam — nem lehet; azt sem lehet tagadni, hogy ez a mostani miniszterelnök kormányzása alatt történt. (Zaj a szélsőbaloldalon.) T. Ház, az én véleményem az, hogy a magyar miniszterelnöknek olyannak kell lennie, mint volt Julius Caesar felesége. Caesar elvált első feleségétől, mondván, hogy Caesarnak nem lehet a felesége, kit a gyanyu érintett. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) A magyar miniszterelnöknek sem szabad olyan helyzetbe kerülni, hogy gyanúsítható (Felkiáltások a jobboldalon: Nem bizony!) és kérdem gróf Khuen-Héderváry Károlytól, nem mint miniszterelnökötől, hanem mint egyéntől, hogy nem osztja-e teljesen az imént kifejezett nézetemet? (Zaj.)

Olay Lajos: Politikailag be van bizonyítva, bíróság nincs.

Kossuth Ferenc: Nem tagadom, mint magyar hazafi, az a hallatlan tény, amely megtörtént, olyan parlamentáris szituációt teremtett, mint amilyennek ma is szemtanúi vagyunk és amely szituáció hazánk kárára van, s a parlamentáris veszélyeztetési, de mert ezt a szituációt lehetetlen tartom, kötelességemnek vélem mint magyar hazafi megtenni mindazt, ami csekély erőmtől kitelik, hogy a parlamentet és az országot ezen súlyos szituációból, a most már egyedül reánk maradó módon kiragadjam én is segítsem. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Én megmaradok azon álláspont mellett, amelyet kötelességem szerint elfoglaltam, mikor a miniszterelnök pártom határozata után a kormányra lépett; de azt is kinyilatkoztatom, hogy az a sajnos eset, amely felett mindnyájan felháborodtunk és amelyet mindnyájan fájdalom, olyan új helyzetet teremtett (Élénk taps és éljenzés a szélsőbaloldalon.), hogy most kötelességem elismerni egész nyíltsággal (Halljuk! Halljuk!), hogy az új helyzetnek más megoldását nem látom, mint azt, hogy egyetlen lehetőség az a helyzet számszerűsítése, ha a miniszterelnök ur tavózik abból a székéből. (Hosszantartó élénk éljenzés és taps a szélsőbaloldalon.) Mig egyrészt kérem a miniszterelnök urat, hozza meg a hazának azt az áldozatot, ha ugyan áldozat, nem pedig martírság ilyen helyzetben székében ülni, mert részemről kín volna itt ülni, hozza meg azt az áldozatot a hazának, hogy mondjon le, vagy ha nem hozza meg (Zaj. Élénk csemet.), lojalisan, mint egyenes ellenfél, ószintén kinyilatkoztatom, hogy én is kénytelen leszek azok közé sorakozni (Zajos felkiáltások a szélsőbaloldalon: Eljen Kossuth! Hosszantartó élénk éljenzés és taps a szélsőbaloldalon.), akik lehetetlenül fogják tenni ezt a kormányzatot, amely a megtörtént után több üdvös ó hazára nem lehet. (Hosszantartó élénk éljenzés és taps a szélsőbaloldalon.) A szónokot számosan üdvözlik.

Elnök: (Csemet.) T. képviselőház! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ót pere szünetet kérünk.) Azok a t. képviselő urak, kik Kossuth Ferenc képviselő uron kívül napirend előtti szólásra jelentkez-

tek a szótól előlítottak. (Általános helyeslés.) Engedje meg nekem most a t. képviselőház, hogy a tanácskozás rendjére nézve javaslatot tegyek. (Halljuk! Halljuk! Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Halljuk a miniszterelnököt! Zaj.) Javasolom, hogy a mai ülésnek napirendre kitűzött tárgyat közül csak az első, t. i. a kiküldendő vizsgálat-bizottság 16 tagja megválasztásának eszközését teljesítse, s amikor ezt megtették a Ház üléseit mindaddig függesztik fel, míg a parlamenti vizsgálat bizottság munkáját befejezte. (Élénk éljenzés a szélsőbaloldalon.)

(A parlamenti bizottság.)

Barta Ödön: Az előző indítványhoz kívánok szólni. A magyar kormányhozjárulása ahhoz, hogy a törvényhozás a kiküldendő parlamenti bizottság határozathozatalig üléseket ne tartson, egy igen veszedelmes precedensül szolgálhat arra nézve, hogy es-lexben levő kormány egy bizonytalan ideig, egy kiküldött bizottság működése befejezésének bizonytalan időpontig tehát ebben a körülményben időpontig országgyűlés nélkül kormányozzon. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Azért méltóztatnék precíz terminusig elnapolni a Háznak üléseit, amikor is az országgyűlés összeüljön, e kérdésben újra határozhat, de ne méltóztatnék a parlamenti bizottságnak esetleg hónapokig tartó munkásságától tenni függővé az országgyűlés tartását. (Élénk helyeslés a jobb- és a szélsőbaloldalon.)

Holló Lajos: Nyolc napra. Ezalatt ki lehet nevezni egy új kormányt. (Felkiáltások a jobboldalon: Hétötöz egy hétre.)

Elnök: Ugyanezen tárgyhöz kíván szólni Rakovszky képviselő ur. Méltóztatnának meghallgatni.

Rakovszky István: T. képviselőház! Én Barta Ödön, t. képviselő ur indítványán második részéhez bizonyos megszorítással, hozzájárulok. (Halljuk! Halljuk!) Nem zárkózom el az elő, hogy veszedelmek nélkül abban, hogyha a képviselőház bizonytalan időre el lenne napolva egy bizottság tárgyalása miatt, amelyet a képviselőház maga küldött ki. Én csak azzal akarom pótolni, hogy ezen bizottság működését három nap alatt végezte be. (Ellenmondások a szélsőbaloldalon.)

Gajári Géza: Ez a kihallgatásokra sem elég!

Székely Imre: Három nap nem elég a tanácskiballgatásokra.

Polányi Géza: T. Ház! (Zaj) Azt hiszem, hogy az indítvány, úgy, ahogy most meg van szövegeve, közmegegyezésre talál. Csupán egyre akarom kérni a t. Házat és ez az, méltóztatnék a Ház igen t. elnököt utasítani arra, hogy ezt a bizottságot még ma hívják össze, nehogy ha a bizottság megalakul, kétely legyen az iránt, hogy azt ki hívja össze.

Elnök: Pichler Győző képviselő ur kíván szóani.

Pichler Győző: Kérem, hogy mondja ki a képviselőház azt, hogy a képviselők közül bármelyik, aki megjelenik a bizottság ülésén, ha szükségét látja, az elnök ur utján kérdéseket intézhessen az egyes tanúhoz.

Beothy Ákos: Nekem semmi kifogásom nincs az ellen. (Halljuk! Halljuk!) hogy a képviselőház záros határidőn belül összeüljön de azt nem tartom előre megállapíthatónak, hogy ez a bizottság a maga rendkívüli fontosságú munkáinakodását mikor tejezi be.

Barta Ödön: Nincs is indítványozva!

Beothy Ákos: Méltóztatnék tekintetbe venni azt az egy körülményt, hogy ez a bizottság itt teljesen járatlan utakon jár és precedensek nélkül dolgozik. (Mozgás a jobboldalon.)

Pichler Győző: Drakulicsot és társait az nem érdekli, pedig ez reppant fontos dolog! Itt a mi becsületünkön van szó! Ezt igenis tisztázni kell! (Mozgás és zaj a jobboldalon.)

Elnök: Csemetet kérek!

Pichler Győző: Drakulicsot nem vásároják meg, mert ez mindig csak szavaz. (Zaj.)

Beothy Ákos: Az a bizottság csak materiálét gyűjt össze, végérvényes határozat tisztán és egyedül a Háznak feladata. (Helyeslés.)

Lovász Márton: Kérem kimondani azt, hogy a bizottság mindazokat az ügyeket, — Pap Zoltán és Nessi Pálvalé együtt — hivatalosan megvizsgálja, amelyek hozzá bejelentettek. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon. Felkiáltások jobboldal: Ez lehetett en!)

Vézi József: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk! Mozgás és zaj. Élénk csemet.) A kiküldendő bizottság fogantatos munkát csak akkor fog végezhetni és a közvélemény lecsillapítása csak akkor fog az ország minden részében bekövetkezhetni, ha a bizottság tárgyalásait a kellő nyilvánosság kísér. En tehát vagyok bátor azt a tisztelteljes kérelmet intézni a Házhoz, kegyeskedjék elrendelni, hogy a bizottság üléseit csak a Ház tagjai számára legyenek nyilvánosak, hanem a sajtó számára is. (Zaj és mozgás. Felkiáltások a jobboldalon: Nem lehet!) Továbbá, méltóztatnék az elnökséget utasítani, hogy gyorsírói pontos jegyzőkönyvet tartsanak a bizottság tárgyalásairól. (Zaj és mozgás. Felkiáltások jobboldal: Ez nem lehet!)

Krasznay Ferenc: T. képviselőház! Halljuk! Zaj. Élénk csemet.) Mindnyájan megengedjük, hogy mindaddig a bizottság eljárása szabatos és megbízható nem lesz, míg annak hatáskörébe rendezve nincs, körülírva nincs. A hatáskör alatt értem itt különösen a kompetenciát arra, hogy ez a bizottság a) omozott fogantatosíthasson, hogy tényállást kidörthesse és mindazokat a bizonyítási eszközöket igénybe vehesse, amelyek csak egy rendes bíróságnak állanak rendelkezésére. A házszabályok 162. §-a az összehívhatatlansági előkészítő bizottságnak megadja a jogkörét, amelyre itt az adott esetben különös szükség van.

Simonyi-Semadán Sándor: Krasznay Ferenc, Pichler Győző és Vézi József kívánságát nem tartom teljesíthetőnek.

Piosz Sándor igazságügyminiszter: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Barnemnyire óhajtanám én is, hogy az ügy, amely szóban forog, mentől

alaposabban, behatóbban tisztába hozassék, mégis kénytelen vagyok megengedni azt, hogy Krasznay képviselő urnak ahhoz a javaslatához, melyszert a kiküldendő bizottság az összehívhatatlansági bizottságra a zve a házszabályban megállapított hatáskörrel ruházassék fel, hozzá nem járulhatok. Az összehívhatatlansági bizottságnak az a hatásköre, hogy tanukat maga elő idézhet és az előtte tett tanúsnak az a jelentősége, hogy a hamis tanúzás büntetettik, o törvényen alapszik. Az összehívhatatlanságról szóló törvénybe szükségesnek látta a törvényhozás felvenni azt, hogy a tanu, aki alapos ok nélkül meg nem jelent, vagy a tanuságtételt, ideértve az eskütelétet is, ugyszintén a szakértő, aki közreműködését megtagadja, arra a büntető perrendtartás értelmében sorozható. Továbbá a 20. §-ban kimondja, hogy az összehívhatatlansági ügyben a képviselőház bizottsága vagy a bíróság előtt tett hamis tanúzás az 1878. V. törvényekik II. rész XII. fejezetében alkalmazása szempontból olyannak tekintendő, mintha polgári ügyben követettet volna el. Ilyen törvényes rendelkezés nélkül nem lehet egy állampolgárt sem arra kényszeríteni, hogy valamely bizottság előtt szankció terhe mellett megjelenjen és ilyen törvényes rendelkezés nélkül nem lehet senkit sem megbüntetni ha hamisan vall. Ez az utasítás az egész büntető-törvények alapját. I. §-át feltelegatná, mely szerint csak oly cselekményt lehet valakit megbüntetni, amelyet a törvény büntetendőnek mond. (Helyeslés jobboldal.)

Kellemen Béla: Akkor nem ér az egész eljárás semmit. Előbb törvényt kell hozni. (Zaj.)

Krasznay Ferenc: Csak per analogiam akarom kimondani a bizottságra az összehívhatatlansági bizottság hatáskörét. (Zaj.)

Elnök: Műtán szólásra senki sem jelentkezett, most már végleg határozhatunk. Azon előző indítványhoz, hogy a Ház a most kiküldendő vizsgálati bizottság jelentésének beterjesztésén napolva el üléseit, többen pótdöntvényt adtak be. Az első Barta Ödöné, mely így hangzik: „A Ház a Parlamenti Bizottság működésének tartamára, de semmieset 1903. augusztus 10-én tel, üléseit elnapolja.” (Felkiáltások: Ello-gadjuk!) Azt hiszem kijelenthetem hogy a Ház az elsőnek indítványát Barta Ödön módosításával elfogadja. Kérdem most már a t. Házat, hogy elfogadjja-e Lovász Márton képviselő urnak azon indítványát, hogy a bizottság mindazon ügyeket jogositva van megvizsgálni, amelyeket hozzá bejelentenek. (Helyeslés.) Azt hiszem, kimondhatom, hogy a Ház ezt az indítványt is elfogadja. Következik most Vézi József képviselő ur indítványának első része, melyszert mondja ki a Ház, hogy a vizsgálati-bizottság üléseit az a kifejezés, hogy „a Ház tagjai részére” talán kinyitva-ható, mert a házszabályok szerint ez a jog a képviselőket amugy is megilleti, a sajtó számára nyilvánosak legyenek. (Felkiáltások: Nem fogadjuk el!) Kérem azon képviselő urakat, akik azt elfogadják, sziveskedjenek fellátni. (Megtörténik. Felkiáltások a jobboldalon és a középben: Kisebbség! Felkiáltások a szélsőbaloldalon: A néppárt sem fogadja el!)

Rakovszky István: Hozzánk nem jöttek vesztegetni! (Zaj) és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hat hozzánk jöttek? Kikérjük magunknak! De hozzánk sem jöttek! (Zaj)

Elnök: Csemetet kérek t. képviselőház! Azt hiszem, kijelenthetem, hogy a Ház többsége az indítványt az a részt nem fogadta el.

Következik Vézi József indítványának második része, hogy a tárgyalások egész menete hiteles gyorsírói feljegyzések alapján történjék, amelyek napoként a Ház tagjainak és a hírlapíróknak rendelkezésére bocsátassanak. (Folytonos zaj.) Kérem azokat, akik ezt elfogadják, sziveskedjenek fellátni. (Megtörténik. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: A többség elfogadja! Folytonos zaj. Felkiáltások a jobb- és szélsőbaloldalon: Nem hallottuk jól az indítvány ezen részét.) Több oldalról panaszt intéztek hozzám, hogy sok képviselő nem érte a kérdést. Nehogy ez megint megtörténjék, méltóztatnának csendben lenni. A kérdés az, elfogadja-e a Ház Vézi József képviselő ur indítványának második részét, amely úgy hangzik, hogy a tárgyalások egész menetéről hiteles gyorsírói feljegyzések történjenek, amelyek naponta a Ház tagjainak és a hírlapoknak rendelkezésére bocsátassanak. Akik ezt elfogadják, sziveskedjenek fellátni. (Megtörténik.) A többség elfogadja. (Nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Most meg fogjuk ejteni a bizottság választását, kérem megengedni, hogy mikor a v választás megtörtént, a szavazatok nyomban összeszámoltassanak, és a mai ülés jegyzőkönyvének erre vonatkozó pontja nyomban hitelesíttessék. Megállapítom a legközelebbi ülés napirendjét. Kíván most Pozsgay képviselő ur szólni? (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem! Eláll a szótól.)

Pozsgay Miklós: Elállok a szótól. (Helyeslés.)

Elnök: A miniszterelnök ur kíván szólni. (Élénk mozgás. Élénk csemet.) Méltóztatnék a miniszterelnök urat meghallgatni. Helyre, képviselő urak.

(A miniszterelnök mégis szól.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly: T. képviselőház! (Zaj a szélsőbaloldalon.) Műtán a most lefolyt tárgyalás következtében észlelem, hogy a parlamenti bizottság talán hosszabban fog működni és nem tejezi be oly hamar munkáinakodását, mint remélni szeretném s mert hosszabb terminus is tüzelet ki részére; nem szeretném, hogy Kossuth Ferenc képviselő ur felszólalása részemről mégis ilyen hosszú ideig lefelet nélkül maradjon. (Halljuk! Halljuk!) Ez késztet rövid felszólalásra. A t. képviselő ur elsősorban azt óhajta, hogy én is jelenleg meg a parlamenti bizottság előtt. Természetes, hogy ennek meg fogok telni mindenképpen, mert ott leszek. (Általános helyeslés.)

A másik dolog, amire megjegyzést kívánok tenni az, hogy Kossuth Ferenc képviselő ur felszólalásával nem akart engem gyanúsítani azoa

ügyben, amely a tegnapi délutáni ülésben felszólalás tárgyát képezte és a parlamenti bizottság működésének alapját fogja képezni. De a t. képviselő ur arra szólít fel engem és azt várja tőlem, hogy én ezen helyet, a miniszterelnöki állást hagyjam el. (Elnök helyeslése a szélsőbaloldalon. Felkiáltások jobbról: Halljuk! Halljuk! Zaj a szélsőbaloldalon. Elnök csengett.) Erre csak az a rövid megjegyzésem, hogy az én vélekedésem az, hogy e pillanatban nemcsak önmagam ellen, hanem az ország ellen véténék, ha ezt tenném. (Elnök éljen és taps a jobboldalon és a közepén. Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Elnök: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Most következik a bizottság megválasztása. Mielőtt ez megejtetnék, az ülést öt percre felfüggesztem.

Szünet után:

Elnök: Elrendelem a névszerinti titkos szavazást a parlamenti vizsgáló-bizottság megválasztására. (A szavazás megtörténik.) A beadott szavazatok megszámlálására fél óra szünetet adok.

(A választás eredménye.)

Elnök: Kihirdeti a szavazás eredményét beadtak 204 szavazó-lapot, a szavazatok így oszlottak meg:

Gróf Andrássy Gyula (185), Beöthy Ákos (201), Heintz Hugó (202), Ivánka Oszkár (177), Jospovich Géza (197), Kubinyi Géza (177), Maudel Pál (194), Miklós Odón (199), Nagy Ferenc (202), Polónyi Géza (180), Rátay László (98), Rohonyi Gyula (202), Szivák Imre (194), Tóth János (200), gróf Zichy János (195).

A nevezettek tehat megválasztattak. Kéri a parlamenti bizottság kiküldetésére s tagjainak megválasztására vonatkozó jegyzőkönyv-rész hitelesítését. (Helyeslés)

Gróf Eszterházy Kálmán jegyző: Fölolvassa a jegyzőkönyv e passzusát. (Helyeslések.)

Elnök: A parlamenti bizottság tagjait ma délután öt órára hívja össze gyűlésre. (Helyeslés.) Ezzel az ülést bezárja.

Az ü. és végződik negyed négykor.

BELFÖLD

Lukács pénzügyminiszter a királynál. Ischből jelentik: Ő felsége délelőtt tíz órakor egyórai kihallgatáson fogadta Lukács László pénzügyminiszter-t. Délután a pénzügyminiszter résztvett az udvari ebéden.

A N. Wr. Tgbl. közli: Lukács László pénzügyminiszter délelőtt 10 óratól fogva 11-ig tett jelentést ő felségének a cukorkérdésről, délután pedig az udvari ebéden vett részt a magyar pénzügyminiszter. Lukács László, aki a kihallgatás eredményéről nagy meglepéssel nyilatkozott, holnap utazik el Ischből, de addig többször nem megy ő felségéhez audienciára. A magyar pénzügyminiszter környe- etében azt tartják, hogy a két kormány közti fennálló ellentétet minden bizonynyal sikerülni fog békésen kiegyenlíteni. A magyar kormány nem is gondol a közben lévő vámvonal felállítására annál kevésbé kívánja a kiegyezés egész komplexumát újból felforgatni. — A megvesztegetési afférről a kihallgatáson nem esett szó.

A londoni nagykövet nem mond le. Londoni távirat szerint azt a hírt, hogy gróf Deym Ferenc londoni nagykövet meg fog válni állásától, a nagykövetség megeafólják.

Felfordulás.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, július 31.

A politikai körökben nagy vihart vártak mára. A Ház folyosója nagyon mozgalmas volt már az ülés előtt is és heten jelentek meg a napirend előtt való felszólalásra. Köztük volt Kossuth Ferenc is, aki ma hirtelen megérkezett. Érkezése és felszólalása már előre is nagy hatással volt minden oldalán.

A vesztegetési panamának eddig kiderített részletei elegendő anyagot adtak a politikai vélemények kifomálódására. Az egységes ítélet az, hogy gróf Khuen-Héderváry Károly bukott ember. Akármí fog is kiderülni a szennyes ügy fejlődésének további fázisában, a báu immár lehetetlen alak a magyar politikában.

Ennek az impresszióknak jegyében indult meg a hosszú jegyzőkönyv-vita, amely elhuzódott egészen a déli szünetig. A szünet után szólalt fel Kossuth Ferenc s az ő felszólalása alatt az, ami előbb még csak impresszió volt, megingathatatlan meggyőződéssé vált. Kossuth Ferenc beszéde rendkívüli súlylyal esett ma a helyzet mérlegébe. A függetlenségi párt volt elnöke, aki elnöki állását, vezéri pálcáját dobta el magától, mert a báunnal kötött paktumnak nem tudott érvényt szerezni, ma, az új szituációval szemben megszüntetnek nyilvánította a köztük való meg-

állapodást, sőt nem elégedett meg ezzel, hanem felszólította a miniszterelnököt, hogy kövesse gróf Seapáry László példáját és mondjon le ő is, mert maradása lehetetlen. Ekkor megtörtént az, ami Kossuth Ferencnek sohasem esett meg: *elnöki rendületasi'at kapott.* És akiknek jó szemük is, alkalmuk is volt ma a megfigyeléshez, azok észrevették, gróf Khuen-Héderváry, aki pedig még a legválságosabb pillanatokban is úgy tud uralkodni arcán és t'ádegein, mint rajta kívül nagyon kevesen, Kossuth e súlyos kijelentésénél hirtelen hátrakapta a fejét és elvörösödött. Kossuth kijelentése bombaként hatott és hatását betetőzte beszédének végső passzusa, amelyben csatlakozott azokhoz, akik minden eszközzel küzdenek a bán ellen.

Gróf Khuen-Héderváry, bár Kossuth egyenesen felszólította, hogy nyilatkozzék és hárisa el magáról a vesztegetés vádját, hallgatott és csak nagysokára válaszolt és ekkor is nagyon óvatosan került minden olyan nyilatkozatot, amely a vesztegetés dolgában való részességét, vagy ártatlanságát érintené.

Kossuth Ferencen kívül még többen jelentkeztek az ellenzékéről napirend előtt való felszólalásra, de Kossuth beszédének hatása alatt elállottak a szótól.

(Khuen és Apponyi.)

A miniszterelnök állásának teljes megrendülését mindezekon kívül még egyéb, nagyon nyomtatékos jelenségek is bizonyítják. Hogy sorrendet tartsunk, először is konstatáljuk, hogy gróf Apponyi Albert is elejtette gróf Khuen-Héderváryt, aki pedig mostanáig minden lehető és lehetetlen módon támogatta. Kikünt ez ma kétséget kizáróan abból, hogy ma az elnök maga indítványozta azt, hogy a Ház me ne tárgyalja az indemnitást és függeszse fel ülését addig, míg a parlamenti bizottság befejezi munkáját. Tudvalevőleg ezt az ellenzék kívánta tegnapelőtt, de akkor ellenzte a kívánást a miniszterelnök is, az elnök a lelnök is. Ma Apponyi már az ülés előtt elhatározta, hogy halasztó indítványát megteszi s közölte ezt többekkel, közölte a miniszterelnökkel is, aki — mit tehetett egyebet? — hozzájárult. Egészen nyilvánvaló pedig, hogy ezzel az indítványal Apponyi dezavualta a miniszterelnököt is, elnöktársát Tallian Bélát is, ami kitünt egyebet közt akkor is, mikor ma az elnöki előterjesztés alatt az ellenzékéről közbekiáltottak:

— Tegnapelőtt mi kívántuk ezt!

És Apponyi erre nagy nyomtatékkal megjegyezte:

— Én minden körülmények között ezt az előterjesztést tettem volna.

Apponyi tehát siet visszahuzódni a bukott embertől. Példáján indulnak volt hívei is, akik eddig a bán kormányalépése óta a többség legkombattansabb elemei voltak. Hogy — az egyetlen Fernbach Péter kivételével, aki ma bejelentette a szabadelvűpártból való kilépését — bennmaradnak a pártban, ennek nyilvánvalóan az az indító oka, hogy gróf Khuen-Héderváry távozása immár csak idő kérdése lévén, azt akarják, hogy az új helyzet kialakulásánál velük is számot vessenek.

(A régi szabadelvűek.)

A miniszterelnök pozíciójának tarthatatlanságára nézve különben teljes az egyetértés a szabadelvűpárt frakciói között. A régi szabadelvűpárt egy tagja erről ma így nyilatkozott:

— Gróf Khuen-Héderváry a tegnapelőtt óta kiderült dolgok után nem maradt többé helyén. És erre nézve a parlamenti bizottság eljárásának az eredménye most már teljesen közömbös. Még ha a miniszterelnöknek a vesztegetésekben való részessége forma szerint nem is derülne ki, sőt még akkor is, ha a bizottság eljárása forma szerint azt derítené ki, hogy gróf Khuen-Héderváry keze nem volt benne ebben a piszkos dologban, ez sem használna neki semmit. És ha mi, a szabadelvűpárt tagjai, valamennyien megvolnánk is győződve a miniszterelnök ártatlanságáról, ez sem változtathat a dolog politikai konzekvenciáján. Mert nem az dönti el ezt, hogy mit hiszünk mi, hanem az, hogy mit hisz a közvélemény. Az egész közvéleményből pedig ma már lehetetlen kiirtani azt

a meggyőződést, hogy a vesztegetések a miniszterelnök akaratából történtek; és Magyarország huszmillió lakosának pozitív meggyőződésével szemben a mi subjektív hitünknek nincsen semmi ereje és értéke.

Egyébként is megszűnt gróf Khuen-Hédervárynak Magyarországon minden hivatása. Ma Kossuth Ferenc felmondta a megegyezést, amely köztük gróf Khuen-Héderváry kabinet-alkitása előtt létrejött. Már pedig maga a miniszterelnök ismételt, a leghatározottabban kijelentette, hogy ő csakis azzal a feltétellel vállalt missziót, hogy Kossuthékkal megegyezésre juthat, ismételte, hogy Kossuth Ferencel és pártjával való megállapodása volt az alapja egész vállalkozásának. Ezt az alapot most maga Kossuth Ferenc taszította fel, aki pedig váltig vállalta mindazt, amire magát kötelezte. Ha eddig volt még remény arra, hogy gróf Khuen-Héderváry megtalálja a kibontakozás útját, ma ennek a reménynek még a füstje is elszállott. Az ő feladata pedig a kibontakozás volt. Ma úgy áll a dolog, hogy gróf Khuen-Héderváry a legalkalmatlanabb ember a kibontakozás megteremtésére. Az ellenzék mindenkitől kevesebb engedménnyel érné be, mint ő tőle; sőt tőle engedményeket sem fogad el. Kiderült ma, hogy gróf Khuen-Héderváryval az ellenzék többé szóba sem áll, vele nem alkuszik és így gróf Khuen-Héderváry csak egy módon tehet szolgálatot a kibontakozásnak: ha beadja lemondását.

A bán lemond.

A régi szabadelvűpárti politikus fejtegetései híven fejezik ki a kormánypárt hangulatát. De minden kétséget kizáróan megerősíti ezt a felfogást magának gróf Khuen-Hédervárynak nyilatkozata, amelylyel Kossuth Ferenc felhívására válaszolt. Nagysokára, hosszas megfontolás után tette meg a miniszterelnök ezt a kijelentést, amely nagyon rövid volt és nagyon óvatos. Mindenekelőtt az volt benne feltűnő, hogy egy szóval sem védekezett a vesztegetésben való részesség vádjá ellen, holott erre Kossuth egyenesen felszólította. Csupán a másik felszólításra válaszolt: arra, hogy hagyja el a helyét.

És amit erre válaszolt, az még a mai helyzetben is szenzációs. Azt válaszolta ugyanis, hogy nem hagyja el a helyét — ebben a pillanatban. Azt, hogy: ebben a pillanatban, jól megnyomta a szűkszavu és óvatos ember. Amit széltében úgy fognak fel, mint lemondásának bejelentését. Ez a bejelentés negatív formájában is sokat mond; sőt többet a soknál is: eleget. A bán úgy mondta, hogy önmaga és az ország ellen vétene, ha ebben a pillanatban távoznék. Ebben a pillanatban: ez annyit tesz, hogy addig, míg a parlamenti bizottság működését be nem fejezte. Csak ennek utána érkezik el az a pillanat, amelyben elhagyja helyét — önmaga és az ország érdekében ...

Teljes bizonyosság.

Gróf Khuen-Héderváry miniszterelnöknek a vesztegetésekben való részessége, sőt bünszerzősége az eddigiek után sem volt többé homályban a gondolkozó emberek előtt. De ami reávezetett, az csak következtetés volt, bár megdönthetetlen logikájú következtetés. Mától fogva azonban tények, világosan beszélő tények vádolják a miniszterelnököt: ő a korrupció, ő a forrása ennek a feneketlenül szennyes, mérges mocsárnak. Két pozitív bizonyítékot szolgáltatunk reá az alábbiakban. Az egyik a szociáldemokraták hivatalos lapjának írtóztató leleplezése, a másik Pap Zoltán képviselőnek tudósítónk előtt tett nyilatkozata, amely magában foglalja azokat az adatokat, amelyeket Pap Zoltán a parlamenti bizottság előtt tett vallomásában is szolgáltatott.

Ime, először a Népszava leleplezése:

(Khuen—Szapáry—Boványi.)

A Népszava holnapi számában a következő szenzáció elbeszélést közli:

Gróf Szapáry László közvetlenül azon nap előtt, melyen Héderváry Bécsbe utazott, hogy a királytól miniszterelnökké való kinevezését

átvegye, egy megbízottját elküldötte a szociáldemokrata párt vezetőségének tagjához, Bokányi Dezsőhöz. A küldött előadta, hogy gróf Szápáry László bosszú: *hajt vele s szivesen látná lakásán elvtársunkat.* Bokányi elvtárs kijelentette, hogy egyedül nem „beszél” senkivel, amire a küldött beleegyezett abba, hogy többen menjenek el. Erre dr. Goldner, Groszmann és Bokányi a meghívásnak eleget tettek s megjelentek gróf Szápáry Lászlónál, ki elvtársainkat azzal fogadta, hogy mely feltételek teljesítése ellenében adják fel a párt ellenséges állásfoglalását Hédeváryval szemben. E kérdésre ez volt a felelet:

— Semmiféle feltétel alatt nem adhatjuk fel álláspontunkat Khuen-Héderváryval szemben. Eddigi multja kötelez bennünket arra, hogy minden eszközzel lehetetlenné tegyük uralmát.

E válasz után Szápáry azt kérdezte, hogy melyek hát a párt követelése, kívánságai, hogy ezeket Khuen-Héderváry elé terjeszthesse és az bebizonyíthassa, hogy róla kiváltott véleményünk téves.

A párt kiküldöttjei utaltak a párt programjára, melyből mindenki megismerheti követeléseinket.

Gróf Szápáry László erre azokat a követeléseket kérte, melyeknek rögtönös megvalósítása volna szükséges.

— A gyűlekezési és egyesületi jog kodifikálása és az általános választói jog — volt a felelet.

— E követelések olyanok — szölt Szápáry — hogy ezek rövid időn belül nem teljesíthetők. En ugy hallottam, hogy a párt a két forinton aluli zálogtárgyak kiváltására helyezi a súlyt. Ezt meg lehetne valósítani.

Elvtársaink erre kijelentették, hogy a szociáldemokrata párt ilyen ügyekkel sohase foglalkozott s erről a tárgyról egyáltalában nem hajlandók tárgyalni. A kormányzó ur, látva, hogy semmire sem megy, kísérletet tett az összekötés fenntartására és elvtársainkat távozásuk előtt még arra kérte, hogy kívánságukat memorandum alakjában foglalják írásba s vagy közvetlenül gróf Hédevárynak, vagy neki — Szápáry Lászlónak — nyujtsák be.

Elvtársaink szótan távoztak Szápáry lakásáról, ki még ugyanazon a napon új találkozást kért megbízottja útján elvtársainktól. De elvtársaink kijelentették, hogy Szápáry Lászlóval, illetőleg Khuen-Héderváry bizalmi emberével nincs további tárgyalni valójuk. Másnap Szápáry László a megbízottja által telefonon megsürgette a memorandumot, mire a szerkesztőségől elutasított választ kapott.

Ezenkívül határozott tudomásunk van arról, hogy a kormányzó egy függetlenségi képviselőnél is eljárt abból a célból, hogy bennünket, szocialistákat arra bírjon, hogy *küldöttségben menjünk gróf Khuen-Héderváryhoz*, hogy az „kifejtthesse előttünk szociális programját”. A képviselő kijelentette neki, hogy erre nem vállalkozik.

Ezek a tények kétségtelenül igazolják, hogy Szápáry a miniszterelnök megbízásából celekedett. Mert Szápáry a „saját szakállára” nem beszélhetett a kétforinton zálogtárgyak kiváltásáról (kinek a pénzén?), saját szakállára nem kérhetett memorandumot a miniszterelnök számára, saját szakállára nem látogathatott el egy függetlenségi képviselőhöz, hogy az bírjon minket látogatásra a miniszterelnöknél! Szápáry László tervszerűen járt el az egész vonalon és a bán feltűnése óta, — mikor ez még csak designált miniszterelnök volt — fáradozott ennek érdekében. Ezt nem tehetete másképp, csak úgy, ha ő maga is eszközös volt Khuen-Hédervárynak.

A szociáldemokrata pártlap következtetése teljesen helyes és biztos. Igenis kétségtelen most már, hogy gróf Szápáry László Khuen-Héderváry megbízottjaként járt el az egész vonalon.

Aki pedig ebben a kétségen felül hiteles tudósításban is kételkednék, annak szolgálunk egy koronatanuval, még pedig olyannal, aki-

nek a megbízhatóságában senkiesem fog kételkedni, legkevésbé maga Khuen-Héderváry. Ez a tanu — a Magyar Nemzet.

A miniszterelnök félhivatalos lapja ugyanis egy szép napon igen hosszú és megható cikket írt: *A munkások érdekében.* Ennek a cikknek az egész tendenciája, de kivált második részének minden betűje csodálatosan korrespondál gróf Szápáry László meghiusult kísérletével. Szolgálunk belőle mulatóval:

A szociális kérdéseknek egész sora vár munkára s mindezek kezeléséhez *egy a miniszterelnök, mint minisztertertsái a munkásoktól iránt érzett legmelegebb rokonérzést, jóakaratot, férfias elhatározottságot maguktól hozzák.*

E munkálatok részletei fölött lehet majd vitatkozni (ha ugyan az obstrukció meg fogja engedni, hogy az országgyűlés ily komoly szociális munkával is foglalkozzék), azonban *azt a jóakaratot, azt a segítő készséget, amelylyel a kormány kíván a munkásnép felé fordulni, immár tagadni hiábavaló s nem lehet.* Maga a munkásosztály meg fogja érezni ösztönöserőleg, hogy Khuen-Héderváry kormányában *észinte jóakörökra, a magyar munkásnép érdekeinek és jogainak előmozdítójára számíthat.* Ezért lesz lehetetlen a *ál-jelszavakkal és nem is mindig a leg-tisztább fegyvertárból vett fegyverekkel ösztökélni fel a magyar munkásokat, a földekben és gyárakban munkálkodókat felbuzgatni ezen jóakarójuk, jogos érdekeiknek eme becsületes és férfias szószólója ellen.* A kormány a magyar munkásnép józan érdekeiért akar dolgozni minden erejével s azért nem találhatja magával szemben e nagy munkában éppen — a munkásokat.

Amint bizuk erősen abban, hogy a kormánynak ezt a jó szándékát és észinte elhatározását, amely keresztül fog csillanni minden tényen (a közigazgatásban épp úgy, mint a törvényalkotásban), meg fogják látni, szimpátiáját ki fogják érezni a munkások, — épp úgy bizuk abban is, hogy a józan munkásokat nem lehet az obstrukció üres darálásával elkábítani. Jól látja immár mindenki ebben az országban, hogy a parlamenti gépezetnek megakasztása egyértelmű az országot szervező munkának megakadásával. S midőn mi ismételtelen hangsúlyozzuk azt, hogy a miniszterelnök ebbe a nagy, de megakasztott *organizációs tevékenységbe belé akarja határozottan foglalni a munkásosztály jogainak siető orvoslását, józan érdekeik kielégítését: akkor szükségtelen tovább bizonyítanunk azt, hogy mi ér többet a munkásosztályunk: az ilyen jót-akaró, segítő munka-e, vagy a kongó, unos-untig iméltelt frázisok.*

Ezt írja a Magyar Nemzet. Tessék egybevetni azzal, amit a Népszava ír és amit az országban minden ember gondol.

A vizsgálat és a nyilvánosság.

Mikor a képviselőház mai ülésében arról folyt a szó, hogy a parlamenti bizottság tárgyalásai mennyiben legyenek nyilvánosak, s konkrét indítvány merült fel, hogy a tárgyalásokra becsásás be a sajtó képviselőit, azonkívül pedig pontos gyorsírói följegyzésekről is gondoskodjanak az újságok számára: — a törvényhozás képe igen érdekes volt. A sajtó képviselőire vonatkozó indítvánnyal szemben szinte fanatikus ellenszenv mutatkozott. Rakovszky István adta meg az alaphangot és a szabadelvűpárt zajongva kontrázott hozzá. A sajtó képviselőit lelkesülten rekesztették ki az egyesült néppárti és szabadelvűpárti lovagok. De gyönyörűen viselkedtek ugyanezek az urak a gyorsírói följegyzésekre vonatkozó indítvánnyal szemben is. Gajári Géza, Sándor Pál, Ballagi Géza és Nemes Zsigmond kivételével — akik a nyilvánosság érdekében a sajtó képviselőinek bebecsűlését is megszavazták az ellenzékkel — majdnem az egész szabadelvűpárt a klerikálisokkal szavazott s a gyorsírói följegyzéseket is följegyzésekké hirdette. De ekkor az ellenzék viharosan kifakadt:

— *Ez gyűlölet!*
— *Konventikulomot akarnak csinálni a bizottságból!*
— *Mért nem mennek valami pincébe tárgyalni!*

Felzúdult az egész ellenzék s gróf Apponyi Albert, látván, hogy ebből baj lehet, azzal a figyelemzavartással tette fel újra a kérdést, hogy talán nem értették meg egészen jól. Ekkor felocsudott a többség és megszavazta legalább azt az indítványt, hogy a tárgyalásokról pontos gyorsírói följegyzések készüljenek a képviselők és az újságok számára.

De a szabadelvűpárt s a néppárt egy része még ekkor is az indítvány ellen szavazott . . .

(Kilépés a szabadelvűpártból.)

Fernbach Péter képviselő ma a következő levelet intézte bator Podmaniczky Frigyeshez, a szabadelvűpárt elnökéhez:

Nagyméltóságú Elnök ur! Az utóbb előfordult sajnós események hatása alatt, mikor nem tudok szabadulni ama gondolatától, hogy pártvezérem tudatával követte el egy tényleges szolgáltaiban álló főembere a képviselői tisztesség elleni merényletét, ezért tovább pártvezérem nem lehet és iránta bizalommal nem viselkedhetem. Kérem a szabadelvűpártból való kilépésemet tudomásul venni. Kiváló tisztelettel Fernbach Péter.

A Budapesti Tudósítók jelenti: A képviselőház folyosóján ma délelőtti híre járt, hogy Vancsó Gyula országgyűlési képviselő is kilép a szabadelvűpártból. Megbízható forrásból értesülünk, hogy ez a hír nem telet meg a valóságok.

Beszélgetés Pap Zoltánnal.

Pap Zoltán képviselőnek az volt a szándéka, hogy a képviselőház mai ülésén folytatni fogja leleplezéseit. Ezekre a leleplezésekre azonban nem került ma a sor. Minthogy a közvélemény fantáziáját most főleg annak a viszonyoknak földerítése foglalkoztatja, amely gróf Szápáry László Khuen-Héderváry Károlylyal kapcsolta egybe, munkatársunk főlkereső Pap Zoltán képviselőt s arra kérte, hogy mondja el azt a beszélgetést, amely közte és Dienes Márton között lefolyt s főleg azokat a részleteket ismertesse meg vele, amelyek a föntemlitett viszonyra világosságot vetettek.

Tudósítónk előtt erre dr. Pap Zoltán a következőket mondotta el:

— Dienes Márton főleg arra helyezett nagy súlyt, hogy az ügynek négy képviselő-társamat nyerjem meg.

— Nem volna-e szives megnevezni ezt a négy képviselőt? — kérdezte tudósítónk.

— Neveket ma nem említek. De a parlamenti bizottság előtt meg fogom nevezni azokat, akiknek leszerelésére Dienes Márton engem akart felhasználni.

— Tette-e a képviselő ur előtt nyilatkozatot Dienes arról az összegről, amelyet szolgálataitért ön kérhet?

— Nem. Korlátokat egyáltalán nem szabott az összeg nagyságára nézve.

— Nem találta-e őt föltűnőnek, hogy Dienes Márton korlátlan összegeket bocsáthat rendelkezésére politikai szolgálataitért?

— Hogyne! Hisz éppen ez az a pont, amelyen a miniszterelnök összekötésére gondoltam. Elgondolkoztam ezen a dolgon s mert éppen itt reméltem világosságot találni a dologban, ezt kérdeztem: Hát te magával a bánál tárgyalás? Direkte tőle hozod a pénzt?

Dienes erre mosolyogva azt felelte: A bibliából kell vennem a magyarázatot. *Emlékezéssel Pildátusra. A bán tartózkodó állásban marad. Mossa a kezét, hogy baj esetén semmi közösége ne legyen ezekkel a dolgokkal s hogy ő róla semmisse jusson napfényre.*

Eze a nyilatkozat nagyon megkapott s ezen a fonalon folytattam további kérdéseimet.

Hát — kérdeztem — ez a te kegyelmes urad csak úgy szórja zsebéből a pénzt? Korlátlan összegeket?

— Légy nyugodt — felelte Dienes. — Az én kegyelmes uram az utolsó krajcárig vissza fogja kapni azt a pénzt, melyet erre a dologra költ.

Szápáry a folyosón.

Szápáry László folyosói szereplését ma élénk megbeszélés tárgyává tették a képviselőházban. A vélemények egybehangozóak voltak abban, hogy

a fumei kormányzó ritka szívóssággal iparkodott hangulatot csinálni barátja, Héderváry kormányzata számára s hogy ezt a misszióját elég ravasz-sággal és elég érdekes módon végezte. Egy olyan politikusnak, aki Héderváry rendszertől a birtokosztály érdekeit feltette, Szápáry a következő felvilágosításokat adta:

— Légy nyugodt. Héderváry nem az az ember, aki a kereskedelem és ipar fölvirágoztatására gondol. Majd meglátod, hogy mihelyt kifejtheti rendszerét, utját állja a zsidók és a polgári osztály terjeszkedési vágyainak. Minden erejével a ti érdekeiteket fogja támogatni. Az ő programja a földbirtokosztály támogatása s valóságos bűn töledek, ha ezt az embert nem támogatjátok.

A bán ügyöke így helyezte el ütegeit a földbirtokosok érdeksáncái közt, amikor egy zsidó képviselővel került szembe.

— Hát nem értelek titeket, — mondta Szápáry László. — A zsidóknak elsősorban érdekük volna, hogy Héderváryt támogassák. Olyan ember ő, aki nem nagyon törődik az arisztokrácia érdekeivel. Föl fogja lendíteni az ipar és a kereskedelem érdekeit s majd meglátod, hogy mihelyt kifejtheti rendszerét, olyant új a klerikális és feudális urak torkójára, hogy fölfordulnak tőle.

Igy iparkodott Szápáry László hangulatot csinálni Héderváry Károly mellett és így iparkodott elhíttetni a legkülönbözőbb politikai állású emberekkel, hogy a bán az, akitől minden üdvösség fakad. Életelixírja a feudális törekvéseknek, bőségсаруja a klerikális kincseknek és egyuttal félelmetes buzogánya a barcoló liberálisoknak és radikalizmusnak.

Vajjon mi vihette rá Szápáryt, hogy éppen Héderváry Károlyban fedezze föl ezt a politikai univerzális képességet?

A vesztegetők rejtelmeiből.

Nyomról-nyomra ki lehet deríteni s össze lehet most már állítani mindazt, ami a viharos képviselőházi ülés délutánján a vesztegető szövegeteket körében történt s konstataálni lehet azt az örült sietséget, amelylyel Dienes Márton és társai vad lótas-futás után elhagyták a fővárost.

Tudósítónk nyomozásai alapján így adja elő ezeket a részleteket:

Mikor hire futott, hogy Pap Zoltán a Ház asztalára letette a tizezer koronát s megnevezte Dienes Márton, Lovassy Márton pedig Singer Arturt, Dienes legott a Kosmos-nyomdába ment, ahol Singerrel hosszabb ideig beszélt. E beszélgetés után Dienes Márton a Ferenc József-rakpart 19. számú házába sietett, Singer pedig két órákor a 329. számú bérköcsibaült s a váci-köruti Seemann-féle kávéház-nál szállt ki. Egy barátját kereste itte de miután nem lelte meg, újból köcsibaült s fölkereste Ritter Imrét, a fumei kormányzó jószágigazgatóját. Singer ezután Ritter lakásán maradt, mialatt a jószágigazgató a Kaplony-utca 7. számú házához hajtatott. A Kaplony-utcaban lakik egy volt bécsi színész, akihez Szápáry László régi ismeretségi fűzi s úgy látszik, hogy ennél a hölgy-nél tartották állandó összejöveteleiket a szövetségestársak, mert Singer a tegnapi délután folyamán kilencszer volt e házában, ahol gróf Szápáry László Singer mindannyiszor minden bejelentés nélkül fogadta. Jellemző az óvatosságra, hogy Singer mindig személyesen jelent meg. Irást vagy levelet egyetlen egyet sem küldtek egymásnak.

A Kaplony-utcai találkozás után a 329-es bérköcsi vitte Singer Arturt a Ferenc József-rakpart 19. számú háza elé, ahol Dienes Márton abban a lakásban lakott, mely Geiger Gizella néven volt kibérelve. Fél öt óra volt, mikor Singer ehhez a házhoz ért. A lakásban Geiger Gizella, Dienes Márton, Singer Artur és Dienes egyik régi szolgálja, Reichelen Adolf voltak most együtt. Ugy látszik, hogy itt hányák-velették meg az ügyeket s innen vitték hirokeiket a Kaplony-utcaban várakozó Szápáryhoz.

Pont öt órákor a Kaplony-utcai lakást egy szöke nő hagyta el. Köcsibaült, az Aradi-utca-ba hajtatott a Kosmos-nyomdába, majd ismét visszatért a Kaplony-utca-ba, innen pedig a Ferenc József-rakparti házába.

A 329-es bérköcsi most még egy vendéget hozott a Ferenc József-rakparti gyűlésre. Ez az ember Deák Jenő, akit ezután a Nádor-utca 16-ik szám alá vitték, ahol állítólag dr. Sebastyén József ügyvéd lakik, akinél körülbelül egy óra hosszat időztek. Innen újból visszatértek Geiger Gizella lakására, arová kis vártatva még a következők érkeztek: Geiger Pál, Geiger Gizella öccse, aztán a Trombitás-ut 161. számú házából két elegáns hölgy, akik németül beszéltek. A Trombitás-ut 161. szám alatti

villájában nyaral Singer Artur. Mire a két hölgy a Ferenc József-rakpartira ért, fél tízenegy óra volt. A hölgyek csöngöttek s a kapunyitást után fölmentek Geiger Gizella lakására. Alig mult egy óra, már ismét újabb vendég érkezett. Egy ur, akitnek angolosa nyírt bújasa van, aki nagyon elegánsan öltözik s aki arisztokratának látszik. Senkinek tudja, hogy ki volt, csak az Egyetértés című lap véli ebben az urban gróf Károlyi Mihály főrendiházi tagot fölfedezni, aki az egyetem-utcai Károlyi-palotában lakik. Az Egyetértés ezt az állítást avval indokolja, hogy a 230-as számú bérköcsi, melyből a főt jellemzett ur kiszült, gróf Bánffy Miklós béri s Bánffy házában mondták, hogy e kocsin gróf Károlyi Mihály köcsizott el. Az Egyetértésnek Bánffy Miklósravonatkozó közleményeit, valamint Bánffy Miklós nyilatkozatát alább közöljük.

Térjünk most vissza a Ferenc József-rakparti társasághoz. A szobában összesen nyolc ember van együtt. Dienes Márton, Singer Artur, Deák Jenő, az elegáns ember, Geiger Gizella, a két trombitás-utai hölgy és Reichelen Adolf szolgálja. A társaság sokáig van együtt, míg végre nyílik az ajtó s a társaság távozik. Az utcsára érve, Singer Artur gyalog távozik, Geiger Pál visszamegy nővére lakásába, Reichelen egy összekötött nyg kendőt s két dobozt visz, aztán felül a kocsi bakjára, melynek belsejében hat ember foglal helyet. Az elegáns ember bérköcsijába s áll s dadogva mondja:

— Nyu...nyu...goti pályaudvar! A két kocsi elindul s a nyugoti pályaudvarhoz megy.

Ejjeli egy óra van, most indul a keleti expresszovonat, melynek egyik kupéjába hárman szállanak be: Dienes Márton, Geiger Gizella s az elegáns ember.

A társaság többi tagjai várnak, míg a vonat kirobog a pályaudvarból, s aztán a Podmaniczky-utcaban szélednek el.

(Az elegáns ember.)

Ki az az elegáns ember, aki az éjszakába nyúló képviselőházi ülés éjszakáján tizenkét órától egyig volt Dienes lakásán, hogy aztán együtt utazék Dienes Mártonnal? A Egyetértés gróf Károlyi Mihály-nak mondja, de a ma esti lapok megeafolják ezt a föltevést s azt állítják, hogy az angolos bajszú, elegáns ur más s a magyar országgyűlésnek egy igen neves tagja. Ez a pontja a dolagnak egyelőre nincs még földerítve.

Ugyancsak az Egyetértés az, amely a Dienes—Pap ügyvel gróf Bánffy Miklós nevét is forgalomba hozza. Lapiársunknak erre vonatkozó közleménye így szól:

A Dienes—Pap Zoltán-ügynek egy újabb szereplőjét kell a nyilvánosság elé vinnünk. Singer Artur tudniillik ma korán reggel köcsibaült és losoncai gróf Bánffy Miklós országgyűlési képviselő, királyi főajtónállómester fának Reviczky utca 5. szám alatti lakására ment Kocsiját egy házzal előbb állította meg s a főajtónállómester házába gyalog tért be.

A portás Singer Arturt a Múzeum-utca-ba utasította. Singer gyalogszerez be ment a Múzeum-utca-ba, de csakhamar visszatért a köcsijához és a Nemzeti Kaszinóba hajtatott.

A Kaszinóban Singer Artur nem a huszárkóhoz fordult, hanem a kapu előtt álló hordárral kérdezte meg, vajjon gróf Bánffy Miklós fonn van-e a Kaszinóban. A hordár tagadó választ adott. Singer visszahajtatott a szerkesztőségébe, az Eötvös-utca 47. számú házába.

Singer Artur délután két órákor ismét gróf Bánffy Miklóst kereste Reviczky-utcai lakásán.

A portás ezzel felelt:

— A méltóságos ur a kaszinóban van. Néhány perccel később Singer köcsija, a nevezetes 329-es kétfogatu bérköcsi, a kaszinó előtt állott meg a Szép-utcaban.

A huszárokkal megüzente előbb gróf Bánffy Miklósnak, majd gróf Szápáry Lászlónak, hogy sürgősen beszélni óhajt velük.

Singer Artur nem fogadták. Singer bosszusan a köcsijába vágta magát. a födelet löhajtatta, s akik a köcsija közelében álltak, tisztán hallották, amint németül mondotta: — No, most már mindannyitokra lütyülök.

E közleményvel szemben a gróf Bánffy Miklós a képviselőház folyosóján egy nyilatkozott, hogy ő Szápáry Pálnak gyermekkori barátja. Szápáry Lászlónak pedig intimusa. Mikor Ritter Imre nevét a Pap-féle megvesztegetési ügyvel kapcsolatban hallotta emlegetni, elment Szápáry Lászlóhoz, mert tudta, hogy Ritter Szápáry titkára. Információt akart, hogy van-e összefüggés gróf Szápáry és a Pap Zoltán ügye között. Szápáry László előadta a valódi tény-állást s arra kérte, hogy menjen el Dienes Mártonhoz s szerezzen tájékozódást afelől, hogy Dienes mit szándékozik tenni. Ezt a baráti szolgálatot meg is tette. Dienes éppen avval volt elfoglalva, hogy egy nyilatkozatot szövegelt, melyet ő Szápáry-nak vitt el. Miután Szápáry e nyilatkozattal nem értett egyet, újból visszament Dieneshez, hogy ezt tudtára adja.

Erre szorított egész szereplése ebben az ügyben, melyről tegnapelőttig nem volt tudomása.

Gróf Bánffy Miklós e nyilatkozatával sokat foglalkoztak ma ellenzéki körökben s azt a kérdést vetették föl, hogy vajjon Bánffy elolvasta-e Dienes nyilatkozatát, mielőtt Szápáry Lászlóhoz vitte, s hogy ismert-e annak tartalmát, mert ha igen, akkor saját-ságos szerepre vállalkozott.

Dienes Márton elutasásával kapcsolatban a Magyar Szó mai száma azt a kérdést is fölveti, hogy volt-e Dienesnek passzusa, vagy ki adott neki passzuszot közvetlenül elutasása előtt. Kutatják azt a kérdést is, hogy Dienesől megjelent nyilatkozatokat, melyekkel ellenzéki képviselőket akart becsületükben támadni, kik apróbbáltak? Mert beszélük, hogy azok a nyilatkozatok illetékes tényezők kezein fordultak meg, mielőtt megjelentek volna.

(Mit csinál Szápáry?)

Szápáry László tegnap reggel fölkereste Khuen-Héderváry Károly miniszterelnököt. Böven referált neki a történetekről s aztán délután fél három órákor visszatért szép-utcai palotájába, ahol dél felé Rudnay Béla kereste, de természetesen nem beszélhetett a gróffal, akinek szolgálja minden fölvilágosítást megtagadtak gazdájuk tartózkodási helye felől. Szápáry azt tervezte, hogy a délután folyamán Perkatára utazik, de tervéről lemondott.

A tegnapi délután a Kaplony-utca-ban töltötte, ahol egy hírlapíróársunk fölkereste, hogy nyilatkozzatra bírja. A gróf csak ennyit felelt ideges hangon:

— Kérem, én nem tudok semmit sem. Ne kívánja tölem, hogy ma nyilatkozzam. Nem hagyom megintertjovoltatni magam, de holnap-holnapután megteszem. Nyilatkozni fogok.

Ma délelőtt újból fölkeresték a Kaplony-utcai lakást s mivel a gróf nem volt ott, hírlapíróársunk beszélgetést kezdett szokkal, akik fogadták.

A lakást bérlő hölgy ez alkalommal így szól: — A gróf ártatlanul került a dologba. Megjárta a jóságával.

— Csak nem gondolja, hogy elejti a miniszterelnök?

— Ejl! Miniszterelnök. Ki tudja, meddig lesz az miniszterelnök most már?

— Ismeri-e Singert és Dieneset?

— Nem. Tegnapi látam őket először.

Ebben a pillanatban egy ismert fiatal mágnás lépett a szobába s a szomszédos szalonba ment. Aki-vel beszélgettem, utánament. Egy-két perco mulva kijött s ezt mondotta:

— Igazán nem tudom, miért keresi itt a gróf urat. Ez nem az ő lakása.

E szavakkal valószínűleg az imént jött mágnás inspirálta.

(Mit csinál Dienes?)

Dienes Márton tartózkodásáról egy ma délután érkezett sürgöny ad fölvilágosítást. A távirat, melyet Berlinben adtak föl, így szól:

Berlin, július 31.

Dienes Márton Berlinbe érkezett. Ma délután az Unterden Linden-enlöv Viktória-kávéházban Polónyi Gyula, Polónyi Géza országgyűlési képviselő fia, felismerte. Odament hozzá, üdvözölte Dieneset, aki azonban eltagadta nevét s azt mondta, hogy ő nem Dienes. A kávéházban véletlenül jelen volt öt-hat magyar ember, akik szintén felismerték Dieneset. E percben függesztették ki a kávéházban a Wolff távirati iroda jelentéseit s a jelentések között van egy Budapestestől érkezett távirat, mely szerint Dienes Mártont okirathamisítás miatt körözik. Dienes még nem olvasta a sürgönyt, egy idegen ur társaságában ül egy asztalnál, ez az ur tudósítónk állítása szerint egy fumei lapnak szerkesztője.

Egy berlini lap munkatársa a Viktória kávéházban beszélt Dienes Mártonnal, aki azt mondta, hogy Szápáry László gróf Khuen-Héderváry-nak bűnbakja, mert neki köszönheti a fumei kormányzóságát. Dienes már eltávozott a Viktória-kávéházból s valószínűleg el akar utazni Berlinből.

Polónyi Géza ma fölkereste a képviselőházban Plósz Sándor igazságügyminisztert s ezt mondta neki:

— Dienes ellen a nagy nyilvánosság előtt Nessi följelentést tett váltohamisítás miatt. Ez hivatalból lévén üldözendő, azt hiszem, felelősség tudatában intézkedni fogsz haladéktalanul Dienes letartóztatása iránt, mert megszökött.

Erre az igazságügyminiszter ezt felelte:

— Tudom s azért rögtön intézkedem is.

Ugy halljuk, hogy Plósz utasítást adott az ügyészségnek, mely táviratlag kereste meg a külföldi rendőrségeket Dienes letartóztatása iránt.

Dienes Márton egyébként bővebben lehet a pénznek. Erre vall az a hír, mely ma erősen tartotta magát a képviselőház folyosóján, ahol azt beszéltek, hogy a képviselők megvesztegetésére fölbérelt banda tagjai a leleplezés napjának délutánján beállítottak gróf Szápáry Lászlóhoz s tudtára adták, hogy komoly veszedelem következett be s most már csak arról van szó, hogy a sajtó is el kellene hallgattatni. Erre a célra ötven ezer koronát szántak a vesztegetők és gróf Szápáry László azonnal kifizette a pénzt. Ezzel a pénzzel utazott el a társaság, melyet a bojáryok után hiába keresnek a fővárosban.

Ma Dienes részére a Ferenc József-rakpart 19. számú házába egy ajánlott levél érkezett, amelyet azonban a házmester — mivel Dienes nem jelentette be neki, hogy hova utazik és mikor jön haza — visszaküldött a feladónak.

Dienst letartóztatták.

A vesztegető banda egyik tagja, *Deák Jenő* ma délután táviratot kapott *Berlinből*, amely arra kéri, hogy este hét órakor legyen az interurbán telefon központjában és várja a fölhívását. A távirat aláírása *Gigi* volt. A rendőrség kinyomozta, hogy a távirat föladója nyilván Dienes Márton. Ennek alapján rögtön sürgős távirati megkeresést küldött a berlini rendőrségnek; értesítette, hogy Dienes Márton este 7 órakor az interurbán telefon központjában lesz, ahol a kicacsátott elfogatói parancs alapján tartóztassák le. Az éjszakai órákban a híre terjedt a fővárosban, hogy a berlini rendőrség *Dienes Mártont* az interurbán központban le is tartóztatta.

(A tízezer korona.)

Arra a tízezer koronára vonatkozólag, amelyet Dienes adott át Pap Zoltánnak, a képviselőház elrendelte, hogy az a képviselőház pénztárába letétbe helyezessék. Ma délután 2 óra után megjelent a képviselőházban dr. Farkasházi Fischer Hugó ügyvéd Papp Árpád bírósági végrehajtóra s 475 forint s járuléki erejéig lefoglalta a 10.000 koronát ügyfelének Sternberg Armin és Testvére budapesti hangszergyáros cégnak javára ennek *Dienes Mártonnal* szemben fennálló bíróság megítélt követelése fejében. Gróf Apponyi Albert, a képviselőház elnöke, mikor a végrehajtó előadta jövelele célját, mosolygva megjegyezte meg:

— Hiszen ez gazdátlan pénz!

Ezen kijelentése dacára megis elfogadta a végrehajtó által kézbesített letételési rendelvényt s intézkedett, hogy ezt a képviselőház pénztára is tudomásul vegye. Az élelmes és gyorsan végrehajtót foglalat a képviselők között, akiknek maga gróf Apponyi mondta el az esetet, nagy derűltséget keltett.

(Az ügynökség tagjai.)

Az ellenzéki képviselők összehívására alakult konzorciumnak — mint értesülünk — az eddig említették kivül volt még több tagja is. *Dienes Márton*, a vesztegetők vezére egész hadsereget fogadott föl maga mellé s a hadsereg tagjai közé tartozott még *Singer Arturon*, *Gerő Menyhért* és *Deák Jenő* kívül *Barabás Albert* is, aki nemrégben Fiumében volt az ottani *Magyar Tengerpart* című napilap munkatársa. *Barabás Albert* is sokat tárgyalt *Dienes Márton* részint a Pannónia kávéházban, részint pedig a Rémi-szint és — mint szemtanúk állítják, — *Barabás Dienes Mártont* kikísérte a vonathoz és elutazott vele. A személyleírás után ítélve, ő volt az a vágott bajos: u uri ember, aki *Dienes Mártonnal* együtt felült az expresszvonatra. Azonban valószínűleg csak Bécsig kísérté *Dienes Mártont*, mert ma már visszatért a fővárosba s egész nap gummikerekül flakkeren kocsikázott s többek között megfordult a Szép utcában is, ahol azonban azt mondta neki a portás, hogy a kegyelmes ur nincs odahaza. Különbösen *Dienes Márton* egy csöppet sem volt óvatos a szöveketet tagjainak megválasztásában. Emberek kellettek neki s felszólított többeket, hogy tárgyaljanak egyes ellenzéki képviselőkkel. Ezek között volt egy volt képviselő is, aki el volt ítélve különböző bünsös eseteledek miatt s csak ezelőtt egy esztendővel szabadult ki a börtönből. Ez az ember gyakran érintkezett az utóbbi időben gróf Szápáry Lászlóval s szinte bizalmas emberek volt neki. Mikor azonban *Dienes meglette* neki az ajánlatot, nem vállalkozott a dolgra.

(Dienes tervéi.)

Dienes Márton bizalmas embereivel, a vesztegető szöveketet tagjaival sokat tárgyalt és beszélgetett magángoldairól is. Tudták ugyan a szöveketet

tagjai, de mégis elmondta nekik, hogy rengeteg sok — mintegy 50.000 forintnyi adóssága van.

— Most szerzek pénzt — mondogatta társainak — de azért nem fizelem ki az adósságaimat, hanem lapot alapítok, de ezuttal kormánypartí újságot. Nem érdelem a mai világban már ellenzéki embernek lenni.

Formái szerződések is kötött bizalmas embe-reivel részint munkatársaknak, részint kiadóhivatali tisztviselőknél szerződteve őket. Mindezeket a dolgokat már mintegy 8–10 nap óta beszélté *Dienes Márton* és emberei biztak is benne, mert mindig nagyobb összeg pénz volt nála. Az egyik bizalmasa, *Gerő Menyhért* kétségbeesve panaszkodik:

— Huszezer forintot vesztettem *Dienes* ügytelensége miatt. Pedig milyen biztosra vettem már a dolgot, olyan szépen mentek az ügyek!

(A jósággkormányzó.)

Ritter Imre, gróf Szápáry László jósággkormányzója, akinek nevére szölkak a *Dienes Márton* által Pap Zoltánnak átadott takarékpénztári könyvek — mint már jelentettük — tegnapelőtt este elment a Rottenbiller utca 46 ik szám alatt lévő lakására. *Ritter* még ma estig nem volt a lakásán s a házme-ternének nem mondta meg, — mint máskor szokta — hogy hova utazik. Tegnap is, ma is sürgőnyt kapott *Ritter* a lakására, mindkét esetben külföldről jött a német címzésű távirat; mivel azonban ő nem volt otthon, a két táviratot a házmesternek beküldte a Szép-utca 6. szám alá, gróf Szápáry László lakására.

A házbeliek állítása szerint *Dienes* csak egyszer járt *Ritter* lakásán. Pár nap óta azonban feltűnően sokszor megjelent ott egy alacsony, jó husban levő, szürkeruhás fiatalember s egy ridegképi, teljesen borotváltarcu ur, akik *Ritter* érkezésére több ízben sokat várak.

Szápáry László könnyei.

A *Neue Freie Presse* feljegyzi hogy gróf *Andrássy Gyula* a *Nemzeti Kaszinóban* szem- és fültanuja volt annak a jelenetnek, amikor gróf Szápáry László töredelmes vallomást tett a miniszterelnöknek és átnyujtotta neki lemondását. Gróf *Andrássy* felhatalmazta a nevezett lap levelezőjét a következők közléseire:

Gróf Szápáry László odalépett a miniszterelnökhöz, aki éppen gróf *Andrássy* Gyulaival készült beszélgetni. Szápáry könnyekre fakadt és zokogva beszélt el a miniszterelnöknek, mit tett. Erre a lépésre a legjobb szándékkal, saját kezdeményezéséből vállalkozott. A legmelyebben fájjalja, hogy ily lépésre ragadtatta magát. Bocsanatot kért a miniszterelnöktől, hogy ily végzetes szituációba sodorta őt, amelyből a maga személyére nézve minden konzekvenciát levon. Gróf *Khuen* megdöbönt Szápáry e vallomásán, átvette az átnyujtott lemondó-kérvényt és azonnal kijelentette, hogy a lemondást elfogadja és Szápáryt hivatalos működésétől fölment.

A tisztviselők és az obstrukció.

Az állami tisztviselők mozgalmának egyik megindítója és legbuzgóbb harcosa, *Harmath Domokos* ma *Tordáról*, ahonnan az egész mozzalom kiindult, nyilatkozatot küld, amelyben a válságos helyzettel való vonatkozásban megvilágítja a tisztviselői kar hazafias álláspontját. A nyilatkozatban egyebek közt ezt mondja:

Mikor ejtötünk odaig, hogy a képviselőház pénzügyi bizottsága a fizetésjavításról szóló törvényjavaslatot letárgyalta és terjedelmes jelentésével a pénzum elé terjesztette: az időtől kezdve az állami tisztviselők visszafójtott lélekkel, némán szemléltek azt az ékeseredett politikai harcot, melynek ma sincs vége. Ki tehet arról, hogy azzal az időponttal egyidejűleg a harcok küzdelme mind hevesebb lett és az előző kormányt áldo:atul ejtette? És ki tehet arról is, hogy a kormányválság után az új kabinet a kibontakozást még nem tudta megteremteni, sőt új harcok és bonyodalmak támadtak a parlament zavarokban ki az, aki tudná, hogy micsoda ok gátolja a kérdések törvényjavaslat letárgyalását? Az ország dolgainak ilyen vá tozása számunkra is megjelölte az irányzatot! Mikor a nemzet közvéleménye a mi kéro szavunkra nem tagadta meg rokonszenvét és áldozatkészségét: most a válságos helyzetben mi is tudjuk és érezzük, hogy mit kell tennünk! S mint hálás gyermekei a magyar hazának békés türelemmel várjuk a közdelem lefolyását és a bonyodalmak szerencsés megoldását. A várakozáson kívüli helyzetkedetünk-e más álláspontokra akkor midőn a viszonyok a haza sorsát állították a mi érdekünk elbe? A tisztviselői kar hazafias megatlálta a hozzá méltó álláspontot és magatartást; ennél fogva roskadozva bár,

de türelemmel hordozza tovább a vállaira nehezült keresztet.

Nehéz idők sulya nyomja a magyar állam közéletét és ez áldatlan állapotban mit tehetünk mi — az államkormányzat munkásai s a nemzet intelligens zöme, melynek léte az ország sorsától függ? Mit tehenénk egyebet, mint szorongó szívvel türjük a válságos helyzetet és bizunk azok bölcsességében, akiknek elhatározásától függ sorsunk jobbtorlódása és akikre ama kötelesség hárul, hogy e helyzetet orvosolják. Bár nyomorúságunk és vesztességünk a muló idővel mindjában növekedik, mégsem szabad csüggednünk: hazafiságunk várakozásra és kitartásra kötelez. Jöles érzéssel veszek tudomást arról, hogy a magyar tisztviselői kar — igen kevés kivétellel — hozzá illő elhatározással követi igaz hazaszeretetének sugallatát s előbbreválnak tekintni a haza és a magyar nemzet érdekeit, mint a maga helyzetének javítását. Inkább szenved tovább és takargatja nyomorúságát, de nem panaszozja hangos szóval egyéni bajait akkor, midőn a haza sorsa válság elé jutott. A mi hiünk és bizodalomunk a trónbeszédbe foglalt ígéretekben s a kötelező választéflirat által adott szó szentségében van! A tisztviselői sorsa az ország becsületbeli ügye, nem lehet és nem jöbet olyan magyar kormány, mely ennek elintézése elől kitérjen!

A mentelmi bizottság ülése.

A képviselőház mentelmi bizottsága ma folytatta és befejezte az elnökség által bejelentett mentelmi ügyek tárgyalását.

Az ülésen jelen voltak: *Perczel Dezső* elnök, gróf *Radovanovics György*, gróf *Zichy Aladár*, *Sivák Lure*, *Kubinyi Géza*, *Maróthy László*, *Tormay Károly*, *Barcsay Domokos*, *Sebess Dénes*, *Szatmári Mór*, *Klobusiczky János*.

A jegyzőkönyvet *Radovanovics György* vezette, a vallomásokat dr. *Lukács Bernát* hites gyorsíró jegyezte.

Elnök megnyitván az ülést, *Fáy István* képviselőt kéri a kihallgatás végett.

Fáy István előadja, hogy azt, ami az elnöki emelvényen történt, ő nem látta. Csak annyit látott az egész dologból, hogy *Szöts Pál* jegyző átadott egy iratot báró *Feilitzsch* Arthurnak. Mivel az iratnak az elnökséghez ily módon való juttatását nem tartotta a házszabályokkal összeegyeztethetőnek, felrohant az előadói emelvényre s kitépte a papírt *Feilitzsch* kezéből. Neki semmi egyéb szándéka nem volt, mint a miniszterelnök indítványának megsemmisítése.

Sturmanc Györgyöt hallgatta ki azután a bizottság. *Sturmanc* nem emlékszik semmire azokból, amik az elnöki emelvényen történtek. Pusztán kiváncsiságból ment föl az elnöki katedrara, ahol dulakodást látott s társainak akart esetleg segítségére lenni.

Legeyel Zoltán pozitíve nem tud az esemény nagy részéről semmit. Ő az Ugron párt pad aiban állott, onnan látta, hogy az elnök körül dulakodás folyik, mire aztán felrohant a katedrara, de mikor odaért, más nem volt ott más, csak az elnök és gróf *Esterházy Kálmán* jegyző.

Pozsgay Miklós látta, hogy *Feilitzsch* és *Fáy* az előadói szék mellett szemben állanak és valami fölött izgatottan beszélnek. Fájnak segítségére sielt, de mire fölérkezett, már *Fáy* visszafordult s azt mondotta, hogy rendben van minden. Erre ő lejött az előadói székből s ekkor látta, hogy az elnök körül sokan vannak, felrohant oda, hogy megtudja, mi volt az a csend, amelyet *Szöts Pál* lenyujtott, mert ő azt hitte, hogy ez valami üzenet lesz az elnöktől a miniszterelnöknek az indítvány sorsára vonatkozólag. Mikor felérkezett, az elnök talán azt hívén, hogy inzulátni akarják, azt kiáltotta feléje, hogy aki hozzányúl, az a halál fia. Holott ő nem akarta az elnököt érinteni sem, mert őt már *Fáy* odalépett megnyugtatta, hogy rendben van minden. Az elnöknek előbb említett szavait azonban nem állhatta meg szó nélkül s vissza:elött:

— De én azt az elnököt, aki törvénytelenséget követ el, kihuzom az elnöki székből.

Az incidens időtárama alatt ő nem volt az elnöki emelvényen, hanem lent a lépcsőkön s amit mondott, az csak felelet volt az elnök meggyezésére.

Ráth Endre látta, mikor a miniszterelnök az irást az elnökhöz felküldötte és ő akkor azt hitte, hogy a szóbanforgó irás nem lehet más, mint a Ház felosztásáról szóló királyi kézirat. Kivácsi volt, vajjon ténye: az-e s e végből sielt föl az elnöki emelvényre. Mikor felérkezett, hallotta, hogy az elnök *Szöts Pál* jegyzőhöz és *Farkas János* főtérmentőshöz fordulva, akik az elnöki tekintélyről beszéltek, azt mondotta:

— A magyar parlamentben nem szükséges az elnöki tekintélyt védelmezni.

Azután néhány pillanat múlva még azt hallotta az elnöktől:

— Aki hozzám nyul, az meghal!

Hogy az elnök ezt mire mondotta, kinek monddta teletül, azt nem tudja. Világosan emlékszik, hogy mikor az elnök Farkas terembiztostól átvette az indítványt, a papírlapot maga elé tette s arra jobb kezét a papíron hagyta. Szóts Pál ezt az elnök keze alól kibuzta és olvasni kezdte. Akkor történetet Szóts Pál és Rátkay László között valami incidens, amit azonban ő nem látott. Mikor ő az elnök mellé érkezett, akkor ott Szóts és Smialovszky képviselők állottak. Pozsgay a baloldali feljárom, az utolsóelőtti lépcsőn volt, ő állott az elnök és Pozsgay között. Hentallert nem is látta az incidens alatt. Az elnök mellett akkor, mikor az előbb említett megjegyzést tette, rajta kívül senki sem volt s az elnököt akkor senki sem bántotta volna, mivel senki sem volt az elnökhöz közel. Az elnök két megjegyzése között egy-két pillanatnyi szünet volt s ezalatt ő nem hallotta, hogy Pozsgay visszafelé volna valamit az elnöknek.

Nessi Pál azzal a szándékkal rohant fel az elnöki emelvényre, hogy az írást szétéjje. Erőszakot ő csak a kormányelnök indítványa ellen akart alkalmazni, az elnökség ellen nem. Mire felért, Szóts az írást már leadta és így mások megelőzheték őt az írás szétéjésében, amit ő minden bizonynyal megtett volna.

Elnök erre a tárgyalás folytatását délután 6^{1/2} órára tűzi ki.

A délutáni ülésre meg volt időzve Smialovszky Valér képviselő, aki azonban nem jelent meg.

A bizottság ezután az eddigi tárgyalás anyagát vette át és megállapodott az ítéletben, amely azonban még nincs végleges szövegező. A bizottság az ítéletről, melyet augusztus 10-én délután fél 10 órára terjeszt elő megszövegező Szivák Imre előadó, információt nem adott. Hír szerint *öt képviselőt (Rátkay Lászlót, Hentallert Lajost, Pozsgay Miklóst, Fáy Istvánt és Nessi Pált)* az ítélet a *Ház mekövetésére utasít.* Ezzel szemben állítólag *Sebes Dénes* képviselő kisebb-ségi különvéleményt fog benyújtani.

Kossuth Ferenc — pártelnök.

A függetlenségi és 48-as párt ma este rendkívül látogatott ülést tartott, amelyen Tóth János elnöklete alatt résztvettek: *Bedőházy János, Endrey Gyula, Benedek János, Bakonyi Samu, Kállay Lipót, Sebes Dénes, Farkas Balázs, Rátkay László, Luby Géza, Kelemen Béla, Barta Odón, Lengyel Zoltán, Pap Zoltán, Kovács Gyula, Olay Lajos, Papp Elek, Ilyés Bálint, Pozsgay Miklós, Gál Sándor, Rákosi Viktor, Ráth Endre, Vissontai Soma, Eoda Vilmos, Szatmári Mór, Barta Ferenc, Pichler Győző, Leszkay Gyula, Fáy István, Chernel Gyula, Koller Tivadar, Mezőssy Béla, Sturmán György, Kacsóvics Géza, Reich Aladár és Hegedűs Károly.*

Tóth János elnök az ülést megnyitván, napirend előtt átadja a szót Fáy Istvánnak.

Fáy István kijelenti, hogy másfél évvel ezelőtt kilépett a pártkörből, mert úgy hitte, hogy a pártkötelek a vélemény szabad nyilvánításában akadályozta. Ma azonban ama nagy jelenet hatása alatt, amelyet Kossuth Ferenc improvizált, azon meggyőződést éretele meg benne, hogy a pártkör az a hely, ahol a hazát és függetlenségi eszmét leghibebben lehet szolgálni. Ennek következtében a pártkörbe belép és reméli hogy ezáltal is egy lépéssel közelebb lesz Kossuth Ferenc tiszta, becsületes, igazán őszinte magyar hazafiai szívéhez. Egyben bejelenti, hogy *Polányi Géza* elkérte őt annak a kijelentésére, hogy a Kossuth személye iránt érzett tisztelete jeléül a *pártkörbe színtén belép.* (Teljes éljenzés.)

Tóth János elnök a belépések felett örömeinek ad kijelentést.

Pichler Győző: Kéri a párt véleményének nyilvánítását ama szándékára vonatkozólag, mely szerint ő egy a főrendiház elnökhöz intézendő levélben gróf Szápáry László ellen az összeférhetlenséget óhajtja bejelenteni. Célja az, hogy minden uton-módon odahasson hogy ezen ügyben teljes világság legyen.

Barta Odón. Nem tartja időszerűnek Pichler Győző szándékát, miután az ügyet egy parlamenti bizottság elé vittük. A dolgokat komplikálni s hatáskörüket zavarni nem tartja célszerűnek. Ha a főrendiház nem fogja tudni kötelezőségi tagjával, vagy viszont a tag a főrendiházal szemben gyakorolni, úgy az ajánlott mód mindig fegyver lesz kezünkben. (Helyeslés.)

Pichler Győző: Miután csak a párt véleményét akarta kikérni, látva a hangulatot eláll, szándékától.

Tóth János elnök: Elmondja, hogy néhány nappal ezelőtt megválasztották ügyvezető elnöknek s ő akkor e tisztséget elfogadta ama kijelentéssel, hogy azt csak azért tette, mert tudta, hogy az elvi egyszerű biztosítani fogja a pártegységet. Az a disharmonia, amely fennállott, rövidesen el fog enyhéni. Hang-

sulyozta, hogy elnöki állását csak addig tartja meg, míg az egyetértés visszatér s amikor ismét Kossuth Ferenc és Thaly Kálmán állnak a párt élére. Ez az öröndetes idő ma elérkezett! A mai politikai helyzetben és a mai nap eseményei következtében tehát elkezdett a perc, midőn elnöki tisztét letenni köteleltsége, amit azon kérelemmel tesz meg, hogy az értekezlet Kossuth Ferencet egyhangulag válasza meg elnökvé. (Hosszantartó zajos éljenzés és taps.)

Papp Elek: Az ímént elhangzott taps feljogosít a azon indítvány tételére, hogy Kossuth Ferencet küldöttségileg hívják meg az értekezletre, s egyuttal felkéri Tóth János elnököt, hogy írjon Thaly Kálmánnak és kérje fel, hogy a diszelnökséget vállalja el.

Sebes Dénes és Ráth Endre bejelentik a pártkörbe való belépésüket.

Bakonyi Samu arra kéri Tóth Jánost, hogy az alelnökséget újból fogadja el. (Élénk éljenzés és taps.)

Tóth elnök kijelenti, hogy Bakonyi kívánsága az alapszabályokba ütközik, de különben is az volt a megállapodás, hogy az alelnöki állásokat egyelőre nem töltik be. Ennélfogva *határozatként kimondja Kossuth Ferencnek elnökhé való megválasztását és indítványozza, hogy Papp Elek* vezetése alatt *Olay Lajos, Sturmán György, Nessi Pál, Bakonyi Samu és Lengyel Zoltán* küldöttségileg hívja meg Kossuth Ferencet az ülésen való elnöklésre. Ezután az ülést egy félórásra felfüggeszti.

A küldöttség Kossuth Ferencel visszatérván, a párt Kossuth Ferencet hosszantartó éljenzéssel és tapsokkal fogadta.

Tóth János elnök megnyitja a folytatolagos ülést s a következők beszédrel üdvözi Kossuth Ferencet:

Mélyen tisztelt barátunk! Szeretett vezérünk! Szívem legnagyobb örömeim hozom tudomásodra, hogy a pártierőzetek újból egyhangú felkiáltással elnökké megválasztott. Ezen tettünk egyrészt szívünk érzelmeinek felitünk meg, másrészt hazánk iránti kötelességünknek akartunk eleget tenni. Szívünk érzésének, mert: amint fogadtatásodból tapasztaltattad, a párt minden egyes tagja őszinte tisztelettel és becsüléssel viseltetik személyed iránt. Hazánk iránti kötelességünknek óhajtottunk eleget tenni, mert mindnyájan tudjuk, hogy ezt a nemzeti ügyet, azt a nagy feladatot, amelyért ide küldtünk csak úgy szolgálhatjuk hűen, ha te állsz előttünk és felettünk (Leikes éljenzés és taps.) Azt is tuduk valamennyien, hogy csak ideig-óráig vesztetünk el a téged, mert ismertük szívedet, s tudtuk, hogy félre fogsz tenni minden más érdeket, sőt je fogod küzdeni és megtagadni e határozásodat, mikor látod, hogy a nemzet ügye veszélyben van. Itt vagy! Előtünk és felettünk! Vedd át az elnöki széket mindnyájunk kérésére, mert a haza szent ügye így kívánja.

Leikes éljenzés után Kossuth Ferenc elfoglalja az elnöki széket s a következőket valaszolja:

Tisztelt barátom és barátaim! Ha meg vagytok győződve arról, hogy az én csekélységem csakugyan képes arra, hogy szolgáljak teheszen a hazának azzal, hogy az elnöki széket ismét elfoglaljam, akkor magamat erre készen nyilatkozatom. (Leikes éljenzés.)

Mondanom sem kell, hogy kötelességemet ezen is oly hűséggel fogom teljesíteni, mint eddig, nem kivéve sem fáradságot, sem nem riadva vissza olyan megpróbáltatásoktól, amelyeknek, aki Magyarországon exponált helyzetben van, ki van téve. (Éljenzés.) Tisztelt barátaim! Midőn ma a fővárosba visszaöttem, a helyzetet szerfölött súlyosnak találtam; előtérbe toltuk elkelben az a meggyőződés, hogy mindnyájunknak a legnagyobb erővel kell összefogni, hogy ebből a helyzetből kiragadjuk nemzetünket, úgy, ahogy tudjuk, de mindenáron. *Meggyőződésem és szívem sugallatát követem midőn ma a képviselőházban azt a nyilatkozatot tettem, amelyivel a helyzet megoldására a legegyszerűbb és legrombdebb utat megjelöltem, nem is számítva arra, hogy teikértekezlet a nyilatkozatom folytán megütözték. De mivel ti engem ismét vezéretnek akartok megválasztani, az lesznek szívvel-lelkel és ti tőletek azt fogom követelni, hogy velem versenyeztek a kötelességűdásban és a hazaszeregetben. (Hosszantartó lelkes éljenzés és taps.)*

Kossuth Ferenc elnök erre indítványozza, hogy Tóth Jánosnak azért az önélelőzódásért, melyet akkor tanusított, mikor elvállalta az elnöki széket csupán azért, hogy a pártot összeharisa, jegyzőkönyvileg köszönetet szavazzassék. Kéri az értekezletet, hogy az alelnöki állásokat ismét öltösk be, s e célból azt indítványozza, hogy az alelnökök lemondását a párt tudomásul ne vegye. (Általános helyeslés.)

Az elnök erre az ülést berekesztette.

A parlamenti bizottság ülései.

(Alakulás.)

A vesztegetési panama ügyében kiküldött parlamenti bizottság ma délután 5 órakor megalakult. Gróf Apponyi Albert képviselőházi elnök is megjelent és felszólította a bizottságot alakulásra. Előbb konstata, hogy a bizottság összes tagjai jelen vannak, Rátkay László kivételével, azután le kérte *Beöthy Ákos* korelnöknek és gróf *Zichy Jánost* kerjegyzőnek.

Beöthy Ákos korelnök felszólította a bizottságot, hogy válasszon elnököt és jegyzőt.

Mindjárt az elnökválasztásnál nagyon érdekes incidens történt.

A korelnök felkéri a bizottsági tagokat, hogy adják be szavazólapjaikat az elnökre és jegyzőre.

Polányi Géza: Eljén Beöthy!

Kubinyi Géza: Kellenek szavazólapok? Nem lehetne közfelkiáltással, Mindig közfelkiáltással szoktunk választani.

Polányi Géza: Ha valaki követeli a szavazást, az elrendelendő.

Korelnök: Oly egyszerű procedura az egész, írja fel mindenki a neveket és adja be.

Kubinyi Géza: Méltóztassék megengedni, hogy sokkal derekab volna, ha közbizalommal jutna valaki a bizottság élére. Ajánlom, ha a t. bizottság hozzájárul, gróf *Andrássy Gyulát.* (Éljenzés.)

Gróf *Andrássy Gyula*: Nagyon köszönöm a megüszteletet, de...

Polányi Géza: Szavazást kérek!

Gróf *Andrássy Gyula*: En is! *Annnyival* is inkább, bár ez nem változtat a dolgon, mert ha a többség engem választana, már most kell kérnem, hogy ne számítsanak rám, mert nem vagyok *azon helyzetben, hogy a választást elfogadjam.* Még pedig indokolom a következővel, *Kötelességem ezt egészen őszintén elmondani.* Indokom az, hogy nagyon jól tudom, hogy *bizonyos körökben az egész esetből egy u. n. kaszinó és kaszinó-párt elleni tőköt kovácsolnak, és én nem akarok támogatni oly félremagyarázóknak, amelyek abból származhatnak, hogy ennek a bizottságnak a tárgyalásait a kaszinó egy tagja vezeti, aki még hozzá gróf is. Azért kérem, ne szavazzanak rám.*

Korelnök: Méltóztassanak beadni a szavazólapokat.

Nagy Ferenc: Egy megjegyzésem volna az indokolás nézve. Nem akarok iniszitálni abban a tekintetben, hogy az elnökséget valaki elfogadja, vagy nem, én gróf *Andrássy Gyulára* sem akarok iniszitálni. De ami az indokolást illeti, engedelmet kérek, ebben a bizottságban a Nemzeti Kaszinónak több tagja van, nemcsak gróf *Andrássy*, de mások is.

Gróf *Andrássy Gyula*: De hozzá gróf is; ez duplán számít.

Nagy Ferenc: Ha ez az argumentum számbajöhet, tulajdonképp kifogást lehetne tenni az ellen is, hogy az illetők egyáltalán a bizottság tagjai legyenek. Magam részéről azt hiszem és ez egyáltalán a Háznak is volt feltevése, amikor a választást megejtette, hogy semmiféle inkompatibilitási esetet nem létesít, és távol áll mindenki az a gondolatól is, hogy itt attól a körülménytől, hogy az illető a kaszinó tagja, valaki befolyásolva érezhetné magát abban a tekintetben, hogy egészen pártatlanul résztvegyon az ügyekben.

Polányi Géza: Rendes megalakulása ez egy kivételes bizottságnak. Itt indokolásnak semmiféle helye nincs. Vagy meg tudunk egyhangulag állapodni valakinek az elnökségében, vagy ha nem tudunk, akkor az elnök ur elrendeli a szavazást. Arról nem lehet szó, hogy a kaszinó tagja-e valaki, vagy nem. A képviselőház megválasztotta a bizottságot, amely most az alakulás előtt áll, kérem, méltóztassék a szavazást elrendelni.

Korelnök: Kérem, méltóztassanak beadni a szavazólapokat. Előbb csak az elnökre. (Megtörténik. A szavazólapok összeháttatnak.) Kérem a kerjegyző urat sziveskedjék kihirdetni az eredményt.

Gróf *Zichy János*: Beadott 13 szavazat. (Közbeszólás: *Hissen Rátkay már itt van!*) Ebből esett gróf *Andrássy Gyulára* 6, *Rohonyi Gyulára* négy, *Beöthy Ákosra* négy szavazat.

Gróf *Andrássy Gyula*: Tinkteltel arra, hogy abszolút többséget nem kapott senki és én komolyan meglontoltam, amit az előbb mondtam, és nem azért mondtam, hogy kéressesem magam, mert az igazán sem a t. bizottsághoz, sem hozzám méltó nem volna, kérem, szavazzanak újra és kérem a t. urakat, akik rám szavaztak, szavazzanak másra.

Korelnök: Méltóztassanak ehhez hozzájárulni. Kérem, sziveskedjenek újra szavazni. (Megtörténik.)

A beadott szavazatok közül *Rohonyi Gyula* 7, *Beöthy Ákos* 4, *Ivanka Oszkár* és gróf *Andrássy Gyula* pedig 1-1 szavazatot kaptak.

Ennek következtében *Rohonyi Gyula elnökké megválasztván*, átadom neki az elnöki széket. Ezután a bizottság jegyzővé egyhangulag *Heinze Hugót* választotta meg, aki azonban mint előadó az összeférhetlenségi bizottság ülésén levén elfoglalva, helyetle, szintén egyhangulag, *Tóth Jánost* választották meg.

Elnök: Nagy és fontos feladat megoldására van kiküldve a bizottság. Nagy a feladat azért, mert kétségtelenül az egész parlamentünket, egész közéletünket mélyen érdeklő ügyben, rendkívüli viszonyok között találta a képviselőház szükségesnek azt, hogy ezt a bizottságot kiküldje egy tényállás megvizsgálása végett, amely tényállás talán nem szükséges bővebben ismertetnem. Néhéz e feladat azért, mert jórómán precedens nélkül áll az eset. Sem törvényben, sem

há szabályban nincsen szabályozva az az eljárás, amelyet ezen vizsgálóbizottságnak követnie kell. Jörfornam teljesen önmagunknak kell merítenünk az általános igazságszolgáltatási, a házszabályban foglalt elvekből és az általános alkotmányos elvekből e bizottság eljárásának módját. Én bízom a bizottság bölcsességében, bírom hazafiságában, bízom abban, hogy a bizottság minden egyes tagja oly nagyra fogja tartani feladatát, hogy felül fog emelkedni a pártkültekeken és itélni fog, illetve el fog járni tisztában részrehajlat anélkül és pártatlanul, hogy az igazság minél teljesebben, minél világosabban derítessék ki. Midőn a bizalmat megköszönöm, van szerencsém a bizottság tagjait üdvözölni és a tanácskozást megnyitni. (Helyeslés.)

Nagy Ferenc szerint a bizottság első dolga, hogy eljárását és hatáskörét precizírozza. Tisztába kell jönnie először az iránt, hogy ez a bizottság nem itélő-bizottság és így nem bír azzal a hatáskörrel, amellyel például az összehírdetési bizottság bír azokban az esetekben, amelyekben itél; csak az a hatásköre van, amellyel az összehírdetési bizottság bír akkor, amikor az összehírdetési zsűri számára az előkészítést eszközli. Vizsgáló-bizottság, ez szabja meg a teendőket. Egyéb dolga nincs, mint kideríteni azt, amire felhivatott és az eredményről azután jelentést tenni a Háznak. A Ház feladata a további elrendelést, ítéletet hozni vagy tenni azt, amit jónak talál. Szerinte a hatáskör nem terjed az ítélésre, hanem csak az előkészítésre és ennek folyamányait az eljárás alapjául is az összehírdetési bizottság előkészítési eljárását kell venni, azzal a különbséggel, hogy a bizottság a megjelenésre s nkit sem kényszeríthet.

Polónyi Géza: Nem lehet kétség az iránt, hogy az eljárás célja nem ítélkezés, hanem vizsgálata. A feladat anyag gyűjtése a parlamenti tanácskozásokra. Kéri az elnökséget, intézkedjék, hogy a bizottsággal közöltessék a Ház határozata, mi ebből vagyunk iten kiküldve. Miután azonban a halasztás esetleg veszélylyel jár, kötelességének tartja nyomban bejelentést tenni a bizottságnak Pap Zoltán képviselő és a többiek ellen elkövetett vesztegetési ügyekre vonatkozólag. Kétfüzdös dolog ugyanis, hogy ezeket a vesztegetési kísérleteket Dienes Márton követte el, aki ugyancsak kétfüzdösül az időszerint szökésben van. Nincs módjában a bizottságnak Dienes előállítására iránt; intézkedni, megfélelő sikeres eredményt pedig Dienes kihallgatása nélkül alig érhet el. Polónyi az igazságügyminisztert már reggel felkérte, hogy utastítsa a királyi ügyészséget, hogy Dienesrel szemben, aki ellen váltóhamisítás vájoja emeltetett, intézkedjék. Tudomása van róla, hogy Dienes e pillanatban a berlini Viktória kávéházban ül. (Derülttség.) Felkérte az igazságügyminiszter urat, hogy haladéknél intézkedjék, hogy a királyi ügyészségről a letartóztatás azonnal eszközöltessék. Az igazságügyminiszter ez irányban írvetelt tett: megkérdendők tartja az elnökséget, hogy e tekintetben a miniszter urtól kérjen felvilágosítást.

Ami pedig a bizottság eljárásánál nem szokozik Nagy Ferenc álláspontjában, hogy itt az összehírdetési bizottságra vonatkozó eljárás szabályai lennének mérvadók. Ez a bizottság meg sem közelíti abszolúte semmiféle ana óráiban az összehírdetési bizottságot, ez egy önálló parlamenti bizottság, amelynek eljárás módzatait a bizottság tagja az esetek körülményei szerint megállapítani. A magyar parlamentben igenis vannak precedensek ny parlamenti vizsgáló bizottság eljárására, hatáskörére s többire vonatkozólag. Erre vonatkoznak a keleti vasút ügyében eljáró parlamenti bizottság iratai. Annak a bizottságnak Szentpály volt a vizsgálóbiztos, aki megfélelő jelentést terjesztett a Ház asztalára és így az akták ebben a tekintetben a Ház rendelkezésére állanak. Ohajtanék, hogy az elnökség haladéktalanul intézkedjék az iránt, hogy az eddigi parlamenti bizottságok működésére vonatkozó akták, amelyek, ha nem is kötelezők, de tájékoztatásul szolgálhatnak, rendelkezésre álljanak.

Nagy Ferenc: Polónyi által félreértett szavait igazítja helyre.

Miklós Ödön is úgy van meggyőződve, hogy a Ház minden bizottságának eljárása a házszabályokba gyökerezik. Itt van az az analógia, amely szerint a dolog formai része elintézhető. Természetes, hiszen ma erről nyilvános diskusszió volt a képviselőházban, hogy az összehírdetési törvény értelmében működő bizottságnak megfelelő jogkör nem biztosítanak a házszabályok ennek a bizottságnak, de azt hiszi, Nagy Ferenc nem is így érte a dolog, hanem azt gondolta, hogy az eljárás formai részében a kalmazkodjunk azokhoz a precedensekhez, amelyeket a házszabályok nekünk bizonyos mértékben előírnak.

Polónyi Géza: Nem fogadom el!

Miklós Ödön: Ez nem zárja ki azt, hogy a bizottság a maga meggyőződése szerint ne alkalmazkodjék az esetek természetéhez képest oly eljárásához, amelyet szükségesnek tart. Ami a precedensei, elv, a keleti vasút tárgyában kiküldött parlamenti bizottság működése emlékeztetőben van, s ams az azonban, sem a Ház irodájában, ahol kérdést is ez-rt, sem az országos levéltárban nincsenek meg ezek az iratok, onnan nem jöttek a Ház birtokába olyan iratok, amelyek az eljárás módzatára nézve tájékoztatást nyújtanának.

Polónyi Géza: Az összes jelentések megvannak!

Miklós Ödön: Semmi olyan nincs, ami akár az eljárásra, akár a módzatokra nézve tájékoztatást adni. Egyébként igaz van Polónyi Gézának, hogy a zal kell kezdeni, hogy megismerjék a tárgyat. Kéri, hogy mondassék ki, hogy azok, akik közérdekből közreműködni akarnak az ügyek elbírálásánál, azokat az egyéni becsület, a társadalmi és politikai tisztesség kötelezze arra, hogy mindazt, amit tudnak, legjobb tudomásuk szerint tárják fel. Kéri az elnököt, hogy ebben az irányban intézkedjék.

Polónyi Géza: Azt nem is tagadja meg senki.

Miklós Ödön: És ha valakinek konkrét adata van annak kötelessége becsület szempontjából a sorangú feladata az ország érdekében, hogy ezt a bizottságnak tudtára adja.

Felhívás küldendő ki, hogy jelentkezzenek, aki valami anyagot tud felkérő a Ház elnöke és irodája a szükséges segédeszközök felhasználása tekintetében.

Ami Dienes előállítását illeti, eziránt szükséges az anyag ismerete, vajjon az illetőnek személyes megjelenése szükséges-e, vagy nem? Minthogy pedig az illető már nincs az ország határára beült, hanem külföldön erre nézve tehát más nem lehet tenni, mint azt, hogy felhívást intézzen a bizottság az igazságügyi kormányhoz, és amennyiben jogi alapja van a letartóztatásnak, természetesen nem ellenez semmit. Kéri az elnököt, mértőzasság konstátáni, hogy a formai részben bizonyos kereteket meg kell tartani és azután méltóztatassék az anyaggal megismertetni, amely ma előttünk van.

Harmadsorban a sürgősségre való tekintettel tegyen oly intézkedéseket, hogy lehetőleg gyorsan, majdnem permanensen tárgyalja a bizottság az ügyeket.

Szilvák Imre indítványozza, hogy először is a jegyző bizázz meg az előadói tisztelt. Ami pedig a bizottság ügyrendjét, formai jogát illeti, ha Nagy Ferenc indítványát elfogadják, szükség volna arra, hogy az összehírdetési bizottság eljárás szabályzatát tárgyalják és akár en bloc akár pedig módosításokkal elfogadják. Erre azonban szükség nincsen. A bizottság anyaga sokkal nyugalmasabb és a parlamenti bizottság ügyköre sokkal tágabb, semhogy azokkal a bizottság kezét megkötöni lehetne. Másrészt kijelenti, hogy előzetes ügyrend által feszélyezve érezni magát. Csatlakozik ahhoz, amit Polónyi indítványozott, hogy Dienes Mártonnak, akitől voltaképpen az egész dolog indult, kézrekerítésére a szükséges lépések megvételének. Sőt tovább megy és azt indítványozza, hogy az igazságügyminiszter, aki különben is most jelen van, jelenlévél a bizottságot továbbia is szereztesse, a bizottságnak egész eljárása folyamán.

Azután szükségesnek tartana azt, hogy az igazságügyminiszter ur az egész hivatalos anyagot, amit az ő saját közgei útján már megszerzeletett, a bizottságnak rendelkezésére bocsássa.

Elnök: Felolvastam a Ház határozatát Polónyi indítványára, hogy szerezzék a keleti vasút ügyében kiküldött parlamenti bizottságra vonatkozó adatokat, megjegyzi, hogy mint designált tagja a bizottságnak érdeklődött az ügy iránt, de semmiféle nyomra nem talált. De ha a bizottság szükségesnek találja, intézkedni fog, hogy ezek az iratok beszereztesse. Polónyi Géza azon indítványába, hogy a bizottság az igazságügyminiszter urat kérje fel, hogy Dienes Márton kiadása iránt a szükséges lépéseket megtegye, azt hiszi, a bizottság nem mehet bele, mert nem tudják, folyik-e ellene eljárás, valóvagy van-e vagy nem? Ha erről a bizottság bármely tagja meggyőződést szerez, talán intézkedni lehet.

Nagy Ferenc: Figyelemzteti a bizottságot, hogy ha sikerül is Dienes Mártont esetleg karhatalommal Budapestre állítani, ez nem biztosítja meg azt, hogy Dienes Márton köteles majd ezen bizottság előtt megjelenni. Ha volna valami kapcsolat azon ügy között, amely a bizottság hatáskörébe vág, akkor szükségesnek találná e lépéseket. Így azonban semmi biztosíték nincsen arra, hogy ha megjelenik is Budapesten, e bizottság elé is idézhető legyen.

Elnök: Ez iránt talán ne határozzunk.

Nagy Ferenc: Mint nemhivatalos megkeresést közölhetjük e kívánságunkat az igazságügyminiszter-

rel, de hivatalos megkeresés alakjában nem tehetjük ezt.

Gróf Apponyi Albert: Tudomására hozza a bizottságnak, hogy egy rendelet ad ki a Ház összes hiva aláinak és megkeresi a háznyági hivatal, hogy mindenben e bizottság elnökeinek közvetlen rendelkezésére álljanak minden további hozzáfordulás nélkül és hogy a bizottság tevékenységét mindenben mozdítsák elő.

Miklós Ödön: Dienes Márton megjelenése egész működésünket más irányba terelheti és nagyon kívánatos. Javasolja tehát, határozza el a bizottság, hogy az igazságügyminiszter megkeresetlik, hogy ez irányban a szükséges lépéseket tegye meg. Hogy mi lesz annak a következménye, hogy előállíthatjuk-e mi őt azután, az más kérdés. De az első lépést ne odázunk el, mert az könnyen avval a színezettel bírhatna, mintha nem ohajtanánk e tekintetben határozni.

A második lépéstől ajánlja minden további vita mellőzésével az ügyek rögtöni tárgyalását abban a sorrendben amelyben bejelentettek. (Helyeslés.)

Rátkay László: A Ház határozata értelmében a két konkrét bejelentésen kívül a bizottság tárgyalhat minden további erre vonatkozó bejelentést is. Szükséges tehát gondoskodni, hogy a Háznak ez a határozata ielhívás alakjában a nagy nyilvánosság elé jöhessen és a bizottság gondosodjék arról, hogy mindenki, aki feljelentést akar tenni, azt meg is tehesse. Meg kell jelölni az időt is, amikor jelentkezhetnek. Egyszóval, a nagyközönséget fel kell hívni arra, hogy bennünket működésünkben segítsen és ennek legegyszerűbb alakja egy felhívás közzététel. Mar most csak az a kérdés, hogyan érintkezzünk a nagyközönséggel.

Polónyi Géza: Közvetlenül!

Miklós Ödön: Másképp semmiesetre sem lehet!

Rátkay László: Akkor méltóztatassék gondoskodni arról, hogy a felhívás minél hamarabb közzétételessék!

Elnök: Határozatképpen kimondja, hogy felhívandók mindazok, akiknek ez ügyekkel kapcsolatos, vagy hasonló természetű ügyről tudomásuk van, hogy személyesen bejelenthetik. Vagy talán írásban is? (Felkiáltások: Írásban is!)

Polónyi Géza: A pontos lakcim bejelentésével.

Polónyi Géza: Indítványozza, hogy holnap délelőtt tíz órakor kezdjék meg a tárgyalást.

Gróf Andrássy Gyula: Gróf Szápáry László felszólított, hogy tolmácsoljam itt azt a kérését, hogy adjon neki a t bizottság alkalmat arra, hogy nyilatkozzatit itt meg ma megtehesse. Azt hiszem, ez igen méltányos dolog.

Polónyi Géza: Először Pap Zoltánt kell kihallgatni.

Elnök: A dolog természete szerint a panaszoszt kell elsőnek meghallgatni.

Polónyi Géza: Meg kell hallgatni a panaszoszt, azután lehet áttérni a részletekre; hiszen különben nem tudjuk, mily kérdéseket intézzünk.

Gróf Andrássy Gyula: Azután is lehet kérdéseket intéznünk.

Polónyi Géza: Biztosítom a t. bizottságot, hogy oly felvilágosításokat hallanak majd Pap Zoltán t. képviselő urtól, amelyek nélkül gróf Szápáry László kihallgatása lehetetlen. Pap Zoltán olyan dolgokat fog elterjesztetni, amelyek nélkül gróf Szápáry László kihallgatásához nem lehet fogni. Minek hallgassuk ki ismételtén? Méltóztatassék holnap tíz órára az ez ügyre vonatkozó kihallgatásokat beidézni, nem bánom gróf Szápáryt is, és akkor fogjunk a részletes tárgyaláshoz.

Gróf Andrássy, Polónyi, Ivánka Oszkár, Tóth János, Kubinyi Géza és Miklós Ödön felszólalásai után

Elnök: Miklós Ödön indítványára határozatként kimondja, hogy a bizottság az elnökséget utastítja, hogy Dienes Márton előállítására iránt intézkedjék. Együttal kimondja, hogy a bizottság 8 órakor este, minden előző meghívó kibocsátása nélkül, a delegációális teremben fog a tanácskozását folytatni.

Miklós Ödön: Kérem intézkedni az iránt is, hogy az igazságügyminiszter ur a bizottsági ülésen jelen legyen és az esetleges aktákat is a bizottság rendelkezésére bocsátsa.

Elnök: Az iránt intézkedés fog történni, hogy az igazságügyminiszter ur a bizottságban jelen legyen, az aktákra nézve azonban, minthogy még nem tudjuk, hogy milyen anyag áll rendelkezésére, ez idő szerint még intézkedni nem lehet.

(Munka.)

Rohonyi elnök megnyitja az ülést.

Polónyi Géza: A tárgyalási eljárás megállapítását követeli s kéri, hogy azok a képviselők, akik mint tanuk fognak szerepelni, mint kihallgatók ne legyenek jelen a kihallgatásnál. Ezt főleg a miniszterelnökhöz és gróf Bánffy Miklóshoz intézi.

Gróf Andrássy Gyula: Ennek kimondását nem tartaná helyesnek.

Polónyi Géza: Szavazást kér indítványa felett.

A többség mellőzi Polónyi indítványát. (Fap Zoltán képviselő megjelenik a teremben.)

Elnök: Tessék helyet foglalni.

Következnek az általános kérdések, melyekre Pap Zoltán elmondja, hogy 41 éves, római-katolikus, nős, büntetlen.

Elnök felkéri Pap Zoltánt, hogy mondja az ügy tényállását.

Pap Zoltán: A képviselőházban jegyzeteiből beszélt, kéri, hogy a dátumok pontossága érdekében megnézhesse a képviselőházi naplót. Julius 28-án délután fél négy órakor felkereste a váci utcái korona-kávéházban Dienes Márton s sugra mondta: Bizalmas mondani valóm volna, s felszólított, hogy menjenek elhagyatottabb helyre. Egy sarokhelyiségbe ment vele. Elmondta véleményét az obstrukcióról, elítélte és kérdezte véleményemet. Elmondtam, hogy a kassai Rákóczi-ünnep dolgaiban föl fogok szólalni. Ekkor Dienes minden átmenet nélkül önként így szól:

— Mennyit állsz el ettől a beszédőtől?

— Miért? — kérdeztem.

— Ne kérdezd — mondotta — nagy érdek fűződik ehhez.

— Mégis tudni kellene, hogy milyen pénzt teszek zsebre?

Erre ő azt felelte — le is jegyeztem — hogy tegyek szolgálatot neki egyes képviselők leszerelésére. Minden egyes eseténél szépen kereshetnék. Tekintsem a most adandó összeget előlegnek, majd jön nagyobb summával. Tegyen ő próbára őt napig, kérjek tőle valamely kinevezést, mondjam meg, nincs-e esélyemben valakinek valamire szüksége, meg fogja mutatni, hogy ő megcsinálja.

— Hogy lettél egyszerre ilyen nagy ur?

— Most nem mondhatom meg, de ha segítsz nekem az obstrukciók leszerelésében, megmutatom az egész listát, megnevezem az akció résztvevőit. Annnyit megmondhatok, hogy közvetlen érintkezésben vagyok avval, aki Magyarországon a legfőbb hatalmat gyakorolja.

Azt mondta ezután, hogy magam szabjam meg szolgálataim árát, s hozzátette, hogy egy pár napra utazzam el.

— Amúgy is el akartam utazni, — mondtam.

— Hány napra utazzam el? — kérdeztem.

— Ot-hat napra.

— Napi ezer forintot kapsz. Csak egyet költök ki, azt, hogy keresni akarok rajta ezer forint provizóit. Adj nekem erre az ezer forintra egy váltót, hogy így biztosítva legyek, hogy megtartod elutazásodra tett ígéretedet.

Többször hangsúlyozta Dienes, hogy neki főadata és költetése, hogy az obstrukciót leszerelje.

— Ki adja neked a pénzt közvetlenül? — kérdeztem ezután.

— A pénzt közvetlenül nem a hatalom gyakorlója adja, de hogy vele összeköttetésben vagyok, azt óhajtsáid teljesítésével akarom bizonyítani. A pénzt nem ő adja, hanem egy kegyelmes ur, akinek nevét most nem mondhatom meg.

Ezután megegyeztünk, hogy ad nekem egy-két óra múlva pénzt, addig vegyek magamhoz egy váltót, töltsen ki 2000 koronáról és irjam alá.

A kávéházból egyenesen Olayhoz mentem. A Hangliban találtam fél négykor. Félrehevítam s elmondtam neki a dolgot. Olay azt tanácsolta, hogy ezt holnap jelentsem be a Háznak. Hazafelé indultam aztán s utközben sógorommal találkoztam s elmondtam neki is a dolgot. Időközben Jagits Kálmán honvédhadbiztos jött hozzám, fölkerétem tanulásra. Fél hatkor jött föl Dienes s a nyitott ebédlőajtón át Jagits és feleségem hallották párbeszédünket.

Dienes azt mondta, hogy nem hozott pénzt, csak holnap hozhat. Erre én azt feleltem: akkor nincs vásár. Erre Dienes azt felelte, hogy emberét nem találta, de nyolc órára megint fölkeres a Vampeticsben, de aztán hét órakor a lakásomra jött. A tanukat ott tartottam. Ekkor két takarékpénztári könyvet adott át. Egyikben 9000, másikban 4000 korona volt betéve. Mindkettőt Ritter nevére szólt. Számai: 4778 F. II. Betéti nap: Junius 6. Összeg: 4000 korona. A másik: 39.560

F. II. Betéti nap: Március 2. 9000 korona. A felesleges 3000 koronát adjam oda neki, az 1000 koronát pedig tartsam meg magamnak. Ezek után még írást kért tőlem arról, hogy itt járt nálam s hogy megegyeztünk. Neki igazolnia kell magd s főleg azt kéri, hogy a nyugtában ez a szó legyen: *Obstrukció;* mert ez a döntő dolog. Ezután megfogalmaztam a levelet, melyet a Házban már felolvastam, majd kiállítottam a váltót. Másnap az Udvari kávéházban találkoztunk.

Pap Zoltán ezután elmondja az Udvari kávéházban történt találkozást úgy, ahogy a Házban előadta.

— Ez az egész, — így végzi vallomását.

Elnök: Itt van-e a váltó?

Pap Zoltán: Nem kaptam vissza.

Elnök: Baráti viszonyban volt-e Dienesel?

Pap Zoltán: Nem. Dienes gyakran vette igénybe szolgálataimat, ismertük egymást, de barátok nem voltunk.

Elnök: Honnan tudta Dienes, hogy ön föl fog szólalni?

Pap Zoltán: A lapokból s mint ő mondta, tudta, hogy föl vagyok iratkozva.

Elnök: Ön békepárti volt. Miből magyarázza, hogy éppen őnhöz fordult Dienes.

Pap Zoltán: Ő mondta, hogy szolgálataimat akarta viszonzni evvel.

Miklós Ödön: Képviselő ur azt mondta, hogy hallott arról már ez eset előtt is, hogy az ellenzéket vesztegetik. Kítől és mikor hallott erről először?

Pap Zoltán: Erre nem tudok felelni. Ilyent mindenki hallott.

Miklós Ödön: Én sohasem hallottam. Találkozott Dienesel 28-ika előtt?

Pap Zoltán: Nem.

Miklós Ödön: Nem hallott arról, hogy kit vesztegettek meg? Mely pártárgyalatokat?

Pap Zoltán: Olvastam s hallottam sokféle gyanúsítást.

Miklós Ödön: Szó volt önök közt egy névsorról is, melyen a megvesztegetendők vannak? Kik voltak azok? Végig nézték a listát?

Pap Zoltán: Nem, de Dienes megnevezte Nessit és Lengyel Zoltánt. Azután beszélt többekről is.

Miklós Ödön: Kérdezek volna, hogy megnevezze őket.

Pap Zoltán: Ószintén beszélek. Mitsem titkolkok. A listát Dienes csak akkor ígérte, ha Nessit és Lengyelt megkerítem. Szólt még Benedek Jánosról és Pozsgay Miklósról is.

Miklós Ödön: Emelítette-e Dienes, hogy másoknál is tettek kísérletet?

Pap Zoltán: Igen, de neveket nem mondtott. Mondta, hogy már vannak megvett emberek. Többen vannak.

Miklós Ödön: Mennyi pénze volt Dienesnek s mi volt e pénz forrása?

Pap Zoltán: Nem kérdeztem, mert midőn ő azt mondta, hogy a legfőbb hatalmat gyakorló emberrel van összeköttetésben, sejtettem, hogy sok a pénze. Itt eszembe jut, hogy ezt kérdeztem: *Hát a bán igazán veszteget? Dienes a kezét dörzsölte, olyanforma mozdulattal tett, mint Pildtus, és így szól: A kegyelmes ur nem reszkíroz semmit. Ő megkapja a maga pénzt.*

Polónyi Géza: A július 19-iki beszéd elmaradásáért ígérték-e a pénzt?

Pap Zoltán: Ezért és 5-6 napi elutazásért.

Polónyi Géza: Megmutatta-e a betéti könyveket másoknak is.

Pap Zoltán: Jakisitsnak, önnök, Molnár Jenőnek, Kaas Ivornak. A betéti könyvecskéket aztán visszaadtam Dienesnek.

Kubinyi Géza: Ellentmondást lát abban, hogy Pap barátjának mondta Dieneset. Itt pedig ezt tagadja.

Pap Zoltán: A barátságának sokféle fogalma van. Énnekem úgy tűnt föl a dolog, hogy amit tőlem kívánnak: az hazarulás.

Kubinyi Géza: Üzlettársa volt-e Dienes?

Pap Zoltán: Soha. Sokkal tudom bizonyítani, hogy jötevője voltam.

Kubinyi Géza: Nem azzal a szándékkal ment ön Olayhoz, hogy őt leszerelje bírja? (Mozgás.)

Pap Zoltán: Erre nézve Olayt tessék kihall-

gatni. Tiszta avval a szándékkal mentem, hogy bejelentsem Olaynak esetemet. Beszületemre mondom, hogy nem azért mentem, hogy Olayt leszereljem. Hisz erről szó sem volt.

Tóth János: Igazolja Pap állítását.

Nagy Ferenc: Határozottan emlékszik-e, hogy Dienes azt mondta, hogy a legfőbb hatalom gyakorlója is benne van a vesztegetési akcióban?

Pap Zoltán: Erre feleltem a legfőbb szűlt. *Le is irtam egy darab papírra* Dienes azt mondta: *Közvetlenül dolgozom.*

Mandel Pál: Ön azt állítja, hogy a vesztegetők közt van az a személy, amely Magyarország a legnagyobb központi hatalmat gyakorolja.

Pap Zoltán: Határozottan állítom.

Mandel Pál: Ezt nem mondta ily határozottan képviselőházi beszédében! Ott csak egy kegyelmes urról beszélt.

Pap Zoltán: Dienes azt mondta, hogy közvetlen összeköttetésben áll az illetővel.

Szivák Imre: Beszélt Dienes valamely pártól, mely őt felbérlette?

Pap Zoltán: Nem. Csak azt, hogy az obstrukciót kell leszerelnie. Hangsúlyozta az illető, hogy aki a pénzt adja, vissza is fogja kapni.

Elnök: Mi indította arra, hogy Dienesel szemben ne a visszautasítást, hanem ezt a módot használja?

Pap Zoltán: Az, hogy ha a testvérem jönne is, megfojtánám, ha azt akarná, hogy hazarulást kövessen el. Ezt vallom és büszke vagyok rá. (Helyeslés.)

Pap Zoltán ezután kijelenti, hogy vallomására kész esküt is letenni.

Elnök: Most következik a második tanu: gróf Szápáry László.

Szápáry László vallomása.

Elnök: Tessék helyet foglalni.

Szápáry: Álva maradok.

Elmondja ezután, hogy 1864-ben született, 39 éves, római katolikus, volt fumei kormányzó.

Elnök: Lemondott?

Gróf Szápáry László T. parlamenti bizottság: (olvassa.) Tisztelettel tudomására hozom a t. bizottságnak, hogy a Dienes Márton által kiadott pénz tőlem származott. A részleteket alig ismerem, de nem is kívántam ismerni. Tettem ezt azért, mert azzal azt gondoltam, azt véltem, hogy elősegítem a végzetessé válható törvényen kívüli állapot megszűnését... másrészt igaz ragaszkodásból a miniszterelnök ur személye iránt. Becsületlavamat adom arra, hogy a miniszterelnök urnak ezen lejegyzésről semmiféle tudomása nem volt. Tettem azt saját egyéni akaratomból, anélkül, hogy a kormány bármit is tudott volna. A 29-iki események következtében még aznap este a miniszterelnök urnak tudomására hoztam az ügyet, kapcsolatosan a kormányzói állásomról való lemondásommal.

Legyen szabad végzetül sajnálatomat kifejezni a történet felett, főképp pedig a felett, hogy az én hibámból a parlament méltóságán csorba esett.

Uraim! Ez volt a jelentésem. Egyéb jelenteni valóm nincs. (Mozgás.)

Elnök: Meg fogja excellenciád engedni, hogy egy pár kérdést tegyünk?

Gróf Szápáry László: Szabad egy elvi kérdést feltennem? Ugyebár a parlamenti bizottságnak joga van kérdéseket intézni, hanem az illetőknek, akikhez intézik, joga van nem felelni?

Elnök: Miután semmi kényszereszköz nem alkalmazhatunk, nincs módunk, de ha önként jelentkezett kihallgatásra, akkor mindenki azt várhatja, hogy a kérdésekre felelni fog.

Mindenekelőtt tárgyal-e excellenciád személyesen Dienes Mártonnal, vagy ha nem, kivel tárgyal ez ügyben?

Gróf Szápáry László: (Rövid hallgatás után) Erre a kérdésre nem felelek.

Elnök: Adott-e akár direkte, ha vele tárgyal, vagy ha más közvetítésével tárgyal, utasítást Dienes Mártonnak, hogy ezt a pénzt kinél és hogyan használja fel?

Gróf Szápáry László (rövid hallgatás után): Direkt utasítást adtam-e, hogy a pénzt hogyan használja fel és kinek adja? Igenis adtam.

Elnök: Micsoda utasítást? Kinek adjon és milyen célból?

Gróf Szápáry László: Erre nem is tudnék megfelelni.

Elnök: Mondja meg excellenciád, vajjon saját pénze volt-e az, vagy más pénze?

Gróf Szápáry László: Az enyém!

Elnök: Saját intenciójából jött-e el ebben az ügyben, vagy persvadeálva más által?

Gróf Szápáry László: Saját intenciómból.

Ivánka Oszkár: Ó excellenciája azzal a nyilatkozattal, amelyet tett, azt a gyanút, mely sokakban él, különösen, kik a személyeket nem ismerik, hogy a miniszterelnöknek tudomása lehetett erről a dologról, csak lovagasi felfogásból, talán politikai intencióból akarja most eloszlatni? Ha e kérdésekre egyenes nyílt feleletet, mely minden tekintetben alkalmas arra, hogy a dolog tisztán álljon mindenki előtt, megmúltoztatik tagadni, akkor a helyett, hogy azt a gyanút eloszlatná, azt meg fogja erősíteni.

Mert két eset lehetséges: Vagy úgy áll a dolog, amint ő excellenciája itten előadja ebben a nyilatkozatban, melyet felolvasni méltóztatott és ha valóban így áll, akkor egyeseket kímélni, és ezzel a kíméléssel, amelyet esetleg arra nem is méltó egyesekkel szemben méltóztatik gyakorolni, a gyanúnak tápot adni nem helyes szerény felfogásom szerint. Ha pedig nem így áll a dolog, akkor ezen rideg elzárkózottsággal nem fogja elérni a célt, hogy a dolog ki ne derítsék. Az én szerény nézetem az, hogy ilyen dologban legjobb teljesen megmondani mindent, nem kímélni senkit és semmit akkor, ha az ellenkezőre ok nincsen. Megméltóztatás- sük engedni, hogy ezt a véleményemet elmondottam. Ez nem volt kérdés, miután ő excellenciája nem felel a bizottság kérdéseire.

Polónyi Géza: Legyen szíves ő excellenciája arra felelni, hogy ezt a nyilatkozatot, melyet most méltóztatott felolvasni, mikor szerkesztette meg?

Gróf Szápáry László: Azt lassan szerkesztettem; már 29-ikén este elkezdtem, és azóta folyton alaposan átgondolva, szerkesztettem ezt a nyilatkozatot. Megmondom, hogy miért.

Mandel Pál: Az eljárás rendjéhez kérek szót. Ezt a kérdést kérem meg nem engedni, hogy mikor szerkesztettette a nyilatkozatot, ez nem tartozik a dologra.

Elnök: Méltóztatik megindokolni, miért nem? **Miklós Odón:** Ó excellenciája nyilatkozni akar, hadd nyilatkozzék, ha akar.

Gróf Szápáry László: Nekem egyáltalában az a szokásom, akár beszélék, akár teszek valamit, még ha egyszerű dolog is, hogy azt lassanként átgondolva, napról-napra megnevezem szoktam mindig csinálni. Eredeti formájában 28-án már készen volt, a különbség inkább csak stílári.

Polónyi Géza: Ritter Imre ur milyen minőségben áll viszonyban excellenciáddal?

Gróf Szápáry László: Jóságfelügyelő!

Polónyi Géza: Megtörténik az, hogy a jószágot érdeklő pénzek Ritter ur neve alatt helyeztetnek el betétkönyvecskékben.

Gróf Szápáry László: Nem.

Polónyi Géza: Miképp került hát excellenciád tudomása szerint a Ritter Imre neve alatt letett összeg Dienes Márton kezébe? Excellenciád személyesen adta át Dienes Mártonnak a betétkönyvecskét, vagy ki adta át. Van-e róla tudomása?

Gróf Szápáry László: Tudomásom van arról, hogy Ritter ezen könyvet egy harmadik személynek adta át, akit én meg nem nevezek.

Polónyi Géza: Mondja meg kegyelmes uram, értekezett-e ezen ügyben különféle lakásokon?

Gróf Szápáry László: Igenis!

Polónyi Géza: Nevezetesen volna-e hajlandó elmondani azt, hogy saját lakásán kikkel értekezett ezen ügyben és a Kaplony-utca 7-ik szám alatt kikkel értekezett és vajjon értekezett-e ezen a helyen?

Gróf Szápáry László: Nem vagyok hajlandó azt megmondani.

Polónyi Géza: Volt-e tudomása excellenciádnak arról, hogy az a kérdéses összeg az ellenzéki képviselőknek megvesztegetése céljából azzal a céllal használtatik fel, hogy az obstrukció leszereltesék?

Gróf Andrássy Gyula: Benne van a jelentésben.

Polónyi Géza: Konkrétebben fogom feltenni a kérdést. Volt-e excellenciádnak tudomása arról, hogy Dienes Márton azzal a rendeltetéssel, mely Pap Zoltán képviselőhöz, hogy 6t július 29-én tartandó beszédének elmondásáról lebeszélje, illetőleg annak meg nem tartásáért 6t megvesztegetesse?

Gróf Szápáry László: Volt.

Polónyi Géza: Milyen célzattal választotta excellenciád éppen a 29-iki napot?

Gróf Szápáry László: Csak azért, hogy egy hosszú beszéddel kevesebb legyen.

Polónyi Géza: Volt-e tudomása arról, hogy azon a napon a parlamentben kilátásba volt helyezve a miniszterelnöknek a napirendet megváltoztatni célzó indítványa?

Gróf Szápáry László: Nem. Lehetett volna, de nem tudtam. Nem gondoltam rá.

Polónyi Géza: Szokott-e olvasni újságot? Gróf Szápáry László: Igenis. De aznap nem olvastam!

Polónyi Géza: Van-e tudomása, hogy Dienes Márton fogságbüntetésre volt ítélve, gondolom párbaj miatt.

Gróf Szápáry László: Nincs!

Polónyi Géza: Ennek folytán arról sincs tudomása, hogy megkegyelmezése érdekében lépések történtek?

Gróf Szápáry László: Nincsen!

Polónyi Géza: Arról nincsen tudomása, hogy Singer Artur ezen ügyben Bécsben járt?

Gróf Szápáry László: Nincsen.

Polónyi Géza: Volt-e arra a nyilatkozat szerkesztésére másnak is befolyása, közölte-e másokkal is excellenciád azt a nyilatkozatot, amelyet itt felolvasott, és ha igen, kikkel?

Gróf Szápáry László: Közöltem másokkal is többekkel, az öcsémmel is, de nem tartozom megmondani, hogy kikkel.

Polónyi Géza: Megtagadja tehát a feleletet excellenciád?

Gróf Szápáry László: Gróf Zichyvel is közöltem!

Polónyi Géza: Mást nem hajlandó megnevezni, csak gróf Zichyt?

Gróf Szápáry László: Többekkel közöltem, nagyon sokkal!

Polónyi Géza: Mást tehát nem hajlandó megnevezni? — Legyen oly szíves excellenciád megmondani, hogy Dienes Mártonon kívül érintkezett-e másokkal is? — Igen, vagy nem?

Gróf Szápáry László: Másokkal is érintkeztem, de neveket nem fogok megemlíteni, hogy kikkel.

Polónyi Géza: Akkor konkrét teszem fel a kérdést. Érintkezett-e excellenciád Singer Artural ezen ügyben?

Gróf Szápáry László: Megengedik, hogy erre nem fogok felelni!

Polónyi Géza: Érintkezett-e Szeless Adorján ural?

Gróf Szápáry László: Erre is megtagadom a feleletet!

Polónyi Géza: Érintkezett-e excellenciád ebben az ügyben a főkapitánynyal. Előzetesen vagy utána?

Gróf Szápáry László: Előzetesen nem, ma délután beszéltem vele!

Polónyi Géza: Máskor nem beszélt vele ezen ügyben?

Gróf Szápáry László: Tegnap délután, de nem behatóan!

Polónyi Géza: Meg tudná mondani, hogy mi volt a beszélgetés tárgya?

Gróf Szápáry László: Nem is emlékszem rá!

Polónyi Géza: Szóba jött-e ezen beszélgetés folyamán Dienes Mártonnak Budapestről való eltávozására?

Gróf Szápáry László: Erre megtagadom ismét a feleletet.

Polónyi Géza: Hol volt excellenciádnak a depója, melyik intézetben és chekre volt-e elhelyezve, vagy voltak rá betétkönyvei is?

Gróf Szápáry László: Az Országos Takarékpénztárnál!

Polónyi Géza: Mennyi pénzt vett ki eddig ebből a depóból erre a célra?

Gróf Szápáry László: Azt pozitíve nem is tudnám megmondani!

Polónyi Géza: Körülbelül?

Gróf Szápáry László: Erre ismét nem adok feleletet!

Polónyi Géza: Van-e tudomása excellenciádnak arról, hogy ezidőszert Dienes Márton hol jár, vagy hol van?

Gróf Szápáry László: Határozott tudomásom nincsen, azt hiszem, hogy Németországban, Berlinben van, hogy ott van-e, azt nem tudom.

Polónyi Géza: Van-e tudomása arról, hogy Dienes Márton ki kísérte el, excellenciád megbízásából kísérte-e és ki kísérte Németországba?

Gróf Szápáry László: Erre a kérdésre nem felelhetek!

Polónyi Géza: Egyelőre, miután a legkényesebb kérdésekre a feleletek megtagadtak, fenntartom magamnak a kérdés tekintetében más tanukkal való bizonyítást.

Elnök: Tessék!

Miklós Odón: Egy kérdésém van. Mily időpontban érlelődött meg excellenciádnak az a gondolat, hogy saját anyagi erejének felhasználásával az obstrukció leszerelésére közreműködjék? Juniusban, vagy korábban?

Gróf Szápáry László: Talán június folyamán.

Heintz Hugó: Mikor ismerkedett meg Dienesel és hol? Mióta ismeri?

Gróf Szápáry László: Ez is egyike azon kérdéseknek, amelyekre a választ meg kell tagadnom. Engedjék meg, hogy én most e különös tagadásoknak megadjam magyarázatát. Én ugyanis nagyon helyes dolognak tartom, hogy én azokat, akik velem együtt ebben a dologban működtek, mint első és fővállalkotat állítsam ide és ennek folytán, amennyiben egy vagy több urról szupozíciókat hoztak ide ilyféle értelemben, én pedig nem tartom korrekt dolognak, hogy bárkit megneveznek és gyanúsítsák mint esetleg megnyerhető, akiről e tekintetben biztos tudomásom nincsen, azért kerülöm mindezekre a kérdésekre a feleletet, mert nem akarok ártatlanokat megnevezni és nem akarok esetleg igazságtalanul bizonyos urak jellemében gázolni. (Mozgás.)

Heintz Hugó: Honnan tudja, vagy véli tudni excellenciád, hogy Dienes most Németországban van?

Gróf Szápáry László: Hogy ma Németországban van, azt tudom, mert azt mondta, hogy arra felé tereli útját.

Heintz Hugó: Hát tőle magától hallotta? Gróf Szápáry László: Nem.

Tóth János: Kérem, az volt célja excellenciádnak, hogy az obstrukciót leszerelje. Az ország érdekében tartotta szükségesnek. Kérem ebből a célból kapott-e pénzt az ön kasszájából más képviselő?

Gróf Szápáry László: Nem.

Tóth János... mint Pap Zoltán?

Gróf Szápáry László: Pardon... mint?

Tóth János: Kapott-e más képviselő, mint Pap Zoltán erre a célra pénzt öntől?

Gróf Szápáry László: Azt én, bocsánatot kérek, arról, hogy más képviselő kapott-e pénzt, ebből...

Tóth János: Nem ebből!

Gróf Szápáry László: Arról, hogy más képviselő kapott volna az ön pénzből: határozott tudomásom nincsen. (Mozgás.)

Tóth János: De nem számoltak el excellenciáddal a pénz kiszolgáltatása tekintetében, hogy kinek adtak és adtak-e egyáltalában? Nem jelentették azt, hogy mennyi pénzt adtak ki erre a célra?

Gróf Szápáry László: Nem!

Tóth János: Es gondolta-e excellenciád, hogy ezen e célra kiadott pénzt valamikor valukitől meg fogja kapni?

Gróf Szápáry László: Nem számítottam rá és nincs is rá reményem, hogy azt megkapjam.

Mandel Pál: Azt mondja ő excellenciája, hogy nem számít arra hogy a pénzt visszakapja. (Mozgás. Elnök csenget.) Azt vagyok bátor kérdezni ő excellenciájától, hogy csak most nem számít arra, hogy nem kapja vissza, vagy pedig már akkor, amidőnnak a pénznek kiadását elhatározta, tisztában volt-e

magával az iránt, hogy ezt a pénzt, akárhogy fejlődjenek a dolgok, ugyan senkitől nem kérheti és nem remélheti.

Gróf Szápáry László: Nem reméltem!

Mandel Pál: Szándéka sem volt a pénzt visszaszerezni?

Gróf Szápáry László: Nem volt szándékom.

Nagy Ferenc: Általánosságban mi indította arra a felfelelésre, hogy az obstruáló képviselők általában vagy egyesek azok közül megvesztegethetők?

Elnök: Megvehető!

Nagy Ferenc: Vajjon erre nézve máshonnan kapott-e valamely tanácsot, impulzust, vagy saját magától jött-e erre a gondolatra (Egy hang: Már kérdezték!) hogy az lehetséges?

Gróf Szápáry László: Erre a kérdésre bátorodom nem felelni. Nem felelek, mert ez esetben ismét az általam említett principiumba ütközném.

Rátkay László: Egy ország nyugodalma függ most attól, hogy a helyzet tisztán és világosan fel legyen derítve. Nem méltóztatnék excellenciádnak megmondani, hogy nem kíván-e a hallgatással valakit megmenteni?

Gróf Szápáry László: Nem. De nem kívánom, hogy azok, akikről esetleg közöttem és az ügynökök között szó volt, megnevezessenek, és nem kívánom, hogy a logikább nyanu is férjen azokhoz, mielőtt a gyanu alaposágához bármiféle bizonyítékot lett volna.

Gróf Andrássy Gyula: Pap Zoltán képviselő ur ezeltől azt mondta, hogy az az ügynök, aki vele beszélt, biztatta, hogy ne féljen semmit, igen nagy protekcióban részesül és próbálja ki: ajánljon valakit valamely kinevezésre vagy áthelyezésre, azt ő keresztül fogja vinni. Felhatalmazta erre excellenciádnak?

Gróf Szápáry László: Nem.

Ivánka Oszkár: Más, mint Pap Zoltán, nem kapott pénzt?

Gróf Szápáry László: Tudtommal nem.

Ivánka Oszkár: Tudtával? Hátt akkor miért méltóztatik megtagadni a választ arra, hogy mennyi pénz lett a bankból erre a célra kifizetve; ha más nem kapott pénzt, Pap Zoltán pedig 12.000 koronát kapott és valamit az ügynökök, az ügynököket pedig ugyem lehet kompromittálni...

Gróf Szápáry László: Hogy Dienes a Pap Zoltán esetével kapcsolatban 1000 forintot megtartott magának, amihez nem lett volna joga, arról nem beszélhetek semmit és nem mondhatok semmit, mert nem tudom, hogy ott, ahol említés történt, hogy adott valamit, csakugyan adott-e, vagy nem adott. Hogy adott-e, vagy nem, azt nem tudom, azért nem felelek.

Ivánka Oszkár: Nem azt kérdem, hogy Dienes Márton adott-e pénzt valakinek, vagy nem, mert ha mondta volna is, hogy adott, akkor sínes még konstatálva, hogy adott. Én azt kérdezem, hogy Dienes Márton excellenciádnak mondotta-e, hogy ő másoknak is adott pénzt, mint Pap Zoltánnak?

Gróf Szápáry László: Erre a kérdésre megtagadom a feleletet. (Mozgás.)

Szivák Imre: Kormányzói lemondását magától adta-e be, vagy más felhívása folytán?

Gróf Szápáry László: Magamtól. Nagyon is magamtól.

Szivák Imre! Hogyha ön lett volna abban az időtábjban közhivatalban, akkor is ha a fias kötelességének tartotta volna ezt megtenni?

Gróf Szápáry László: Még sokkal határozottabban! Ambátor állítom, hogy tévedtem, amikor ezt az akciót csináltam és őszintén sajnálom.

Szivák Imre: Vajjon az előbbi kormány alatt jutott-e eszébe egy ilyen gondolat, mert az obstrukció akkor is folyt?

Gróf Szápáry László: Az előbbi kormány alatt én legnagyobb részét az évnek Kairóban és távol töltöttem, és amikor én idejöttem Pestre, akkor már jóformán a kormány többé-kevésbé bukott. Azonkívül nagy különbség van abban, hogyha az ex-lex-állapot csak kezdetben van, vagy minthogyha ez már hosszú ideig húzódik, úgy hogy az már határozottan végzetessé válhatik.

Szivák Imre: Tehát gondolt már akkor is rá?

Szapáry László: Annyit hall az ember egyesekről, hogy lehetséges illet tenni. En megvallom, hogy nem ismerem az urakat, ennek folytán senkit sem sérthetek, de annyit hallok róla, hogy az természetes gondolat volt, mely bennem felmerült.

Szivák Imre: Azóta merült fel, amióta a mostani komány van?

Gróf Szápáry László: Hogy illet lehet csinálni, azt már régen gondoltam, az akció megkezdésének gondolata most érelődött meg, akkor, amikor egymásután megalakulnak és buknak kormányok, és hozzájárult, amit nem tagadtam és amit én mondtam is. hogy a hazaszereteten kívül még a személyes ragaszkodás is, amelylyel a miniszterelnök iránt viseltetem, gondolván, hogy könnyítke a helyzetén. Fájdalom, nehezítettem. (Mozgás)

Szivák Imre: Mit gondolt, hogy milyen összeg lesz szükséges?

Gróf Szápáry László: Ezt nem tudtam meghatározni. Megpróbáltam egyelőre kevéssel, azzal a gondolattal, hogy ez is elég lesz, mert én egyáltalában abban a téves gondolatban voltam, hogy kevés ember leszerelésével is magától megszűnik az obstrukció.

Szivák Imre: Az összegre nézve nem tehet nyilatkozatot?

Gróf Szápáry László: Nem tehetek nyilatkozatot, mert fogalmam sem volt róla.

Szivák Imre: De a kikkel méltóztatott érintkezni, azok mennyire preliminarálták az összeget?

Gróf Szápáry László: Hja, az csekély volt.

Szivák Imre: A csekély az nagyon relativ. Mondtak valamit excellenciádnak, hogy legyen elkészülve, hogy ilyen összegre lesz szükség?

Gróf Szápáry László: Erre én nem felelhetek, mert föllöntenék, ha felelnék.

Szivák Imre: De körülbelül, à peu près?

Gróf Szápáry László: még à peu près sem.

Szivák Imre: Milyen természetű volt a betegsége?

Gróf Szápáry László: Tüdőgyulladás.

Szivák Imre: Es járt az nagyobb kedélyizgalommal és idegrendszerének megrendülésével?

Gróf Szápáry László: Oh igen, egész szervezetemre nézve.

Szivák Imre: És kormányzói teendőit sem végezheti-e?

Gróf Szápáry László: Kormányzói teendőimet az utóbbi időben nem nagy erélyvel folytattam, de nem is volt sok dolgom, mert most nagyon enyhék a viszonyok.

Szivák Imre: Érezte szellemi erejének hanyatlását?

Gróf Szápáry László: {Oh Istenem, azt nem! (Derűtség.)

Szivák Imre: Nem valami inszINUACIÓ akar ez lenni. Maradt nyoma betegségének?

Gróf Szápáry László: Betegségemnek még most sínes vége.

Szivák Imre: Munkaképességének birtokában érzi magát?

Gróf Szápáry László: Igen.

Polónyi Géza: Bennem az a meggyőződés érelődött meg, hogy excellenciád egy bünszövetségnek áldozatául esett. Nem gondolja-e azt, hogy ebben a pillanatban tartozik önmagának, az országnak azzal, hogy a teljes igazság kiderítéséhez nyújtson segédkezet és saját lekulétét is ezzel megkönnyítse? Nekem ez a célom, akkor, amikor először is ezt a kérdést teszem fel: Dienes Mártonnal ki ismertette meg excellenciádat, magától jött-e arra a gondolatra, hogy Dienes Mártont felkrosse? Megtagadhatja a feleletet excellenciád, az intenciómat akartam megmutatni. Az az óhajításom, hogy excellenciádnak ebben a pillanatban módot nyujtsak, hogy tanúságot tegyen az ország színe előtt arról, hogy hozzá akar járulni a magyar parlament becsületének megmentésére.

Gróf Szápáry László: En magamat itt bünsőnek vallottam és én fenttartom azon állításmat, hogy én voltam a bünsős.

Polónyi Géza: Excellenciád akarata ellenére nyujt segédkezet ahhoz, hogy azon emberek gyanu alatt maradjanak, akik ártatlanok. Excel-

lenciád nem hajlandó-e közreműködni, hogy az igazság ily értelemben kideríthessék?

Gróf Szápáry László: En itten bátor voltam már megnevezni Dienes Márton urat, ő volt mindenesetre a közvetítő a képviselőkkel. Hogy Dienes Márton közt és közöttem más járt-e el, vagy egyedül beszéltem-e vele erről, ez azt híszem sem nem fontos, sem nem végzetes a kérdésre nézve. Ennek következtében erre a kérdésre megtagadom a feleletet.

Polónyi Géza: Nincs több kérdésem.

Miklós Ödön: Saját spontán elhatározásából fordult-e Dienes Mártonhoz, vagy Dienes ke-roste fel excellenciádat azon szándékból, hogy szuggerialja excellenciádnak ezt az akciót.

Gróf Szápáry László: Erre konkrét alakban választ adni nem lehet, mert beszélgetés közben fejlődtek ki ezek a gondolatok, többet erre nem felelek.

Nagy Ferenc: Több oldalról tétetett kérdés tárgyává az összeg, amely erre a célra fordítandó lett volna. Többi közt Ivánka tagtársunk kérdezte, hogy elszámolt-e az a bizonyos, mire ő excellenciája felelt, hogy nem számolt el, de fontossággal bírna mégis az, hogy tényleg milyen összeget adott ő excellenciája.

Gróf Szápáry László: Éppenséggel nem magas összeget; többet nem mondhatok.

Elnök: Kész excellenciád, ha kívántatik, esküt is tenni erre a vallomásra, amelyet tett?

Gróf Szápáry László: Igen, azért nem feleltem némely kérdésekre.

Elnök: A kiballagtás be van fejezve.

Gróf Szápáry László: Még egyszer köszönetemet fejezem ki a t. bizottságnak és nagyon fáj nekem, hogy én könnyelműen beletemem a dologba és nem vontam le magamnak azon jó véleményét, amelylyel a Ház egyes tagjai iránt viseltetnem kellett volna, azonkívül pedig még sajnálatomat fejezem ki, hogy eljárásom által esorbát ejtettem a parlamentnek reputációján.

Polónyi Géza: A vallomástétel hitelesítő-sére talán még szükségünk lesz a t. gróf urnál.

Elnök: Kérem gróf Zichy Aladár urat, hogy nyilatkozni sziveskedjék.

Gróf Zichy Aladár: Azt az irást közölte velem, de nem tudta, hogy e szomorú esettel foglalkozik. Tegnap Miklós Ödöntől tudta meg, gyávaság lett volna, ha e megtámadott barátját fel nem keresi. Ekkor ő azonban nekem megmutatta ezt az irást.

Polónyi Géza: Mint tanu jelentkezett a képviselő ur? Mert itt csak mint tanu nyilatkozhatik. (Felkiáltások: Mint képviselő nyilatkozott, személyes kérdésben.) Ha mint tanu, akkor kérdéseket intézek.

Gróf Zichy Aladár: Szívesen, mert ha megtagadnám ezt, ugy esetleg félreérténekn.

Polónyi Géza: Van-e tudomása a képviselő urnak arról, hogy másokkal is, és ha igen, kikkel közöltetett az a jelentés?

Gróf Zichy Aladár: Nincsen tudomásom. Ezután elnök, mielőtt az ülést berekesztené, indítványozza, hogy holnap déliótti 11 órakor kezdjék az ülést és egyj folytatassák.

Végül a következő felhívást szövegezték meg:

Felhívás.

Az országgyűlés képviselőháza a most folyó parlamenti vitával kapcsolatos állítólagos megvesztegetéseknek kiderítése céljából országos vizsgálóbizottságot küldött ki az ország és a képviselőház jó hírnevének érdekében, tisztelettel felhívja a kiküldött vizsgáló-bizottság a tisztelt közönséget, hogy ha bárkinek ezen ügyre vonatkozó tájékoztató és telderítő tudomása és adata van, — azt haladéktalanul a bizottság elnökénél, Rohonyi Gyula képviselő urnál a képviselőházba címezve, akár személyesen, akár írásban ez utóbbi esetben a lakás és polgári állás megjelölésével bejelenteni sziveskedjék.

Budapest, 1903. július 31.

Heints Hugó,
a bizottság jegyzője.

Dr. Sebestyén József fővárosi ügyvéd a következő nyilatkozatot teszi közzé:

A mai reggeli lapok nevémet mint Dienes Márton ügyvédjét az ő ügyével kapcsolatban jellemítik, kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy nekem Dienes Mártonnal más összeköttetésem nincsen, mint az hogy nejt és anyósát néhány

polgári perben képviselem és hogy abban az időben, amidőn a *Független Magyarország* szerkesztője volt, úgy az ő, mint a lap perbeli ügyeit bíróságok előtt elláttam. Dienes Mártonnal hónapok óta sem szóban, sem írásban nem érintkeztem, sőt nem is láttam őt. — E hó 29-ikén este a képviselőházban felkeresett segédem, azzal, hogy Dienes Márton sürgősen magához kérel. Az iródamba rendeltem őt este 9 órára, amikor velem nem és gyermekei vagyoni ügyeit és a folyamatban lévő pereket beszélte meg. Utóbb részemre négy ügyvédi meghatalmazást állított ki. Visszatérve a képviselőház folyósárára az ügy és személy érdekességére való tekintettel ott lévő barátaink és kartársaink az esetet e beszéltem, sőt a meghatalmazásokat is felmutattam. Így kerültem nevem is ebbe a dologba, melyhez semmi közöm sincs, de nem is lehet.

Dr. Sebestyén József.

(Bécsi lapvélemények.)

Neue Freie Presse: Tegnap még lehetett volna cselészövérsől beszélni, amelyet maga az ellenzék szőtt gróf Khuen ellen, ma már nem lehet. Egy barátja volt, aki azt tette vele. Persze egyike azoknak, akikről jobban kell őrizkedni, mint az ellenségétől. Mert kérdés, hogy ellenszék-e majd gróf Szápárynak, miután a vesztegetési kísérlet tényét beismerie, hogy a miniszterelnök tudta nélkül cselekedett. Legáltalább is föltételezte a miniszterelnök beleegyezését a tekintettel gróf Szápáry állására és rangjára, már ez magában elegendő arra, hogy a miniszterelnök legvalószínűbb meggyanúsításának tápot adjon... De az is lehetséges, hogy a gyant, amely szerint gróf Szápáry, ha nem is jószólításra, de a kormány szellemében cselekedett, ez utóbbihoz fog tapadni s ez erősen meg fogja nehezíteni a parlamenti támadást, amelyhez a kormány az ellenzékkel szemben nyult, s valószínű, hogy jelentősen le fog húzni a többség buzgalma is, hogy magát e támadások miatt exponálja. Bizonyos, hogy a szabadalvópártiak több tiszteltetőtől tudja a fölött való aggodalomban, hogy e tisztátalan ügyekben része van, vagy hogy a látszat is eikerüljék, hogy e dolgokhoz segítő kezet nyújtottak, csak vonatkozva fogják túrni gróf Khuen-Héderváry további vezetését.

Zeit: Még hallgat a magyar miniszterelnök, akinek legjobb barátja, a legmagasabb állású magyar tisztviselőik egyike, a legelső magyar főúri családok egyikének sarja, maga is bűnösnek látszik egy becsületlen cselekedetben, t. i. abban, hogy megkísérelte Magyarország törvényhozó-testületének megvesztegetését. Gróf Khuennek nincs is már szüksége arra, hogy beszéljen. Minekutána ő a tegnapelőtti ülés viharainak közepette nem tudott szavakat találni arra, hogy szembeszálljon az ellene emelt szörnyű vádakkal, minekutána nem tett semmit, hogy a saját becsületét és a népképviselést és a ország becsületét megvédelmezze, miután tételemléte nézte, hogy a szenvedélyek a forrponig hevüljenek és a magyar parlament ekként botrányos jelenetek színhelyévé legyen, s megengedte, hogy Dienes Márton megszkijék és megtehető legyenek az utolsó kétségbeesett ellussolási kísérletek, nem tudják elképzelelni, mit mondhatna most gróf Khuen, amivel lemoshatná magáról azt a gyant, hogy összekötöttesben a Magyarország politikai életének megbecsületlenítésében. Abban a pillanatban, amikor az ő kormánya vétkesnek találatik abban, hogy a képviselőket meg akarta vesztegetni, itt van az ója annak, hogy „erős kezét” a saját ügyében is kamutasa. Annai bizonyos, hogy most már nem a politikus, hanem a kipróbált kriminálista lehet csak hivata Khuen-Héderváry kormányzatának utait kifürkészni.

KÜLFÖLD

A pápaválasztás előtt.

Budapest, július 31.

Ma összeült a konkláve. Az éjjel befejezték azokat a munkákat, amelyekkel a sixtusi kápolnát tanácskozó teremmel alakították át. Természetesen még ma sem lehet biztosat tudni a pápaválasztás várható eredményéről, de annál több találgatás röpököd a levegőben. Párisban, ahol még most is szeretnek, ha *Rampolla* lenne a pápa, a volt államtitkár érdekében még *Vilmos* császár egy megjegyzését is idézik.

— A legméltóbb az lesz a pápai székre, aki XIII. Leo politikáját folytatja.

Állítólag *Kopp* bíboros mondta el ezt egy francia újságról.

Róma, július 31.

A sixtusi kápolnát ma éjjel átalakították a konkláve céljaira. A falak mentén 62 bíbornok részére baldachinokat állítottak fel. Minden egyes trónszék és baldachin kék-vörös színű, csak *Oreglia* trónusa zöld. Minden trónus előtt íróasztal áll, az illető bíbornok címerével.

Róma, július 31.

Ma délelőtt 10 órakor összegyűlt a Rómában lévő 61 bíboros, valamint a pápaválasztáson szereplők és néhány főpap a Pál pápáról elnevezett vatikáni kápolnában, hogy résztvegyenek a pápaválasztógyűlést előkészítő „spiritu sancto” nagymisén. A misét *Vannutelli* Serafino bíboros mondta.

A mise után msgró *Sardi* latin nyelven beszédet mondott a pápaválasztásról, melyben felszólította a bíborosokat, hogy egész figyelmükkel a pápaválasztásra fordítsák és csak olyan személyiségre adják szavazatukat, aki valóban alkalmas ezen legmagasabb méltóság viselésére. Ezután a bíborosok elhagyták a Vatikánt és lakásaikra mentek. Ma délután 5 órakor vonulnak be a bíborosok a pápaválasztógyűlés céljára berendezett helyre és ott maradnak a választás befejezéséig.

Róma, július 31.

A *Sixtus-kápolnát* immár rendbehozták a pápaválasztó-gyűlésre. A kápolna ibolyaszín szőnyeggel bevont fallal két részre van osztva, melyeket a választófal közepén lévő nyílás köt össze. Az ottár felé eső előtérben mindkét oldalon 32 díszülés van felállítva, melyek ibolyaszín szövettel vannak bevonva. Minden ülés felett ugyanilyen színű mozgatható tető van, amely a fal felé eső részben lebecsülhető, kivéve azt a menyzetet, amely alatt az új pápa fog ülni. Minden díszülés előtt asztal áll. A pápai ottár előtt ibolyaszín bársony menyzetet alatt fából készült ideiglenes ottár áll. Ezen az ottáron serleg van, melybe a bíborosok szavazólappukat fogják tenni. Az ottár előtt bársonnyal bevont asztal áll, a szavazatszedők és igazolók számára. Két kis asztalon a bíborosok a szavazólappukat töltik ki. Az ottár mögötti lévő kis szobában, hol a pápa az istentisztelet után szokott nyugodni, fogja az új pápa díszruháját felöltöni. A kápolna balfelel kis cserépkandalló van, melyben a szavazólappokat fogják elégetni.

Róma, július 31.

Délután 3 órakor kezd a Szent Péter-tér környéke élénkülni. Kocsik érkeznek, podgyászal és szolgaszemélyzettel és sok munkás, ki a pápaválasztó-gyűlésre szánt helyiségek rendbehozásán dolgozott, tér háza szerszámaival. A Szent Péter-téren nagy néptömeg várakozik. Délután 4 órakor megerősítik azokat a csapatokat, melyek a Vatikán körül őrködnek. Ezután kezdenek érkezni a bíborosok. Először a külföldiek érkeznek.

Róma, július 31.

Délután 3 órakor a bíborosok a Pál-kápolnában gyűltek össze, honnan ünnepi menetben a *veni creator spiritus* szavánál, melyet azon főpapok énekeltek, kik a konklávéban maradnak, a Sixtus kápolnába vonultak. A menet előtt feszületet vittek. A bíborosok kor szerint foglalják el helyeiket. A *veni creator* befejeztével elmondta a dékán a *Deus si Corda* fideiუმ kezdetű imádságot és rövid beszédet mond a bíborosoknak. Majd leolvasta a pápaválasztógyűlésre és magára a pápaválasztásra vonatkozó szabványokat. A bíborosok egymásután emelkedtek fel és lelettek az előtti esküt. *Chiggi* herceg segédlete mögött; a svájci testőrség hivatalnokai, valamint az udvarát tevő személyiségek kíséretében az ottár elé ment, hova a svájci testőrség is követte. *Chiggi* letérdelt az ottár előtt és leolvasta hangs szóval a szentkollégium iránt való hűség és odaadás esküjét. Ezután mindazok a személyek, akik résztvesznek a konkláve őrségében, vagy a bíborosokkal maradnak abban, hasonló esküt tettek. Ezután a főszertartásmester hangs szóval kimondta a „extra omnes”-t, amelyvel mindazon személyeknek, kiknek nincs joguk a konklávéban maradásra, meg van parancsolva a távozás. Ezen parancs kihirdetése után a bíborosok konklávisták és egy nemes testőr kíséretében a konkláve belsejében lévő lakásukba vonultak. Minden bíborosnak három szobáskája van, melyekben a konklávisták is laknak.

Este felé *Oreglia* bíboros-camerlengo három más bíborossal a svájci testőrség kíséretében megvizsgálta az összes helyiségeket és a konkláve kapuit, hogy meggyőződjék arról, hogy a konklávéban nem maradt senki oda nem való és hogy a kültőlde minden összekötöttes megszűnt. A vizsgálat alkalmával a camerlengo előtt szolgák mentek égő gyertyákkal. A vizsgálat, mely igen fontos volt, több mint egy óráig tartott. Miután meggyőződtek, hogy senki idegen sem maradt a konklávéban, elhivatta *Oreglia* a pápaválasztógyűlés fejt, kinek kötelessége a kapok bezáratása. A konkláve feje 4 óráig viaszgyertyát hordó szolgálva, a dékán, az apostoli protonotáriusok, továbbá a főszertartásmester, a svájci testőrség főnöke és udvarának több tagja kíséretében a konkláve kapujához vonult, hol *Oreglia* és a három bíboros várta. *Oreglia* a konkláve fejének a konkláve két főbejárójának kulcsát egy zacskóban áadta, mire utóbbi bezáratta az ajtószárnyakat személyesen becsukta a kapukat és a kulcsokat magához vette.

E közben a camerlengo bíboros és az említett három bíboros bezárták a belső ajtót. A kulcsokat *Oreglia* vette át. Ugyanigy cselekedtek a másik, a királyi terembe szülő ajtóval is. Az egyik kapuban kis ablak van, amelyen állt a külföldi hatalmak képviselői a szentkollégiummal érintkezhetnek. A főkapuk

őrszével a svájci és palota-testőrséget bízta meg, melynek parancsa van hogy senki se becsússzon be. A kapok bezárása után a konkláve feje vizsaszatért lakosztályaiba, ahol az apostoli protonotáriusok dékánja jegyzőkönyvet vett fel a konkláve bezárásáról. Ezután a konkláve kormányzója a pápaválasztógyűlés biztásával a svájci testőrség és egyéb gyertyákat vívő szolgák kíséretében megvizsgálta a konkláve legszűkebb környezetét, hogy megállapítsa azt, hogy a kőjárók be vannak-e zárva és bezárták ama négy kerekét is, melyek arra valók, hogy azokon a megengedett dolgokat szállítsák a konklávéba. Ezen mozgatható kerekék minden nap 9-től 11-ig és 3-tól 5-ig szabadon állanak; azonban a konklávéba szállítandó tárgyakat előbb a konklávéra őrködő személyek fogják megvizsgálni.

Mindannak bevittele egyáltalában tilos, amit a pápaválasztás alkalmával felvilágosításra tanácsra vagy befolyásolásra lehetne magyarázni. Este 9 órakor minden a bíborosoknak a konklávéba való bevonulására vonatkozó szertartás befejezést nyert. A konkláve feje és kormányzója, valamint minden abban működő vatikáni lakosztályaikban maradnak. A rendet a Szent Péter téren lévő csapatkülönítmény tartja fenn.

Róma, július 31.

Egyházi körökből vett értesülésünk szerint *De Pietro*, *Vannutelli*, *Rampolla*, *Scampa*, *Portanova* és *Gotti* azok a bíborosok, kiknek pápává választása a legvalószínűbb. Ugy hírlik, hogy az első szavazáskor *Rampolla* valószínűleg több szavazatot nyer, mint bárki más, de nem hiszik, hogy több esnek rá 20 szavazatnál, olyan szám, mely az 6 XIII. Leo pápasága alatt kifejtett tevékenységéért való tisztelet és köszönet kifejezését jelenteli. Hír szerint valószínűleg *Vannutelli* is több szavazatot fog kapni. Ma reggel óta azt beszéltek, hogy *Scampa* vagy *Portanova* választása sincs kizárva. *Oreglia* jelölésétől tökéletesen kizártanak tartják. Általában azt vélik, hogy *Di Pietro* bíborost választják meg pápává. Vatikáni körökben azt vélik, hogy a pápaválasztógyűlés nem tart tovább, mint szerdái. Általános az a nézet, hogy igyekezni fognak, hogy az új pápát vasárnapig kikiáltassák.

Berlin, július 31.

A *Berliner Tageblatt* római levelezője szerint a tegnapi kongregáció után igen érdekes jelenet történt. Spanyol, olasz és más nemzetiségi bíbornokokból egy csapat verődött össze, melynek közepén *Gibben* amerikai bíbornok hevesen támadta *Rampollát* és franciábarát politikáját. A bíbornokok, főképpen a spanyolok, helyeselték *Gibben* beszédét. Rögtön elhallgattak azonban, mikor *Vives* spanyol kapucinus bíbornok, aki *Rampolla* meghittje, közelükbe jutott. *Kopp* borzoló hírcégekre befolyása annyira nőtt, hogy ő lesz a konkláve egyik irányadó tényezője.

Páris, július 31.

Combes miniszterelnök elmaradása a pápa lelki üdvéért való gyászistentiszteletéről a miniszterium jól megfontolt manifesztációja volt. Míg a klerikális lapok az esetet fogyoletlenségnek és céltalan tüntetésnek mondják, addig kormánykörökben úgy tüntetik föl a dolgot, hogy *Combes* távollmaradásával azt akarta dokumentálni, hogy a köztársasági kormány előtt teljesen közönyös a pápaságban beállott változás és az a körülmény, vajjon ki lesz az új pápa.

Cári ukáz Kisenevről. A cár — mint *Pétervárról* jelentik — ukázát becsátott ki, amelyben elrende, hogy a papok és lelkészek minden esküvel, szóval, prédikációval és jó példával hassanak oda, hogy a népek a zsidók ellen érzett fanatikus gyűlölete alábbszálljon és hogy így a kisenevi eseményekhez hasonló zavargások a jövőben elő ne fordulhassanak. *Urussov* herceg, az új kisenevi kormányzó a vérengzések óta állandó őjrátokat járatott a város utcaiban. Az őjrátokat azonban most beszüntette, mert így a lakosság féltelme, amely a szigorú intézkedésekből arra következett, hogy a zavargások megismétlődésétől tartanak, végleg megszűnt.

— BUDAPESTI NAPLÓ július 31-ikén új előzetes nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előzetes ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

HIREK

Budapest, július 31.

— **Személyi hírek.** *Berczik* Árpád miniszteri tanácsos ma szabadságra eltávozott a fővárosból. — *Dr. Irsay* Arthur egyetemi magántanár négyheti tartózkodásra Abbáziába utazott. — *Dr. Böke* Gyula egyetemi tanár külföldi utról Budapestre érkezett. — *Botai Húvós* József királyi tanácsos, a budapesti villamos városi vasút vezérigazgatója négyheti tartózkodásra elutazott a fővárosból.

— **A bolgár fejedelem utazása.** *Ferdinánd* bolgár fejedelem anyjával, *Klementina* szász-köburg hercegnővel tegnap este Bécsbe érkezett és röviddel azután tovább utazott *Mu. Anya*.

— **Az angol király Bécsben.** Londonból táviratozzák: *Edvárd* király, aki jövő hónapban hosszabb időre Marienbadba utazik, augusztus végén Bécsben meg fogja látogatni *Ferenc József* királyt.

— **A német császár ajándéka.** Posenből táviratozzák: *Vilmos* császár a poseni árvízkárosultak részére 270.000 márkát utalványoztatott, ezenkívül a saját pénztárából tízezer márkát küldött az árvízkárosultaknak.

— **Szilágyi Dezső.** Ma két estezendeje, hogy végigröptük a fővárosban Szilágyi Dezső váratlan halálának lesújtó híre. Emlékezzék a gázszos napról, szinte el se hisszük, hogy két estezendeje már, olyan friss a fájdalom, amely lelkünkbe ma is átjárja. Sőt e keserves napokban még fájóbban érezzük, hogy az örökkévalóság oly nagyon sietett őt lefoglanni magának. Az ő egyéniségének nagyságára, herosi alakjára sohasem lett volna nagyobb szükség, mint most, amikor kontár kezek romboló munkája alatt ésszerűsokadni készül mindaz, amit a nemzet nagyjait titáni erővel, lángoló hazaszeretettel alkotott. Halálának évfordulójáról ma azok a képviselők, akik az ő szűk baráti körét képezték, külön is megemlékeztek. Összejöttek a városi Vampeties-egyletnek annál az asztalánál, amelynél leggyakrabban képeztek Szilágyi Dezső társaságát s elsősorban megtekintették az a bronz-mellszobrot, melyet a halás vendéglős: *Vampeties* készíttetett a saját maga számára, *Strobl* Alajos művészzel. Azután kikocsiztak a kerepesi-úti temetőbe és megkoszorúzták Szilágyi Dezső sírhantját.

— **Az Ugron-Ivánka-ügy.** A képviselőház tegnapi előtti zárt ülésében heves szóváltás támadt *Ugron* Gábor és *Ivánka* Oszkár képviselő között. E szóváltás miatt tegnap *Ugron* megbízta két barátját, hogy *Ivánka* Oszkártól elégtételt kérjenek. *Ivánka* megbízottai becsületbírság összehívását óhajtották és bizonyos pontokat kívántak a becsületbírság elé terjeszteni. *Ugron* Gábor megbízottai nem mentek bele ebbe a propositióba és így az ügy egyoldalú befejezést nyert.

— **Kinevezések a rendőrségen.** A belügyminiszter a főkapitány előterjesztésére kinevezte *Katona* Rezső r. gyakornokot címzetes rendőrfőmagazóvá, *Kereskes* Géza vezérfelügyelőt rendőrgyakornokká, *Stenger* Ferenc hivatalsegédet hivatalisztté, *Szentiványi* Károly címzetes segédisztét valóságos segédisztété és *Stanos* Sándor detektívét hivatal segédisztété.

— **A honvédelmi miniszter audienciája.** *Kolosváry* Dezső honvédelmi miniszter további intézkedéssé nem ad általános kihallgatást.

— **A tizededik gyermek.** A szűnidei gyermektelep-egyesület ma jubileumot ünnepelt. Ma öltözték fel ugyanis a telepek második csoportjába kiküldendő gyermekeket, s ezek között volt a tizededik az eddigi husz év alatt kitelepített szegény gyermekek seregében. — Annak idején *Heideberg* Tivadarné nagylelkű adománya indította meg a jószívű közönség tömegét, melynek adományai lehetővé tették a jubileumi szám betöltését. A fölött gyermekük száma most már 36-al múlja fölül a tizedet.

A szűnidei gyermektelep-egyesület ma reggel küldte 30 napi nyaralásra a 4-ik és 5-ik csoportot. A negyedik csoportban 53 leány van, akik Éricsibbe mentek. Az ötödik csoportban 104 leánygyermek van. A második csoport *Heibányára* utazott. A gyermekek szülőik kíséretében mentek ki a keleti pályaudvarhoz s nemzeti zászlókkal, feliratos táblákkal voltak ellátva. A mindegyike még tegnap egyforma ruhát kapott s úgy mentek nyaralni két-két tanítónő vezetésével. A leánykák a pályaudvar előtt sorakoztak, s onnan vonultak be a pályaudvarba, ahol a számukra rendelt külön kocsikban foglaltak helyet. Az egyik csoport 7 órakor, a másik 7 óra 30 perc-kor indult el.

— **Pelletán házassága.** Ma érkezett lapok még egyre foglalkoznak a francia tengerészeti miniszter házasságával azt írják, hogy a miniszter az egyik nokehát vesz el, aki a leggyönyörűbb és legelőgásabb hölgyek egyike, kreolszépség s így nem isoda, ha a csökönyös és nőgyűlölköző elismert államférfut is meg tudta hódítani. A tréfallkozások is tovább folynak. Egy lap azt a reményét fejezte ki, hogy *Pelletán* a jövőben mosakodni is fog vagy egyszer-kétszer havonként.

— **Del Zopp szabadról.** Ötödél nap után del Zopp bécsi tenorista kiszabadult az adósok börtönéből. A bíró megadta neki azt az engedményt, hogy a szokásos formások nélkül, szóval nem feltartott ujjakkal és nem a kereszt előtt, hanem csak az „Isten engem úgy segéljen!” egyszerű kijelentésével teheti le az esküt. Erre aztán a tenorista letette az esküt. Ezzel természetesen meg nincs elítélve a kérdés évi oldala. Nem lehet többé elodázni annak a szükségességét, hogy a felekezetielleniek számára valamilyen különös esküformát állapítsanak meg. Jogászörökben rámutatnak arra a körülményre, hogy van Ausztriában egy törvényesen elismert vallási szekta, amely az 1816-ik évi január 10-iki udvari dekrétummal föl van mentve az eskü letévése alól. Ez a lipppanok, vagy lipppanok szektája, az óhitűek (staroverci) egy ágazata, amely *II. József* császár alatt Beszarabiából az újonnan meghódított Bukovinába vándorolt be s ott öt viragzó községet alapított. A lipppanok, mikor a bíróság előtt esküznek, kezét nyujtanak és azt mondják:

— *Jej, jej, jstmo jest!*

Ami azt jelenti, hogy:

— Igen, igen, ez az igazság!

Ebben a formulában nincs benne a hivatkozás az istenre, noha a szekta erősen hívő s a lipppanok csak magukat tekintik „az igaz hit népé”-nek. *A memnoniták*, akiknek az államhoz való viszonyuk még mindig nincs megállapítva, noha csaknem száz év óta élnek Ausztriában, egyszerű kézfogással helyettesítik az esküt. — *Del Zopp* egyébként, hogy kiszabadult a börtönből, rögtön ófólatot küldött be egy lapnak, amely azt írta róla, hogy az egész eskümetagadás történetét csak azért csinálta végig, hogy ezzel érdekessé tegye magát és olesó reklámhoz jusson. *Del Zopp* kimutatja, hogy ez eszéágában sem volt, mert alig tudott szándékáról valaki, még a legjobb barátai előtt sem dicsékedett el vele. Egyáltalában nem reflektál az efféle dicsőségre. A tenorista, ugymond, különben főként az adósságai révén juthat olesó reklámhoz, de ő erről is lemond.

— **Lujza hercegnő adóságai.** *Erüsszéből* újabban a következőket jelentik Lujza hercegnő püeiről: A bíróságnak tudvalevőleg az lesz először is a dolga a belga királyi ház örökösödési vizslájában, vajjon vagyonsokösség volt-e a király és az elhunyt királyné között. Akkor aztán rendezik majd e szerint az örökösök igényeit. Eddigél Lujza hercegnő hitelezői nem értenek egyet ebben a pontban. Egyesek nem ritkítják a vagyonsokösséget. A többiek, akiket *Paul Emil Janson* (a radikális vezér fia) és *Dejongh* képvisel, s ezek a hitelezők vannak nagyobb számban, azt állítják, hogy csak a királyi párnak magányonára néve volt megállapítva a vagyonsokösség. *Janson* és *Dejongh* a király ügyvédjének, *Wienernek* és *Bernaeri* államminiszternek kijelentette, hogy a törvényes közönség néve valami szerződésnek kell fennállnia. Ezt a király jegyzőjének, *Morrennek* is kijelentették. *Gróf Lónyay* ugyanezen a néveten van és eddig csak lelet utján lépett közbe, ügyvédet még nem nevezett meg. A tárgyalások csaknem jó eredményre vezettek már és *Lipót* király már a kiegészítés költségeit is viselni akarta, de minden hajtórést szenvedett az összeg megállapítások. A brüsszeli udvar mindazonáltal bizik még a békés elintézésben, amely 1904. januárjában jöne létre.

— **Santos-Dumont.** *Párisból* jelenti egy távirat: *Santos-Dumont* sikere fölkellette a francia katonai körök figyelmét is. A hadügyminiszter elfogadta *Santos-Dumont* ajánlatát, amely szerint léghajóit Franciaország rendelkezésére bocsátja. *Hir* szerint *Santos-Dumont* a katonai léghajóosztályal együtt legnagyobb léghajóját vasuton *Nancyba* vagy *Belfortba* szállítja s e városok egyike fölött gyakorlatot végez a levegőben.

— **Reinens töt községek.** *Turóc-Szent-Mártonból* táviratozzák: A felvidéki megyék egyes töt lakossági községeknek előjáró a megyei hivatalos lapot *Nem tudunk magyarul* vagy *Tóttal elfogadjatik, magyarul nem kell megjegyzéssel küldik vissza.* Az illető alispán figyelmét eljárt rendelt el a községek előjáróságok ellen, amelyek már a hivatalos életbe is beviszik nemzetiségi politikájukat.

— **Diszpólgárság.** *Kismaros* dunamenti községek képviselőtestülete július 23-án *Stejskál* József államvasuti főteülygélőt, aki a községek ügyei iránt már évek hosszú sora óta meleg érdeklődést és jóindulatot tanusít, diszpólgárrá választotta s az erről szóló oklevelet *Droppa* Mihály körjegyzőnek tegnap a községek előjáróságának élén átnyujtotta a kitüntetésnek. *Ugy Kismaros*, mint később a szomszédos *Feröze* küldöttsége melegen üdvözölte *Stejskál* főteülygélőt.

— **Éltűnt szénanyagereskedő.** *Kanitz* Emil, a *Kanitz* és *Spitzer* szénanyagereskedő cég birtaga ismeretlen helyre eltűnt. A budapesti özsdebiróság most a térszervezés megszűntének kimondása iránt indított kereset tárgyalására *Kanitz* nagykereskedőt hivatalosan idézi.

— **Eue de Budapest.** *Bertha* Sándor, *Párisban* éló hazánkfia még 1-9C-ban, a millenium alkalmából a párisi magyarok nevében a községtanácsosok kérvényét intézte, hogy nevezze el *Páris* egyik utcáját Budapestről. A községtanácsos ez évi július 10-iki határozata szerint az Európa-negyedben ezenal egy *Eue de Budapest* is lesz. *Berthán* kívül ez főleg *Chassaigne-Goyon* községtanácsosnak és *Chauvart*nak ama bizottság előadójának köszönhető, mely az utcák elnevezése dolgában szokott dönteni. A párisiak udvariassággát *Budapest* tanácsa azzal fogja viszonzni hogy a főváros egyik utcáját *Párisi* utcának nevezik el.

— **Öngyilkos csendőrszázados.** *Deésről* jelentik, hogy *Neumayer* József deési magyar királyi csendőrszázados július 29-én délután *Deésen* a gazdasági egyesület kertjével szemben lévő réten egy szénaboglya tövében egy hatólvetű forgópisztolyral szívenlőtte magát és azonnal meghalt. Az öngyilkos százados délután 5 órakor érkezett *Szamosujvárról* *Deésre* s a réten leszállva, kocsiját a csendőrlaktanyába küldötte azzal a meghagyással, hogy a csendőrhadnagyot hozza ki oda. A helyszínére kiszóllott rendorvos bizottság már a halál beállt állapotba meg. Az öngyilkos kapitány zsebében 10 darab ezer koronás, 100 darab 20 koronás bankjegyet találtak, valamint néhány darab 20 koronás aranyat. Ez maradványa volt a július 28-án a deési adóhivatalnál felvett 28.000 koronának, amelyet az augusztus elején teljesítendő fizetések fedezésére vett fel, de a csendőrszázadosnak el nem küldött. Tetteinek oka kártya-adósság. *Ismerősei* kisebb-nagyobb váltóközzégekkel vannak érdekelve.

— **A Tisza halottjai.** *Beregszászról* jelentik: Tegnap *Badaló* beregmegei községen megrendölt szerencsétlenség történt. *Kiss* Endre ottani államiskolai igazgatótánító *Iván* nevű leánya és egy *Szabó* *Mariska* nevű badaló leány, délután öt órakor a *Tiszában* útrödek s az ár fűrészközben elragadta őket. A parton álló *Kiss* *Endréné* látva leánya veszedelmét, *Margit* nevű másik leányával utána ugrott, hogy megmentsse, de vesztükre, mert az ár őket is elragadta és mind a négyen ott lettek haláluk. A holttesteket a halászek még tegnap kifogták a *Tiszából*.

— **Fürdőélet.** A napokban sikeres művészt volt *Vihnye* úrdőn a *Rákóczi-szobor* alap javára *Dajka* *Ba.ázs*, *Pugin* *Leóna*, *Császár* *Kálmán* s *Pázmán* *Ferenc* közreműködésével. A művésztelen előlős s nagyszámú közönség volt jelen. A kies, kedves és látogatott fürdőhelyet ez idén nagyszámú gyógyulást kereső fürdővendég kereste fel. A legzsebb elismerésképpen ama dicséretreméltó eredménynek, amelyet a úrdő tulajdonosa *Selmeczbánya* városa, mely a fürdőt az idén saját kezébe vette át, rövid egy év alatt elért. Az ország minden részéből tömegesen látogatta meg *Vihnyét*, a közönség, ahol olesó pénzért kényelmes tüdős, gyógyulást talál. A fürdő érdemes gondnok *Stancsaj* *Miklós* *Selmeczbánya* város főjegyzője, aki a fürdő emelésére teljesen önzetlenül vállalkozott, rövid pár hónap alatt megmutatta hogy hogyan lehet magyarországi fürdőhely részére nagy közönséget hódítani; sok elhanyagolt fürdők vezetősége tanuana előkezenység, gondosságot, körültekintést és modern fellegést e fürdő gondnokától.

A nagy veszteséget szenvedett *vágólygyi* árvíz-károsultak javára a *trenszón-templaci* gyűgyteremben nagy közönség részvétele mellett minap sikerült jótékonyközlő hangverseny rendeztek. A műsor első pontja *Sterné* *Freuder* *Laura* (*Budapest*) hatásos énekelő-adása volt. Kivüle nagy tetszés mellett közreműködtek még: *Goldhammer* *Gabina* (*Lemberg*), *Glasz* *Mici* (*Bécs*), *Kállai* *Emil* (*Szeged*) és *Rosenthal* *J.* (*Boroszló*).

— **Vasúti szerencsétlenség.** *Krakóból* táviratozzák: A *Neusandez* felől *Marcinkovicere* haladó tehervonattól elvált 10 kövel megrakott teherkocsi és nagy sebességgel a *Krakó* felé tartó személyvonat ellen rohant. Az ennek következtében beállt összütközésben a személyvonat két kocsija összezúzódott. Három személy, köztük egy kocsivezető súlyosan, 13 könnyen sérült meg.

— **Új postagyűjtőhely.** *Augusztus* 1-én a székesfővárosban, *Hunyady-ter* 8. számú házban levő üzlethelyiségben az ideiglenesen szünetelt *Ludapest* gy. 68. számú postagyűjtőhely újra életbeáll, mely hivatalos óráit hétköznapokon reggel 8—12-ig, délután 2—6-ig, vasárnapokon és munkaszünetes ünnepnapokon pedig délelőt 9—10-ig tartja. A gyűjtőhely bárhová szóló díjküldés a fölött küldemények, továbbá beüldere, Ausztriába, *Bosznia-Hercegovinába* és *Németországba* szóló értéknélküli vagy 400 korona értékig terjedő csomagok levételével foglalkozik.

— **Gyilkos gépész.** *Szabadról* táviratozzák: *Vizics* *Miklós* *Kelebia* pusztai földbirtokos *Nagy* *István* gépészre összeszóllalkozás folytán mellbélölte. *Vizics* a halállal vívdítk.

— **Székhámos könyörad-mánygyűjtés.** A rendőrség leterátozta *Guttmán* *Sándor* csavargó kereskedőlegéretet, aki hasított gyűjtőveken könyöradományokat gyűjtött a munkanélküli ipari alkalmazottak segélyző bizottságának nevében. — A rendőrség egy másik székhámos könyöradománygyűjtőt is letátozta, az *Krausz* *József* aki a vácsi siketnőmák nevében gyűjtött pénzdadományokat.

— **A bileki katasztrófa.** A közös hadügy-minisztérium cáfolata ellenére is mind pozitívabban jelentik, hogy a bileki katasztrófa áldozatainak a száma nem tizenöt, hanem huszonöt. A szegény boszniai katonák levelei szomoruan panaszkodják a július 20-iki gyakorlat borzasztó kímálatát. Ma már azokról is érkezik hír, akik okozói voltak a magyar fiúk gyászos pusztulásának. A bécsi *Zeit* szerint a hivatalos vizsgálat eddig azt eredményezte, hogy a 12. ezred katasztrófájának körülbelül Grünzweig von Eichensteig ezredes az egyedüli oka. Grünzweig ezredes volt ugyanis annak a csapatvezetőnek a parancsnoka, amelyik Trebinjéből Bilekbe menetelt. *Török* alezredes gyöngékedése miatt neki adta át az ezred parancsnokságát és maga visszament a városba. Teljesen valótlannak mondja a bécsi újság, hogy a tisztet kardlapozva és rugdosva akarták volna a legénységet a továbbmenetelésre kényszeríteni. Ellenben Grünzweig ezredes már csak azért is bünső a dologban, mert dacára annak, hogy az ezrednek anyai halottja volt, *mindenáron zene mellett akarta a katonaságot defilíroztatni*, holott már a zenekarból is csak tizenhét ember volt talpon. A többi vagy halott volt már, vagy súlyos beteg. A 12. gyalogezred dandárnakát és ezredparancsnokát egyébként *ad audentium verbum* Ischle hirték.

— **Megszokott gyáros.** Bécs üzleti köreiben Adolf Bergernek, az *Adolf Berger & fia* férfidivatár-cég főnökének az eltűnésével foglalkoznak. Az eddigi becsület szerint legalább *félmillió passziva* a hátere a szűkésnek. A cég Berger szűkése után be is jelentette rögtön a csődöt. A cég az árut saját gyárából hozatta Prossnitzból, mely gyárnak maga Adolf Berger volt a vezetője. A bécsi üzletet a fia vezette. A bécsi divatárusok körében már régóta zúgolták, hogy a Berger-cég olyan konkurenciát fejt ki, amely a többi divatárucégnak nagy hátrányára volt. A Bergerék árait nem követelték, ha csak nem akartak tönkremenni. Amikor aztán a cég összeomlása bekövetkezett, a divatárucereskedők nem is csodálkoztak a dolgon, előre látták. Vasárnap óta tünt el Berger. A hatóság vizsgálata megállapította, hogy a prossnizti gyárban a *jókönyvek hiányzanak*. Kiszűlt, hogy az idősebb Berger még árukat és könyvvitteleket is elzabálósított, s már régóta a legnagyobb pénzavárokkal küzdött. Fiának, mint állítja, sejtje me sincs arról, hova tűnt el az apja. Csak annyit tud, hogy Prossnitzból való elutazása előtt jelentette, hogy Budapestre utazik. De a budapesti kutatások nem vezettek eredményre. Az itteni cégek a kérdésközpontokra semmiféle választ nem tudtak adni. A nagyösszegű passzívakkal szemben csak kevés aktív áll rendelkezésre árukban. Kétségként csak alig néhány ezer koronát találtak. A cég hitelezői között bécsi posztó- és ruhakereskedők, továbbá brünni és prossnizti cégek is vannak. Attól tartanak, hogy a cég válsága több céget is magával fog rántani.

— **Halálozás.** *Weilner* Lajos veszprémi fogorvos ma éjjel 67 éves korában meghalt. Az elhunytban *Barta* Béla, a *Magyar Vendéglo-* és *Kévsipar* szerkesztője apását gyászolja. Temetése vasárnap, augusztus 2-án lesz.

Zarándi *Knöfster* Elek júl 28-án, hosszas szenvedés után meghalt negyven éves korában Maros-Keresztúron.

— **A silányabb hus értékesítése.** A főváros közéletmezésére rendkívül fontos intézményt nyit meg augusztus tizennegyedikén a főváros. A közvágóhidakon húsparólot rendeztek be, amelynek segítségével lehetővé teszik, hogy a silányabb minőségű húst, amelyet ma nem engednek közfogyasztásra, amely azonban szigorú ellenőrzés mellett párolva föltétlenül egészséges s a közfogyasztásra alkalmas, megfelelően értékesítsék. A külföld minden nagyobb városában van húsparólot, ami természetes, mert bizonyos mértékben kártalanítja az állat tulajdonosát, a szegényebb néposztálynak pedig olcsó áron egészséges és jó húst juttat. A húsparólot eddig azért nem nyithatták meg, mert a főváros és a kormány között a szabályrendelet egyes intézkedéseiben konfliktus támadt. Az éllentéteket azonban kiegyenlítették s a húsparólot augusztus tizennegyedikén üzembe helyezik s a szarvasmarha-közvágóhídon a hatósági husszékét megnyitják.

A tanács tegnapi ülésén határozta el a husszék megnyitását. A marha-közvágóhídon is, a sertés-közvágóhídon is szereltek föl húsparólot készüléket, a párolt húst azonban csak a szarvasmarha-közvágóhídon fogják árusítani, hogy a közönség könnyebben hozzájuthasson. A közvágóhidakon felügyelő állatorvos szigoruan megállapított mikroszkopos vizsgálat alapján határozza meg, hogy melyik hús lehet és szabad a párolóba vinni. Így biztosítja a hatóság, hogy csak leltétlenül egészséges és a fogyasztásra alkalmas hús kerüljön ki a párolóból. A készülékek tisztust két óráig legalább százfokú hőben párolják. Hogy a húsdarabok beiseében a megkövetelt hőfokot elérték-e, egy villanyos készülék jelzi. A szabályzat gondoskodik az esetleges visszaélések megakadályozásáról is. Kimondja, hogy egy napon egy vevő három kilogrammnál több húst nem kaphat. Megtiltja, hogy *ismétlárustik*, mé-

szárosok hentesek, vendéglősök, kocsmárosok, kifőzők s mindazok akik húst adnak el vagy azt földolgozzák, a párolóból húst vásároljanak, vagy párolt húst eladjanak. A visszaéást nagyon szigoruan bünteti a hatóság. A hatósági husszékben levő hus különben állandó állatorvosi föltüzet alatt lesz s ha egy darab hus megromlik, azt azonnal megsemmisítik. A hatósági husszékben hetenkint háromszor, pénteken és szombaton d. e. 11 órától 1 óráig és délután 5 órától 7 óráig és vasárnap délelőtt 7 órától 10 óráig árusítják. Az eladásból bevett összeget az állat tulajdonosa kapja meg. A párolásért és kímérésért a tulajdonos a fővárosnak kilogrammonként tíz fillért fizet. A húst három minőségben s minden minőségben három osztályban állapítják meg. Minden minőségi fokozatba osztott husból az első osztályba sorozták a főtöltést, a felsőt, a hátszint, rostélyokat és vesepecsenyőket, a második osztályba a vékony és csontos hátszint, a lapockát, tarját és nyelvet, a harmadik osztályba a többi husszést.

A hus árát a tanács kilogrammonként így állapította meg: I. minőség: első osztály 100 fillér, második osztály 80. harmadik osztály 40 fillér. II. minőség: 80—60—30 fillér. III. minőség: 60—40—20 fillér. A bivaly- és borjúhús árát a minőséghez képest a szarvasmarha II. és III. minőségű árának megfelelően árusítják. A sertéshús is két minőségű lesz. Az első minőségű ára 100—80—50 fillér, a második minőségű 80—60—40 fillér. A sertészsír ára minőség szerint 100 vagy 70 fillér, a töpörtyűé 40 fillér.

— **Tűzvesz.** Szászrégenből táviratozzák: Ma délután 1 és 2 óra között *Petele* községben óriási tűz támadt, mely husz házat a melléképületekkel együtt elhamvasztott. Egy öreg asszony menekülés közben életveszélyesen megégett. Az itteni és geryeszegzi tűzoltók kivonultak. Este 6 óraker a tűzet lokalizálták. Egész utcatorok hamvadtak el. Az elkeseredés nagy. A tűz oka állítólag gyújtogatás.

— **Letartóztatott tolvajok.** A rendőrség ma letartóztatta *Holzer* Emília szakácsnőt és a kedvesét *Kolozsy* Árpád fogtechnikus segéjét. Rendszeresen és már hosszú idő óta meglopták dr. *Abonyi* József fogorvost, akinek alkalmazásában voltak.

— **Ös-Budavára.** Ös-Budavárban ma, augusztus elsajén teljesen új műsor kezdődik a nagy variété színpadon. *Friedmann* Adolf, a nagyszabású vállalat agilis igazgatója ezutal olyan műsort állított egybe, amelyhez hasonlót a világ egyetlen variété színpada sem tud produkálni. Augusztus 1-jétől kezdve lépélnek: *Little-Pich*, az elérhetetlen karrikatura-komikus, *Rafael* és *Colomb* francia duettisták, a *Genny*-család, különleges akrobáták, a *Peschkoj*-csoport, orosz énekek és táncművészek, *Morcaschani*, a kreol nő-baritonista és még több nagyszabású attrakció. Ma különben nagyszabású ünnepély is lesz Ös-Budavárban, a területen bállal és cake-wall-versenyen.

— **Intézet leány- és fiu fehéreműveket** pontosan a megfelelő előírás szerint szálit a feltétlen megbízható *Stern* József fehéreműve cég, Budapest, Calvin-tér 1. Alapítástól 1890. Részletes nyomtatott költségvetések postafordultával küldetnek.

(x) **Osus, közvény ellen pártatlan a Zoltán-féle** kenőcs. Ára 2 korona. Zoltán gyógytárban, Budapest, V., Szabadság-tér.

(x) **Ki akar egyéves önkéntes lenni?** Bővebb felvilágosítást *Lichtbau* A. debreczeni katonai előkészítő-tanintozmányának hirdetése ad.

Kármán Mátyás kivégzése.

Budapest, július 31.

A törvény, amely életet kíván az életért, a legnagyobb büntetéssel sújtotta *Kármán* Mátyást, a nagykövét rablógylóst, aki bestialis kegyetlenséggel ölte meg *Löwinger* Lipótnét. A gyilkost ma kora reggel a törvény követelte formaszög betartásával kivégezték. Gyótróddal várta husszonnég óráig a király kegyelmét, de nem jött válasz a kegyelmi kérésre. Amilyen közönyösséggel fogadta tegnap *Kármán* a halálos ítélet kihirdetését, éppen olyan kegyelmeeset megbánás vett rajta később erőt a siralomházban, mikor beeresztették hozzá családját. Percekig zokogott s a halálfelelem mindinkább megörte a börtönlevegőtől amugy is megrokkant embert. A tegnapi délutánt kizárólag családja töltötte. Ott volt a felesége, továbbá *Mari* nevű menyecske leánya, *Róza*, *Teréz* és *Boldizsár* gyermekei. Eljött *Nagykátáról* hozzá bucsut venni még nagynénje és testvérbátyja is. Erősen alkonyodott már, mikor a haláraitét hozzatartozói magaráhagyták, hogy zavartalanul töltse az utolsó éjszakát.

A halálfelelmetől megtört ember alig evett valamit. Azt a pecsenyét amelyet óhajára a kórház konyhájáról vittek neki, odaadta *Bódi* nevű négyéves fiának, aki el is fogyasztotta azt. — Esti kilenc óra lehetett, mikor fáradtságról panaszkodott a melléje rendelt *Kis Arisztid* ferencendi szerzetesnek.

— *Pihenjen le, Kármán, az ágyra!* — szólt neki szelid hangon a szerzetesatyja.

A haláraitét szót is fogadott. Egyideig husszárkódott az ágyon de aztán elaludt.

— *Va'ami kopogást hallok!* — szólt hajnal felé a paphoz . . .

— *Az udvaron járnak emberek . . .*

— *Nem emberlépés zaja ez, tisztelendő atyám! . . .*

Nem is az volt, hanem *Bali Mihály* pribékjei dolgoztak az udvaron, a bitóitát verték le a földbe, s s akkor csendesedett el a tompa lármá, mikor a fogházban is fölkeltek az emberek.

Szürke, boros reggel virradt a fogház udvara felét, kint a rácos kerítés tövében kuporgott az elítélt családja, anyja, felesége, leánya fején már fekete kendő volt s az utca porában a legkisebb fia játszott a gyerekekkel, akik kíváncsian nézegették a szomorúkodó csoportot. A négy éves *Bódi* gyerek meztelán lábán lévén, fázósan bujt anyjához és tágra nyílt szemekkel bámulta a börtönről csillogó oldalgyéverét.

Hat óra tájban már gyors egymásutánban robbogtak a fogház kapuja elé a bérkocsik. Belépőjegyekkel ellátott urak, katonatisztek érkeztek, akik aztán bejutottak a fogház bejárata előtti parkba. Fél hét óra tájban érkezett meg dr. *Tóth* István kir. ügyész, aki a büntetés végrehajtásánál fungált. Megjötték dr. *Osztáh* Imre törvényszéki bíró *Battaly* Géza jegyzővel, dr. *Andránszky* Jenő, dr. *Németh* Ödön törvényszéki orvosszakértőkkel. Pontban ¼7 óraker eresztették be a belépőjeggyel ellátott közönséget a kivégzés színbélyére.

A börtönépület széles folyosóján végigmenve, a balraesó udvar volt ez, amelyet kettős kötélkörddonal bekerítve mintegy nyolcvan szuronyos börtönrő állott körül. Erre az udvarra nézett a siralomház két ablaka, amelyre *Vajna* igazgató rendeletről kívülről fehér terítőt akasztottak, hogy a delikvens ne lássa az éj folyamán felállított bitóitát.

A bitófa a kórház fala felőli oldalon, a négy-szög felső közepén volt felállítva. Derékvastagságu fenýgörenda volt ez, mintegy ötnyi magasságu. Tetején csillámlott az a kis fémkampó, amelybe a hóhér a kötélt végét akasztja. Lenn az oszlop jobb oldalán volt a csiga és e fölött egy másik kampó, amelybe a kezeket leszorító kötélt végét akasztják.

Pár percel 7 óra előtt bevonultak a hivatalos személyek a négy-szög közepére. Az emíteteken kívül *Lung* György fővárosi tanácsnok, a közigazgatási hatóság, *Zsarnay* Győző rendőrtanácsnok az államrendőrség és *Vajna* Károly igazgató a fogház képviselőtében. A bitófa mellett pedig ott állott munkára készen *Bali* Mihály hóhér a két segédjével, *Gold* Károly és *Hermann* Adám pribékekkel.

Tóth István kir. ügyész nyitotta meg a szomora aktust, konstatalván, hogy egy bíróság, mint a közigazgatási hatóság és a törvényszéki orvosok jelen vannak, utasítást adott az elítélt elővezetésére.

Mély ösöd követte utasítást s a leüldöngözött ablakokon kihaltatsott a siraómbázból az elítélt hangos imádkozása. Minden szem a siralomház ajtajára tapadt, amelyen először *Nagy* Lajos órparancsnok lépett ki. Nyomban utána *Kármán* Mátyást vezette karon *Kis* Arisztid szerzetesrendi szerzetes. Utánuk hét fegyveres börtönrő jött. *Kármán* odavezették a bitófalva szemben e'helyezett asztal elé. Dr. *Osztáh* Imre bíró örte meg csendet:

— *Kihirdetem az elítélt előtt a kir. törvényszék és Kuria ítéletét.*

Először a törvényszék, majd a Kuria ítélet rendelkező részét olvasta fel, végül pedig a Kuria-nak amaz értesítését, hogy ó felsége szabad lefolyást engedett az igazságszolgáltatásnak.

— *Átadom az elítéltet a királyi ügyészségnek!* *Tóth* István királyi ügyész szóalt meg:

— *Ezen, most felolvasott ítéletek alapján elrendelem, hogy a halálbüntetés az elítélten azonnal végrehajtsassék!*

A fogház kápolnájában megszólalt a vékonyhangú lélekharang. *Bali* és két pribékje pontban 7 óra 10 perker odaléptek az elítélthez, aki hangos sírásra fakadt. A lelkiatya néhány vizsgálatot szót intézett hozzá s ajkaihoz nyujtá a feszületet. A következő pillanatban már hárman is megragadták a roskadozó embert s két kezét összekulcsolva, kötéllal lábához fűtétk.

— *Jaj Istenem! Szegény családom! Jaj Istenem!* — zokogott *Kármán*.

A pribékek lelemelték a számolý második fokára. Ézalatt *Bali* Mihály felment a bitófa hátuljához támasztott létra legfelső fokára, s előhúvva zsebéből a kisujjnyi vastag hurokzsínort, rövid igazítás után az elítélt nyakába vetette s végét a kampóba akarta beilleszteni, de nem tudta, mert *Kármán* teste egészen összeesett.

— *Emeljétek feljebb!* — szólt oda a két pribéknek, mire ezek együttes erővel annyira felemelték az összerokkadt testet, hogy *Bali* a hurok másik végét beilleszthette a kampóba. A következő pillanatban a pribékek a láb- és kézburkok kötéllénei végét megragadták, majd a számolý rántották ki az elítélt lába aól. A test önsúlyától is, meg a csigán át való megárántástól is láthatólag megnyult, egyidejűleg pedig a sápadt íakó ara megduzzadt. A hóhér ez'alt *Kármán* tejt csavarva félre, lefogta szeméit, néhány másodpernyi várakozás után elővette a létra végére

tett fehér zsebkendőt s leborította a kivégzett ember arafát.

Hét óra 14 perokor odalépett dr. *Andreánszky* Jenő törvényszéki orvos a bitófan lógó testhez, konstaltálta, hogy a szív még ver. Három perc múlva már dr. *Andreánszky*, dr. *Neuwirth* fogházorvossal együtt kémlő oszóval hallgalták a szív verését. Az élet még ekkor sem szállott el a testből, pedig már két-kefejen a vérös duzzadás kékülni kezdett. Még kétszer nézték meg az orvosok a testet s csak 7 óra 24 perokor, vagyis a műtét kezdetétől számított 14 perc múlva állapították meg a beállott halált.

Ezalatt kinn a gyűjtőfogház bejárója előtt több száz főnyi közönség verődött össze. Mely szánalommal nézték a kivégzett ember zokogó családtagjait, akiket ma reggel már nem bocsátottak be utolsó bucsura az elítélthez, nehogy a halálraitelt utolsó perceit még kínosabbá tegyék. A holttestet 8 órakor levetették a bitóról s aztán egy vesszőkosárra fektették. Délélt 10 órakor bebocsátották a holttestet a családtagokat és este hét órakor a holttestet az új temetőben eldőltek.

Budai Nyári Színház. A Budai Nyári Színházban holnap szombaton *Hegedüs* Ferenecnek, az Operaház kintinó tagjának vendégléptével *Suppé* gyönyörű zenéi operettje a *Fantasia* kerül színre. A főszerepeket *Andav* Blanka, F. *Kállai* Lujza, *Hegedüs* Ferenc, *Mihályi*, *Ujvári*, *Föllinus* és *Körmendi* játszószék. Vasárnap délután félbelyárrakkal, gyermekelőadásul a *Hőzhérke* és a *hét törpe* című tündéres varázsréget adják fényes kiállítással. Hétfőn *Cseréy* Imának a miskolci színház tagjának léleptével a *Nebantsvirág* kerül színre.

FŐVÁROS

(*) Alföldi népipar-kiállítás. A magyar alföldi népet nagy mértékben pusztítja a tüdővész. A társadalom szanatórium léleállításával akar védekezni a veszedelem ellen: országos gyűjtést indítottak s heveser koronát gyűjtöttek a szanatórium előjára *Lukács* György, *Békésmegye* főispánja által a főváros polgármesteréhez: hogy a tüdőbajosok szanatóriuma-egyesület a fővárosban novemberben alföldi népipar-kiállítást akar rendezni. Arra kéri a polgármestert, hogy a kiállítás számára a *Vigadó* nagyertermét engedje át. A tanács tegnapi ülésén tárgyalta a kérelmet s úgy határozott, hogy a *Vigadó*t nem engedheti át mert az télen más célra van lekötvé. Az akciót azonban támogatja s a kiállítás célaira átengedi a *Sándor-utcai* országházat.

SZÍNHÁZ, ZENE

* Cigányverseny a Népszínházban. Nagyszabású, kegyeletes terv megvalósítása foglalkoztatja a művészeti és irodalmi köröket. A terv a Népszínház igazgatóságától eredt és kettős célja van. Az egyik, hogy *Dankó* Pistának, a magyar dalköltészet e legnagyobb költőjének sírjára emlékoszlop állítsassék, a másik, hogy a szintista magyar költészet kultuszát is előbbre vigyék egy lépéssel. E kettős cél elérésére a Népszínház szeptember első felében bemutatná *Dankónak* hátrahagyott érdekes népszínművét, a *Cigányéletet* és a darab felvonásokzeiben népdalversenyt rendez. A népdal-verseny a magyarországi összes előkelő cigányzenekarok versenye; a cigányzenekarok felváltva *Dankó* Pista országsszerie dalolt nótáit játszanák el. Ez országos cigányverseny előkészítő-bizottsága, amely a fővárosi sajtó, az irodalmi és művészeti világ előkelőségeiből alakult, tegnap délután ülést tartott a Népszínház épületében és ellogadta azokat az előzetes határozatokat, amiket a versenyen való részvétel dolgában a cigányprimások értekezlete hozott. Eszerint szeptember 5 és 15-ike között lesz az országos cigányverseny. A résztvevő zenekarokat az előkészítő-bizottság válogatja össze. Augusztus hónap utolsó napjaiban nagy rendező-bizottság fog alakulni. Ugyanakkor választják meg a cigányverseny zsűrijét is, amely a versenyző cigányzenekarok között a versenydíjnak és pedig ezüst- és bronz érmeknek, valamint egyéb művészi értékű jutalmaknak odaítélése dolgában fog dönteni.

* Jubileum. *Merker* Andor, a jeles tehetségű zeneszerző és kritikus ma ünnepli negyedszázados fordulóját annak, hogy az Első Magyar Általános Biztosító-Társaságnak tisztviselője lett. A fiatalos külseű *Merker* Andor, huszonöt éve immár, hogy hivatalnok és pedig ma már előkelő díszviselője az Első Magyar-nak, mely állásában nagy és jelentős érdemek egész sora fűződik működéséhez. *Merker* 1878 nyarán lépett az intézet kötelekobe s aránylag elég gyorsan haladt föléle az emelkedés létráján. Nekünk újságíróknaknak különböző okunk is van rá, hogy résztvegyünk abban az örömben, melyet *Merker* Andornak a mai nap jelent, amiódón életének egyik nevezetes határkövéhez érkezett. Mert hiszen a jubiláns nekünk is régi, kedves és édesem kollégánk,

jeles és nagytekintélyű újságírójárunk. A jubiláns husz éve munkálkodik a zenei irodalom és műbírálat terén, legújabb művei éppen most vannak kiadás alatt egy nizzai zeneműkiadásnál.

** Karfelvételi próba. A *Király-Színház* igazgatósága e hó 6-án, oszűrtörökön. nyílváus karfelvételi próbát tart. Fialat, csinos alakú, széphanu nők, kik a kórúsa főlévételni akarják magukat, jelentkezhetnek a *Király-Színház* ideiglenes igazgatósági irodájában *Kerepesti* ut. 29. szám alatt délután 3 és 5 óra közt. Az igazgatóság csak női jelentkezőket vesz figyelembe, mivel a férfi-kórúsr már teljesen szervezte van.

SPORT

* A Balaton átúszása. A Magyar Athletikai-Klub ez idén augusztus hó 20-án *Szent-István* ünnepén rendezte évente szokásos balaton-átúszási versenyt. A versenyzők a jelzett napon, délélt 9 órakor indultak a tihanyi felsziget délnyugati csucsalól, a cöl a balaton-földvári tűrdőhöz. Távozásig körül beül 6 kilométer. A győztes arany érmét kap bajnoki szalagon, melyen ez áll: *A Balaton bajnoka 1903. évre.* Kétszeri egy másutáni győzelem, egy egyáltalán háromszori győzelem után a versenyző remek kivitelű vandordrujban részesül. A versenyen résztvehet minden hazai és külföldi sportegylet tagja. Tét 10 korona, mely alól a Magyar Atlétikai Club tagjai teljesen föl vannak mentve. Nevezéseket a tét-díjjal együtt legkésőbb augusztus hó 11-éig kell beküldeni a klub titkárnak, dr. *Krepiska* Bélának címére *Margitsziget*.

Nyiltér.

Óvja az egészségét!

Eszerint több kiváló orvos ajánlja!

Arjegyzés kívánatra mindenhová díjmentesen küldetik. Vidékre 25 vagy 30 ávozes ládát; a fuvardíjat oda és az áres úvozekért vissza fizeti a

SZT. LUKÁCSFÜRDŐ KUTVÁLLALAT BUDÁN.

(Az e rovat alatt közölteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK

Páris, július 31. Rennesben, Lilleben és Toulonban a szerzetesek elutasása alkalmával tüntetések voltak. Azonban komoly esemény elő nem fordult. Többeket letartóztattak.

Chamberlain a boerokról.

London, július 31. A gyarmatügyi költségvetés tárgyalásánál több kérdésre válaszolván *Chamberlain* szólal fel és a délitrikai helyzetre vonatkozólag kijelenti, hogy azon legnagyobb nehézségek egyike, melyekkel Angliának számolnia kell, nem az angoloknak a boerokkal való viszonya, hanem a boeroknak egymás között való állása. S. ól minden tölle telhetőt megtejt, hogy a viszonyokat javítsa, és örül annak, hogy azt mondhatja, hogy kielégítő hírek érkeztek ez irányban. Szóló azt hiszi, hogy még szükséges, hogy a transvaali kormánynak erős hatalom álljon rendelkezésére és ha az tetszenék ki, hogy a békitő politika hiábavaló, nem késnének ezen hatalom alkalmazásával és a zavarok előidézőinek száműzetésével. Szóló nem tulajdonít fontosságot *Bothának* a dél afrikai helyzetre vonatkozó panaszoló levelének és azt véli, hogy ez a levél kisebbíti *Botha* belolyását. Ezután a költségvetést 184 szavazattal 74 ellenében elfogadták.

A forrongó Balkán.

Szofia, július 31. A bolgár kormányt hivatalosan értesítették, hogy a szultán elrendelte a macedóniai tempomok és iekolák megnyitását és mindazoknak szabadonbocsátását, akik a macedóniai mozgalomban résztvettek.

Az itteni orosz diplomáciai ügynökség komoly lépéseket tett *Dancov* és *Radoslavov* párvezért rekr ellen, mert az emiutté pártvezérek *Ferdinánd* fejedelem és családja ellen irányuló igaztási politikát ünnek, amelyet még hírlapokban is terjesztettek. Az ügynökség egyben kijelentette a bolgár politikusoknak hogy abban az esetben, ha ezek vagy a bolgár hadsereg forradalmat csinálna Bulgáriában, ugy Oroszország a legerélyesebb akcióbá bocsátkoznék veszélyeztetett érdekei megvédelmezésére a Fekete-tenger bolgár partjánál. A cüfolatok dacára határozott ténynek vehető, hogy a bolgár tisztikar összeesküvést tervez *Ferdinánd* bolgár fejedelem ellen.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, július 31. A magyar állami ömleeteknek aránylag szilárd magatartása a Morvaországban legújabbán történt események közepette annál meglepőbb, mert azoknak piaca sokat vesztett előbbi rugalmasságából és elhelyezési képessége lényegesen oszókkent. Az utolsó húszonnegyő óra kritikus eseményei irontváltoztát idéztek elő a magyar járadékokkal szemben, amely ma meglehetősen éles formában jutott kifejezésre. Magyar szénbánya-járadékokban ugyanis jelentékenyen nagy kínálat fejlődött ki s azok igit, kereslet hiányában, tetemesen hanyatlottak. Nevezetesen 99.10-ről 98.80-ra estek. Ehhez járult a magyar aranyjádék gyűngülése 120.25 után 120.10-re és a magyar berubázási kölcsönő 90.65-re. A magyar állami járadékok lanyhasága annál drasztikusabban hatolt, mert a közös és az osztrák járadékok egyidejűleg meglehetősen szilárd irányzatot követtek és árhuállamzást nem szenvedtek.

Bécs, július 31. (A *Budapesti Napló* telefonjelentése.) Eladatok *buza*: tiszavidéki 8.25—8.85, tót felvidéki 7.50—7.90, *rozs* 6.60—6.70, *pestmegyei* 6.60—6.75, *déli* gyűngülése 120.25 után 120.10-re és a magyar berubázási kölcsönő 90.65-re. A magyar állami járadékok lanyhasága annál drasztikusabban hatolt, mert a közös és az osztrák járadékok egyidejűleg meglehetősen szilárd irányzatot követtek és árhuállamzást nem szenvedtek.

New-York, július 31. (Terményfőssége.) (Zárulat.) *Gyapot*: New-Yorkban hejyben 12.75 (13.43), *Juliusra* —, (13.40), *Oktoberre* 9.91 (9.96). *New-Orleansban* hejyben 13.1/4 (13.1/4). — *Petroleum*: *Stand white* New-Yorkban 8.55 (8.55), *Stand white* Philadelphianban 8.50 (8.50), *Raffined* in Cases 10.50 (10.50). *Credit Balances* at Oil City 1.66 (1.66). — *Zsír*: *Western steam* 7.90 (7.90), *Rohe* és *Brothers* 7.95 (7.95). — *Tengeri* irányzata állandó. — *Juliusra* —, (59.—) — *Szept-re* 58.1/4 (58.1/4). — *Dec-re* 58.— (58.1/4). — *Buza* irányzata állandó. *Piros* ősz helyben 83.1/4 (83.1/4). — *Jul-ra* —, (88.1/4). — *Szept-re* 83.1/4 (84.1/4) — *Dec-re* 83.1/4 (84.1/4). — *Máj-ra* —, (—). — *Gabona* szállítási díja *Liverpoolba* 1.1/2 (1.1/2). — *Kávó*: *fair Rio* 7. sz. 5.1/2 (5.1/2). — *Juliusra* 0.— (3.55). *Ok-tre* 3.80 (3.80). — *Liszt*: *Spring Wheat* clears 3.55 (3.—3.55). *Cukor*: 3.1/2 (3.1/2). *On*: 27.50—28.— (27.75—28.52). *Béz*: 13.—13.25 (13.—13.25). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, július 31. (Terményfőssége.) (Zárulat.) *Buza* irányzata állandó. *Juliusra* 77.1/4 (79.1/4). — *Szept-re* 78.1/4 (79.1/4). — *Tengeri* irányzata állandó. — *Jul-ra* 51.1/4 (53.1/4). — *Zsír*: *Jul-ra* 7.62 (7.75). *Szept-re* 7.82 (7.97). — *Szalonna* short clear 8.31 (8.31). — *Sertésusz*: *Szept-re* 18.60 (18.95). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

Könyörgés.

Nem zúgolódom ellened, Uram:
Hogy szívtelenül bánt a sors velem;
Hogy utánom elvité, fukaran,
Csak pár virág terem.

Nem kérem én a mások kincseit,
Hagyd meg nekik Uram kegyelmesen;
Hiszen, anélkül is csak félségit;
A két munkás kezem!

Nem kell semmi; csak égi lángot adj,
Szerelmet ah, amely magába visz;
Győtrődött szívem elfelejté majd,
Hogy volt panaszja is...

Az ajkát forrasza rám a lány,
S míg légyen érzet illatos hajt,
Elfeletem, hogy csupa győtrelem
És csupa bú a ma...

Vilmosi Oskár.

— A pórúljárt színházigazgató. A párisi *Revue Hebdomadaire* a következő mulattató anekdotát beszél el: *Mikor* az *Utazás* a föld körül nyolcvan nap alatt című darabot akarták előadni a *Port-Saint Martin* színházban, amelynek igazgatói akkor *Ritt* és *Laroche* voltak, nagy gondot okozott nekik az a jelenet, amelyben elefántra volt szükség. A takarékos *Laroche* azt akarta, hogy oszáltsanok hamis elefántot, de a másik igazgató *Ritt*, aki valahol egy igazi elefántot fedezett fel nem egyezett ebbe bele és azt akarta, hogy az élő állat szerepeljen a darabban. Az elefántért nyolcezer frankot kértek, amelyet nagyon soknak talált a zsugori *Laroche* és így, minthogy ugy sem bízott a darab sikerében, csak abba egyezett bele, hogy esténként hatvan frankért béreljék ki *Laroche* azonban nagyon rosszul járt ebben az esetben, mert a darab lényesen bevált, hat-százszor adták egymásután és az elefánt így harminchatezer koronájába került a fősvény igazgatónak.

† Szivarszzipka és füst tejből. Németországban érdekes találmánnyal kísérleteznek. Egy német vegyész ugyanis olyan módszert talált ki, amelynek segítségével a tejet szilárdáá lehet változtatni és így módon ebben az állapotban jól faragható különböző díszítvényeket lehet belőle csinálni. Ez az új anyag hasonlít a celluloidhoz, de az az előnye fölülte, hogy szagtalan és nem fog tüzet. Egy hamburgi gyáros már készítet is belőle ísítüket, szivarszzipkákat és dominókat. A kíséített tejknek a feltaláló galatlii nevet adott.

† Elrejtett kincsek. Jamaika-szigetén már évtizedek óta kutatnak egy óriási kincs után, amelyet Kidd kapitány Kristóf haiti királyi egyletben rejtett el. Nemcsak a kincset keresi számos ember Jamaika-szigetén, de keresik Sir Henry Morgan a spanyolok réme elrejtett kincseit, s erre vonatkozólag csak annyit tudnak egész bizonyosan, hogy a Gun hegynék nevezett helyen van elásva a Trelawny plébánia területén, de mindaddig nem tudták reá akadni. Mindkét kincset a négerek hité szerint Auld Reekie őrsi, ki maga a megtestesült őrdög és nem is akad néger a szigeten, ki a Gun hegységben merne csavarogni.

Bárki találja is meg e kincset, az végtelen gazdag lesz. Ismeretes, hogy Morgan volt a legszerencsésebb kalózevér annak idejében, aki nemcsak hajókat fosztott ki, de a spanyol gyarmatok leggazdagabb városait is megtámadta és kirabolta martaíóc-esapatával. Ő rabolta ki Porto-Bello, Maracaibo, St. Catharina, Gibraltár és Panamát. Porto Bellóból magából kétszázhatvan ezer darab nyolcfontos ezüstsztrudat zsákmányolt az elrabolt pénzen és ékszereken kívül. Egy, az időbeli krónikás szerint a kalózők mindegyike annyi aranyat és drágakövet kapott, hogy képtelenek voltak eg szerre szállítani Marséilleből hetyvennyolcezer darab hatfontos aranyrudat vitt el, és Panamából annyit rabolt, amennyit az eddigi összes rablási sem tettek ki. Ebben a városban volt Chile és Peru összes gazdasága összehordva és kétezer öszvér kellett ahhoz, hogy az itt összehalmozott aranyat és ezüstöt elvigye. Az arany és ezüstön kívül óriás mennyiségű gyémántot is összerabolt Morgan, aminek értékét akkoriban huszmillió dollárba becsülték és mindezen óriás kincs a Gun-hegység egy mesterseges pincéjében van eltemetve. Mikor Morgan megelégtelt rablóka-andozásait, II. Károly angol király felszólította, hogy jöjjen haza, hogy felakaszthassa. Morgan hazament és magával vitt egy válogatot gyémánt-gyűjteményt, egy selyemzsinórra felfüggesztve és ezt Gwun Nell kísasszonyának a király szeretőjének szép nyakára övezte. Károly király haragja egyszerre elpárolgott és az akasztófára szánt Morgant Jamaika kormányzójává nevezte ki, hol igen kegyes életet élt haláláig. Végrendelet-

ben egy szóval sem emlékezett meg az elrejtett kincsekről és azóta ezer és ezer ember turta fel a Gun hegységet a Trehaway plébánia területén a kincsek miatt, de mindaddig eredménytelenül. Negyven ember ásta és talalta ki a kincstárt a legnagyobb elővigyázat mellett és mind a negyven a munka bevégezése után kiköltözött Jamaikából egy Morgan által adott hajón és a partoktól tíz mérföldre a hajó véletlenül zátonyra ment és a titok ismerői a ópák martalékkává lettek.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

A szerb kereskedelmi ügynökség megszűntetése. A szerb kormány hat esztendővel ezelőtt Budaposten szerb kereskedelmi muzeumot és ügynökséget létesített s annak vezetésével Veisz Soma volt szerb alkonzult bizta meg. Az intézmény, melyet egy ízben Milán király is meglátogatott, akkortájt sokat foglalkoztatta a közvéleményt. Még több szó esett róla akkor, mikor vezetőjét, a hírhedt alkonzult visszaéléséi miatt állásából elcsapták. Rövid szünet után Kosztics Milivoj, az addigi titkár lett az intézmény vezetője és igazgatója, akit azonban kétévi működés után ez év május havában állásától fölmentettek. Helyébe nem neveztek ki új igazgatót. A szerb kormány belátva, hogy az intézmény jóhíret elvezette és többé nem prosperálhat, a budapesti szerb kereskedelmi ügynökséget most beszűntette.

A tözsdetának ülése. A tözsdetának ma délután 5 órakor Kornfeld Zsigmond főrendiházi tag elnöklésével ülést tartott. A tanács a Brassói általános takarékpénztár második kibocsátása 4½%-os zálogleveleinek tözsdéi lajstromozását és jegyzését elrendelte. A árjegyző lapban foglalt gabonaszarmazási helyelnevezések fogalmát tüzetesen megállapította és elrendelte, hogy e meghatározások a hivatalos árjegyzőlapban feltüntetessenek. Ezután a folyógyék intézettek el.

A munkakiállítás. A Szent Istvánnapi munkakiállítás iránt napról-napra fokozódik az érdeklődés. A budapesti kereskedelmi és iparkamara a napokban 12 pénzüjárt tűzött ki a kiállítás részére, összesen 260 korona erejéig és pedig 3-3 segéd részére egyenként 50, illetve 30 koronát és 3-3 tanonc részére egyenként 25, illetve 15 koronát. Egy előkelő nagyiparosunk 500 koronát ajánlott fel a kiállított tárgyakról eszközözendő vásárlásokra.

Szesszárak. A kontingens nyersszesz ára Budaposten 38.50 korona pénzben, 39.50 korona áruban. — Édesen a kontingentál készáru 41.80 korona pénzben 42.— korona áruban.

Borjvásár. 1903. évi július hó 31-ikén. (A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár részvényitár-

ssásától.) Felhajtás. Belőldi élő borju 773 drb, leől borju — db, bécsi borju — db, — db, növendékmárha 6 darab, bárány élő — darab, leől bárány — darab. — Árjegyzések. — Belőldi élő borju I. rendű 80—96 f.-ig, kivételes 100 f. II. rendű 60—80 f.-ig, 64—78 f.-ig, 1 kilónként. leől borju I. r. — f.-ig, II. r. — f.-ig, — f.-ig, — f.-ig, kilónként, levonas nélkül. Rugott borjúkét 54—60 f.-ig. Növendékmárha 42 f.-ig, I. r. — f.-ig, középmínőségű — f.-ig, alarendelt — f.-ig, 1 k.-kint. Bárány élő — f.-ig, — k., leől bárány — K. kivételes ár — k.-ig páronként. Az irányzat oszdes, az árak változatlanok.

Sertéskonsumvásár. (A székesfővárosi sertés-vásár és közvágóhid intézésege.) Julius 31-én. Főlhajtás: Zsirterés, ugymint őreg I. rendű — kilogrammon felül — darab, II. rendű 280—350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül — darab, közép 220—300 kilogrammon — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, süldő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen — darab. Hussterés ugymint: nehéz 800 kilogrammon felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Főlhajtás összege 685 darab. — darab süldő, élöző napi maradvány 14 darab, — darab süldő, Összesen 699 darab, — darab süldő. Eladatott 699 darab sertés, — darab süldő. Maradvány — darab, — darab süldő. A vásár irányzata élénk. Az árak szilárdak. — Következő árak jegyzettek: Zsirterés: Őreg I. r. 850 kgr.-on felül 86—88 fillérig, II. rendű 280—350 kilogramm 86—88 fillérig, selejtezett 80 fillérig, silány 82—84 fillérig, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül 89—93 fillérig, fiatal közép 220—300 kilogramm 88—93 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 80—83 fillérig, süldő — fillérig, malac — fillérig. Hussterés: Nehéz 800 kilogrammon felül — fillérig, könnyű 140—300 kilogramm — fillérig, süldő — fillérig, malac 40 kilogramm — fillérig. Árak minden levonas nélkül, kilogrammonként, élősúlyban.

A budapesti gabonátözde.

Budapest, július 31.

Mérsékelt kínálat mellett 10.000 métermáza uj és 5000 métermáza régi buza került a forgalomba 5 fillérel magasabb árakon.

Más gabonaművekben nem változták az árak.

Eladatott:

Buza (Uj). Tiszavidéki: 500 mm. 82 k. 7 K. 97½ f., 100 mm. 81 k. 7 K. 90 f., 100 mm. 81 k. 7 K. 85 f., 100 mm. 81 k. 7 K. 70 f., 400 mm. 80 k. 7 K. 82½ f., 200 mm. 80 k. 7 K. 75 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 95 f., 2000 mm. 80 k. 7 K. 80 f., 200 mm. 79 k. 7 K. 85 f., 200 mm. 80 k. 7 K. 85 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 80 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 75 f., 150 mm. 79 k. 7 K. 75 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 87½ f., felső, 100 mm. 77 k. 7 K. 87½ f.

Féjermegyei: 350 mm. 79 k. 7 K. 80 f.

Pestmegyei: 1500 mm. 80 k. 7 K. 75 f., 200 mm. 80 k. 7 K. 70 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 50 f. sárga, 300 mm. 80 k. 7 K. 67½ f., 150 mm. 78 k. 7 K. 67½ f., 100 mm. 79 k. 7 K. 67½ f., 1000 mm.

REGÉNY

Motta mester

— REGÉNY —

Írta: GIOVANNI VERGA

(60)

Mendola, miatt a szobát rendbe hozták, visszanyerte jókedvét. Bedugta az orrát a sötét folyosóba a kis ajtó mögött. Mindenféle szójátékot csinált, miatt megemlékezett a régi történetekről. Monny ház! Monny szomszédság! Ki mondta volna ezt magának, Motta ur?

Még a kanonoknak is el kellett magát nevetnie.

— Mialatt itt van, elmélkedhetik életről és halálról, hogy elűzze unalmát. Micsoda komédia ez a kis világ! Vanitas vanitatum!

Motta ur sötétben ránézett, de nem válaszolt. Még volt annyi ideje, hogy magába fojtsa fájdalomait és szerencsétlenségét; minek tudjanak róla barátai, hogy aztán mulassanak rajta. Belevette magát az ágyba és fájdalmaival egyedül maradt a sötétben, elfojtva panaszait és lenyelve a mult emlékeinek sok keserűségét. Csak amiatt nyugtalanzkodott, hogy meghalhat ott, ahol van és a leánya nem tud majd róla semmit. Aztán léasz pillanatában elvonultak zavart szemei előtt Bianca, Diodata, az édesapja és még sokan, a maga másik énjé, amely agyondolgozta magát a napon és szélben, mindegyik sötét ábrázattal, és arcába köptek.

— Bolond! Bolond! Mit cselekedtél? Ugy kellett neked!

Ahogy kivirradt, eljött a kesretyésné, hogy kissé segítségére legyen, kimerülten, líhegve, ha egy széklet tolt el, minden pillanatban megállva, kereszte font karokkal és ujra meg ujra Ferdinánd máriki rokonai miatt panaszkodva, akik azt

a szegény embert egészen ráhagyták és még a kenyeret és a bort is sajnálták tőle.

— Igen, tekintetes uram, mindenki megfedkezett róla, mint egy beteg kutyaról... De nekem nincs az a szívem... Mi mindig szomszédok voltunk... a család jó szolgái — nagy familia... Nekem nincs hozzá szívem, nincs!

Mögötte egy sereg gyermek jött, akik az egész házat feltorgatták. Aztán megérkezett Speranza, kiabálta, hogy látni akarja fivérét, mintha már haldokolna.

— Engedjétek be hozzám! Hiszen az én vérem és husom. Most, hogy ilyen állapotban van, emlékszem csak rá, hogy nővére vagyok. Ő is, az ura is, a gyerekek is az egész szomszédságot felhármították.

Motta dühösen fel pattant, még láncokkal se lehetett volna az ágyban tartani.

— Vissza akarok menni a házamba! Mi keresni válok van itt? Ha már mindenki tudja! Nagynehezen rá tudták venni, hogy várja be az estét, és Ave Maria után Burgio és a többi rokonok elkisérték haza. Speranza ott akart maradni a bátyjánál, hogy örködjék felette, minthogy beteg, és csudaszamba ment, hogy a mult éjjel az egész házat el nem vitték.

— Nem baj, ha pörösködünk is. A szükségben látható az emberek szíve. Más az érdekek és más a szeretet. Pörösködünk, pörösködni fogunk itéletnapig, de azért egy atyanak gyermekei vagyunk! Azt mondta, hogy egy log vigyázni a vagyonára, mint a szemé fényére.

Az ágya elé állította férjét, a gyermekeit, akik sóvár pillantásokkal néztek körül, és szólt.

— Ez a tulajdon véred! Mi nem fogunk téged elárulni!

Mottának, legyözve fáradtan, kétségbeesve, még annyi ereje sem volt, hogy ellenálljon.

Lassankint valamennyien a nyakába kapaszkodtak. Az öcserei turkáltak a házában és a földet, játszották az urat és mindenbe beleütötték az urukat. A nővére kőtenyére akasztotta a kulcsokat és mindent összehányt, egyre

küldözgette a férjét, hol orvosáért, hol gyógyfüvekért. Amikor Burgio mester panaszkodott, hogy már nincsenek oly gyors lábai, mint husz évvel ezelőtt, felpattant:

— Mit akarsz? Hát nem a sógorod kedvéért teszed? A börtönben, a betegségekben és szükségben ismeri meg az ember barátját.

Speranza nem félt Ciolattól és a fajtájabeli emberektől. Egyszer, amikor Vito pisztolyal a zsebében le akart valami ügyben számolni Mottával, egy dézsa piszkos vizet öntött utána. Még a kanonoknak is el kellett sompolyognia és nem jött el megint, hogy mások vagyonával a nagylelkű játszsza, most, hogy Ciolia és a többiek zászlókkal és trombitákkal a ház felé nyomultak, hogy ott szerencsét próbáljanak. A kanonok, hogy megnyugtassa az embereket, processziókkal, korbáccsal és töviskoszorúval vonult ki és a többiek bójítotték és imádkoztak, miatt 6 körüljárt a helységben és testvériséget és felebaráti szeretetet prédikált.

— De egy batkát sem kap innen! — szitkozódott Speranza. — Igaza van! De ha az össeeseküvőt játszsza, itt nálunk, akkor egy fogadom, mint Vitot.

Eközben kifosztották Motta mester házat. Egy pillanat alatt eltűnt a bor, olaj, sajt, még vég váznak is. Canziviából és Mangalaviteből bejöttek az ispánok és a bérlők, hogy panaszt emeljenek Burgio mester fia ellen, akik a botjukkall parancsolgattak és nagybátyjuk birtokát kifosztották, mintha már nem volna azoknak gazdájuk. A szegény ember az ágyhoz szegoeze, némán emészette magát, nem mert fellázadni a sógora és a nővérei ellen, csak a fájdalmaira gondolt. Kutya volt a testében, amely a máján rágódott, Vitus vértanu harapós kutya, amely őt is vértanuvá tette. Hiába kísérletezett Speranza a gyógyfüvekkel és orvosságokkal és tanácskozott azokkal az emberekkel, akik minden betegség ellen tudtak valami titkos szert.

(Folytatása következik.)

79.5 k. 7 K. 65 l., 500 mm. 79.5 k. 7 K. 75 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 65 l., 200 mm. 77.5 k. 7 K. 42 1/2 f. **Bácskai:** 100 mm. 78.3 k. 7 K. 65 l., 100 mm. 77 k. 7 K. 65 l.

Felső-magyarországi: 350 mm. 79 k. 7 K. 60 f. **Buca. (O) Tiszavideki:** 600 mm. 82 k. 8 K. — f., 100 mm. 81 k. 8 K. 10 f., 100 mm. 81 k. 8 K. 05 f. **Pestmegyei vidéki:** 200 mm. 80 k. 7 K. 9 1/2 f. **Bácskai:** 100 mm. 77.5 k. 7 K. 75 f. **Pancsovai:** 1000 mm. 76.5 k. 7 K. 4 1/2 f. **Raktári:** 1000 mm. 168 k. 7 K. 67 1/2 f., 1900 mm. 76.5 k. 7 K. 67 1/2 f.

Mind három hónapra.

Új roz: 800 mm. 6 K. 05 l., 500 mm. 6 K. 05 l., 200 mm. 6 K. 05 l., 200 mm. 6 K. 02 l., 100 mm. 6 K. 02 1/2 f.

Arpa: (új) 200 mm. 5 K. 70 f., 200 mm. 5 K. 67 1/2 f., 200 mm. 6 K. 9 f., 700 mm. 5 K. 65 l.

Készpénzfelvétel mellett.

A készpénz hivatalos jegyzése a budapesti áru-és értéktőzse s-orszási szert készpénzben és kirogrammonként. — A minőség heklőterenkint 50 kirogrammonként.

A készpénz hivatalos jegyzése a budapesti áru-és értéktőzse s-orszási szert készpénzben és kirogrammonként. — A minőség heklőterenkint 50 kirogrammonként.

Név	Kiló	Kilogramm		Kiló	Kilogramm	
		K-tól	K-ig		K-tól	K-ig
Tiszavideki új	77.45	7.85	7.90	7.75	7.85	7.95
"	77.70	7.85	7.90	7.85	7.95	8.05
"	77.90	7.75	7.80	7.70	7.80	7.90
Felső-magyar	77.30	7.45	7.50	7.40	7.50	7.60
"	77.00	7.45	7.50	7.45	7.55	7.65
"	77.10	7.45	7.50	7.45	7.55	7.65
Pestvidéki	77.00	7.45	7.50	7.45	7.55	7.65
"	77.40	7.50	7.55	7.50	7.60	7.70
"	77.00	7.45	7.50	7.45	7.55	7.65
Bánági	77.20	7.45	7.50	7.45	7.55	7.65
"	77.45	7.45	7.50	7.45	7.55	7.65
"	77.50	7.45	7.50	7.45	7.55	7.65
Bácskai	77.85	7.45	7.50	7.45	7.55	7.65
"	77.55	7.45	7.50	7.45	7.55	7.65
"	77.50	7.45	7.50	7.45	7.55	7.65

Név	Kiló	Kilogramm	
		K-tól	K-ig
Rosa új	70-72	6.10	6.15
"	70-72	6.10	6.15
Arpa	60-67	6.70	6.80
"	60-64	6.50	6.60
Zab	64-69	6.70	6.80
Tengeri	39-46	6.10	6.20
"	39-46	6.10	6.20
Repe	5-11	5.50	5.60
"	5-11	5.50	5.60
Köles	0	0	0

A határőrség letyomány a következő költségek közt:

Októberi buza 1903. : 7.24—7.28—7.29
 Áprilisi buza 1904. : 7.47—7.50
 Októberi rozs 1903. : 6.09—6.14
 Októberi zab 1903. : 5.27—5.28
 Augusztusi tengeri 1903. 6.13—6.12
 Májusi tengeri 1904. : 4.90—4.89
 Augusztusi repe 1903. ————

Déli egy óraker a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Októberi buza 1903. . . . . 7.23—7.29
 Áprilisi buza 1904. . . . . 7.49—7.50
 Októberi rozs 1903. . . . . 6.14—6.15
 Októberi zab 1903. . . . . 5.27—5.29
 Augusztusi tengeri 1903. . . . . 6.11—6.12
 Májusi tengeri 1904. . . . . 4.89—4.90
 Augusztusi repe 1903. ————

Délután fél 5 óraker zárul:

Októberi buza 1903. . . . . 7.27—7.23
 Áprilisi buza 1904. . . . . 7.49—7.50
 Októberi rozs 1903. . . . . 6.13—6.14
 Októberi zab 1903. . . . . 5.27—5.28
 Augusztusi tengeri 1903. . . . . 6.13—6.14
 Májusi tengeri 1904. . . . . 4.87—4.83
 Repe augusztusi 1903. . . . . ————

A budapesti értéktőzse.

A mai üzlet szűk keretben boajolódott le s a forgalomba került értékek gyengülve záru tak.

Előzőse. Osztrák Hitelesrésvény 660.75—661.— korona.

A déli tőzsdén a következő értékekben volt forgalom: Koronajáradék 9.15—99.05%. Magyar Hitelesbank részvény 729.——730.—. Jezálogbank részvény 514.50—515.2). Osztrák Hitelesrésvény 659.—660.50. Rimamurányi vasmű részvény 455.—457.—. Közúti Vas-pálya részvény 602.50. Városi Villamos Vasut részvény 300.—301.—. Államvasutj részvény 666.50—67.50 korona.

4 óraker zárul: Osztrák Hitelesrésvény 659.—. Magyar hitelesrésvény 729.—. Leszámítóbank részvény ——. Rimamurányi vasmű részvény ——. Osztrák-magyar államvasuti részvény 667.—. Közúti vasut részvény ——. Városi villamos vasut részvény ——. korona.

A budapesti terménytőzse.

A terményüzletben a szezonsernt hangulatnak megfelelően alakult az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következők ár-íolyamokat állapította meg:

Jegyzékek: Hieremag: lucerna magyar ———— korona, vörös aprószemű ———— korona, vörös erdélyi ———— korona, vörös bánági ———— korona, középszemű ———— korona, nagyszemű ———— korona. Disznósír: budapesti 60.—60.50 korona, vidéki ———— korona. Táblaszalonna: légszáritott vidéki ———— korona, városi 4

darabos 55.—55.50. korona. 3 darabos 53.50—57.— korona. üstölt ———— korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 13.—14.— korona. 120 darabos ———— korona. 100 darabos 14.50—15.— korona; 85 darabos 16.25—16.50 korona. azonnaliszállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 13.—13.50 korona. 100 darabos 13.75—14.— korona. 85 darabos 15.50—16.— korona. Szilvai: slávoniai 15.—15.50 korona, szerbiai 16.—16.50 korona. azonnali való szállításra.

A bécsi értéktőzse.

Az előzőse hangulata ma nyomott volt, ami azonban nem annyira az áríolyamok gyöngülésében, mint inkább az intenzív üzleti csöndben jutott kifejezésre. Nevezetes a Magyar koronajáradék árhanynatlása, mely bányéget a déli tőzsdére is rányomta. Az üzlet a további forgalomban is mindvégig csöndes maradt.

Zárul kedvetlen.

Bécs, július 31. (Magyar értékek zárulata.) 4%-os aranyjáradék 120.10, hiszai és szegedi kölcsön-sorsjegye 156.— Magyar vasuti kölcsön ezüsten ————, Magyar keleti vasuti állami kötvény ————, Magyar leszámító- és pénzváltóbank ————, Rimamurányi vasműrészvény 454.—, Magyar koronajáradék 98.80, 4%-os Magyar földtelek. kötvény 98.50, Magyar hitelbank részvény 727.—, Magyar nyeregmény szöcsön sorsjegye 201.50. Kassa-oderbergi vasuti részvény ————, Magyar kereskedelmi bank ————, Magyar csekkbank ————.

Bécs, július 31. (Ausztrák értékek zárulata.) 4 1/2%-os papírjáradék 100.25, 4%-os osztr. aranyjáradék 120.85, 1800-os sorsjegye ————, Osztrák hitelesrésvény 432.—, Angol-osztrák bank ————, Bécsi bankjegyesület 478.50, Osztrák-magyar bank 15.88, Déli vasut 81.—, Dunagőzmozgási részvény 873.—, Donányrésvény 360.—, Csehszlovák és királyi arany 11.33, Német bankváltó 117.27, 4 1/2%-os ezüst járadék 100.15, Osztrák koronajáradék 100.60, 1864-ki sorsjegye 249.—, Osztrák hitelesrésvény részvény 668.25, Unonbank 524.—, Osztrák Lánctérbank 409.—, Osztrák-magyar államvasut 668.—, Elbavölgyi vasut 424.50, Alpesi bányarészvény 364.—, 20 frank. arany 19.05, Londoni váltó 238.20 bécsi íramway Litt B. ————, Bécsi íramway Litt A. ————, Lapót só 252.—. Az irányzat gyöngült.

Bécs, július 31. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelesrésvény 659.—, Magyar hitelesrésvény 727.50. Angol-Osztrák bank 273.50 Bécsi bank egyesület 479.— Union bank 524.50 Lánctérbank 409.25 Osztrák-magyar államvasut részvény 668.25, Déli vasut 81.—, Elbavölgyi vasut 425.— Eszaki vasut részvény ————, Dobányrésvény 360.50, Rimamurányi vasmű részvény ————, Alpesi bányarészvény 364.50 Májusi járadék 100.25, Magyar korona járadék 99.70 török sorsjegye 122.50 Német birodalmi mársa 117.37—117.40, Napoleond'or 19.05.

Külföldi értéktőzse.

Berlin, július 31. (Lősségi tudósítók.) A tőzse a kohó-és bányarészvények gyenge irányzatával indult. Kereslet hiányában és arra a hírre, hogy a kőszindikátus elhatározta az üzem 10%-nyi korlátozását, a bányapiac mindinkább elhangyolult. Bankok kezdetben tartottak, később gyöngék. Járadékok és vasutak nyugodtak. Utóbb az egész forgalom életlen. Magánleámsítási kamatláb 3 1/2%.

Berlin, július 31. (Zárlati.) 4 1/2%-os papírjáradék ————, 4%-os osztrák aranyjáradék 102.90, Elbavölgyi vasut ————, Magyar koronajáradék ————, Osztrák-magyar államvasut ————, Kassa-oderbergi vasut ————, Bécsi váltóár 85.15 Magyar vasuti beruházási kölcsön ————, Alpesi bányarészvény ————, Disconto-Commandit 137.25, Általános villamosági Edison 132.—, Gelsenkircheni 183.50, Laura-só 219.70 4 1/2%-os ezüstjáradék ————, 4%-os magyar arany járadék 101.25, Osztrák hitelesrésvény 207.50, Déli vasut 17.30, Karoly-Lajos vasut ————, Orosz bankjegyek 216.—, 4%-os új orosz kölcsön 99.25, 1000k dobányrésvény ————, Olasz járadék 103.30, Magyar hitelbank ————, Dvnamit Trust 149.—, Haroeni 179.60 Az irányzat igen csendes.

Berlin, július 31. (A Budapesti Napló tudósítójának hívatata.) Esti forgalom: 4%-os magyar aranyjáradék ————, Magyar koronajáradék 98.80, Osztrák hitelesrésvény 207.50, Osztrák-magyar államvasut 143.—, Déli vasut 17.30, Eszaki vasut ————, Elbavölgyi vasut ————, Orosz bankjegyek 216.—, Buschthorai ————, Orosz bányajegy ————, (Ultimo, Lombard ————)

Páris, július 31. (Zárlati.) Osztrák-magyar államvasut ————, Új török konzol 32.30, Egyiptomi járadék 106.50, Osztrák Lánctérbank ————, Párisi bankjegyesület 10.84, 3%-os francia járadék 97.95, 4%-os spanyol járadék 99.97, 3%-os új török konzol járadék ————, Crédit agricole de France 12.67, A new loan 33.33, 3%-os új 4%-os 1890, román kölcsön 82.20, Görög kölcsön 212.50, Váltó Olaszországra 9/8 pari, Váltó Amsterdamra 206.08, Váltó Brittszelre 9/8 pari, De Beers 493.50, Chartered 81.75, 5%-os bogár kötelezvény ————, Magyar aranyjáradék 101.75, Déli vasut ————, Váltó Londonra 251.30 Osztrák aranyjáradék 103.35, Török sorsjegye 130.50, Meridional vasut 700.—, 4%-os olasz járadék 102.57, Ottomanoak 689.— 3 1/2%-os francia járadék 675.—, Osztrák földhitelintézet ————, Déli vasut elsőbbségi kötvény 322.—, 4%-os 1896. román kölcsön 88.25, Donányrésvény 394.—, Váltó Bécsre 104.—, Váltó német piacokra 122.08, Rio 11.60, East Rand 172.50, Randfontein 64.25, Magyar Jelzálogbank 549.—. Az irányzat tartott.

Frankfurt, július 31. (Zárlati.) 4 1/2%-os papírjáradék ————, 4%-os osztrák aranyjáradék 120.90, 4%-os magyar aranyjáradék 101.40, Osztrák hitelesrésvény 207.50, Osztrák-magyar államvasut 143.40, Eszaki vasut 107.30, Rustlebradi vasut ————, Londoni váltóár 226.75, Bécsi bankjegyesület 121.—, Villamos részvény 103.50, 3%-os magyar aranykölcsön 88.50, 4 1/2%-os ezüstjáradék 100.90, Osztrák koronajáradék 101.—, Magyar koronajáradék 98.80, Osztrák-magyar bank 114.10, Déli vasut részvény 17.40, Elbavölgyi vasut 106.—, Bécsi váltóár 81.66, Párisi váltóár 810.66, Union bankrésvény ————, Alpesi bányarészvény 187.—. Az irányzat gyenge.

Frankfurt, július 31. (A Budapesti Napló tudósítójának hívatata.) Arrolmagk január. Esti forgalom: Osztrák hitelesrésvény 207.10 Német bank ————, Disconto ————, Berlimi kereskedelmi bank ————, Gelsenkirchenei 183.—, Harpeni 179.75, Laura-só 220.30, Olasz járadék ————, Hilbernia 177.—, Az irányzat zárlat.

Hamburg, július 31. (Zárlati.) 4 1/2%-os ezüstjáradék 100.50, 1890. sorsjegye 155.20, Déli vasut 17.40 4%-os

Osztrák aranyjáradék 102.70, Osztrák hitelesrésvény 207.55, Osztrák-magyar államvasut 142.70, Olasz járadék 103.—, 4%-os magyar arany járadék 101.20, Az irányzat nyugodt.

Budapest-kőbányai sertéseskereskedelmi csarnok jelentése.

Július 31. A sertésüzlet irányzata: kissé élénkebb.

A) **Zsított sertések ára:** (L) A) Magyar: eis o r e n d ú j. Öreg nehez (paronkint 400 kirogramm feletti súlyban 102—104 illérg. Öreg közep (paronkint 300—240 kirogramm terjedő súlyban) ———— illérg. Fiatál nehez (paronkint 320 kirogramm feletti súlyban) 110—111 illérg. Fiatál közep (paronkint 251—230 kirogramm terjedő súlyban) 110—111 illérg. Fiatál könnyű (paronkint 250 kirogramm terjedő súlyban) ———— illérg. II) A) Magyar: eis o r e n d ú j. Nehez (paronkint 230 kirogramm feletti súlyban) ———— illérg. Közep (paronkint 240—260 kirogramm súlyban) 106—108 illérg. Könnyű (paronkint 240 kirogramm terjedő súlyban) 104—106 illérg. III) R o m á n i a i: Nehez (paronkint 320 kirogramm feletti súlyban) ———— illérg. Közep (paronkint 250—320 kirogramm terjedő súlyban) ———— illérg. Könnyű (paronkint 240 kirogramm terjedő súlyban) ———— illérg. IV) R o m á n i a i e r e d e t i (Stachi). Nehez (paronkint 240 kirogramm terjedő súlyban) illérg. Könnyű (paronkint 240 kirogramm terjedő súlyban) ———— illérg. V) S z e r b i a i: Nehez (paronkint 260 kirogramm feletti súlyban) 106—108 illérg. Közep (paronkint 240—260 kirogramm terjedő súlyban) 104—106 illérg. Könnyű (paronkint 240 kirogramm terjedő súlyban) 102—104 illérg.

Sertéslelési szám 1903. július 29. napján volt készlet 46 776 darab. — 1903. július 30. napján felhajtott 550 darab. — 1903. július 30. napján elszállított 680 darab, 1903. július 31. napjára maradt: készletben 46 646 darab.

Napirend.

Naptár: Szombat, augusztus 1. — Róma-szatholikus: Vassas Péter. — Protestans: Péter. — Görög-orosz: (július 19.) Dinsz. — Zsidó: Ab. 8. Sabbath Debarim. — Nap ké: 4 óra 22. perckor. — Nyusszik: 7 óra 17 perckor. — Hold ké: 1 óra 42 perckor éjjel. — Nyusszik: 11 óra 36 perckor délebb.

A miniszterek nem fogadnak.

A képviselőház hányaga fogad délelőtt 11 óratól 12-ig. Nemzeti Múzeum, Keptár. Nyitva van d. e. 9 óratól délután 1 óráig.

Megozgasdászgi múzeum (Kerepesi-ut 72.) d. e. 9-től 1 óráig.

A földtan intézet múzeuma (Stefánia-út 14.) Nyitva délelőtt 10—1 óráig. Belépődíj 1 korona.

Nyitásban könyvtárak zárva vannak.

A kereskedelmi és iparkamara könyvtára (Szemere-utca 6. sz.) nyitva minden hétköznap fél 10-től fél 2-ig.

A főtársaság könyvtár (Károly-kört 28.) mindennap nyitva van, köznapokon délelőtt 9—1-ig, vasár- és ünneppnapokon 9—12-ig.

Az agyineumi ásatások és múzeum. Megtekinthető egész nap III. ker. O-Buda, Külső-Szent-Endrei-ut. Helyierdeku vasut a Pálly-teröl.

Egyetemi füvészkert az Üllői-uton délelőtt 7 óratól 12 óráig és d. u. 3 óratól 8 óráig.

Mezőgazdasági helyjegy a Markó- és Sölyom-utca sarkán, reggel 8 óratól este 6-ig.

Állatkert a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. igazgatóság, kereskedelmi szaknyelvtár, tudakozó-osztálya és keleti mintatára V. kerület Váci-kört 22. szam alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9 óratól 12 óráig és délután 3 óratól 6 óráig. Hazai termékek állandó kiállítása és kereskedelemtörténeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetőség ámsításokat is esz özöl): a városi ipar-csarnokban (vasár és ünneppnapok is) nyitva délelőtt 9 óratól 12 óráig és délután 3 óratól 6 óráig. A külföldi kereskedelmek központj üzletvezetősége (Magyar kereskedelmi részvenytársaság) V. Váci-kört 22. szam alatt.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. —

Budapest, július 31.

Haránkban a nyugati és északi megyékben esős lett az idő. Az eső mennyisége különösen Árvidban nagy. (Arvárváján 26 mm. esett). — A hőmérséklet is nagy ingadozást mutat: az ország északnyugati részén, meg trévidy délkeleti táján nagy mértékben csökkent a temperatura, egyhét ízben még alig változott.

A norvégiai depresszió a Fehértereng felé terjeszkedett, Angliában pedig emelkedett a levegőnyomás.

Európa nyugati felében az idő aránylag hűvös és sokhelyütt esős volt, keleti felében pedig tnyomán derült és meleg.

Küldetés Változókon és hűvös idő várható sokhelyütt esővel.

Vizállás.		Júli. 30. 31.		Júli. 30. 31.				
		m. t. e. r.		m. t. e. r.				
Inn	Székesfehérvár	1.29	1.29	Tisza	K. Szeged	0.66	0.66	
Duna	Pápa	2.29	2.49		Tokaj	0.66	0.49	
	Linz	0.25	0.41		V. Namény	0.62	0.18	
	Bécs	0.57	0.27		Tokaj	0.41	0.45	
	Pozsony	2.65	2.47		M. Péterd.	0.76	0.22	
	Komárom	3.71	3.54		Szolnok	0.8	0.66	
	Budapest	3.15	3.82		Csongrad	1.	0.65	
	Paks	4.20	3.24		Szeged	1.92	1.75	
	Mócs	4.17	4.31		Tótok-Buda	1.8	1.91	
	Gombos	4.08	4.09		Titel	3.76	3.92	
	Újvidék	4.24	4.10		Óndóva	0.89	0.22	
	Pancsova	8.05	8.33		M. Váradi	0.6	0.4	
	Orosva	8.38	8.1		Bodrog	Zemplén	0.4	0.61
	Magyarfalva	1.—	0.98		Sajo	Zalona	1.67	0.47
	Zalona	1.01	1.06		Hernád	H. Nemény	0.50	0.47
	Troncsa	0.87	0.84		Berettyó	Mozsán	0.6	0.4
	Szered	1.29	1.20		B. Újlápa	0.16	0.17	
	Sz. Gotthard	0.81	0.80		Csicska	0.16	0.10	
	Pancsova	0.65	0.63		Topolya	0.41	0.36	
	Győr	2.90	2.74		Balassagyőr	0.70	0.63	
	Péttan	0.99	0.88		Tenke	0.12	0.27	
	Zádkány	0.12	0.11		Gurabony	0.80	0.29	
	Barna	0.90	0.20		Bonyhád	0.12	0.—	
	Eszék	1.09	1.21		Békecs.	0.20	0.61	
	M. Szerdah.	0.10	0.45		Gyónya	1.22	1.02	
	Székely	0.45	0.31		Ób. Fehérvár	0.34	0.28	
	Szilék	0.67	0.54		Branyócska	0.46	0.42	
	Mitrovica	1.0	1.04		Solovány	0.—	0.—	
	Baja	0.18	0.10		Árad			

Minden sok egyszeri beiktatása... Budapesti Napló kiadói...

Levélbeli tudakozásra ingyen adunk felvilágosítást, csak a válaszra szükséges bélyeget kell mellékelni.

Cs. 14. Aranyosom, edesim! Imet élettől, mivel szeréhez...

Legszívesebben. Egyetlen drága kincsem. Ma este föl 3-ig felébredtem...

Noblesse oblige. Merre van, hogy van? Lássa, mégis én érdeklődöm...

Házasságot. Kétségkívül a díszes idősök... Házasságok...

Fintal orvos. Keresni illigens fiatal asszony... Fintal orvos...

KERESLET. Földbirtokot... Kereslet...

Félszer. Az vaskereskedésben egy fiatal... Félszer...

Megvételek keresek. Egy keveset használt... Megvételek keresek...

Billárdot fordítható jó állapotban... Billárdot fordítható...

Lakást. 5-6 szobásnak keresek... Lakást...

Pénzbeszédit vagy hasonló bizalmi... Pénzbeszédit...

Egy jó házba. Való jó tanácsok felvételt... Egy jó házba...

Fizetek. 300 koronát annak, ki... Fizetek...

A sziget-utca. (V. kerület) elemi lakó... A sziget-utca...

Házmesteri állást. Keresi tisztességes házaspár... Házmesteri állást...

KINÁLAT. Légszesz csillár. ebedő és szalonna... Kinálat...

Pénzükelet. szerez szék alapon, gyorsan... Pénzükelet...

Gimnáziumi. érettségit két fialaborn, kö... Gimnáziumi...

Egyetemet bevétezt. franciánszék, kereskedelmi... Egyetemet bevétezt...

Szabóné. Gyere, a legkomplikáltabb... Szabóné...

Angol, francia vagy németet alapon tanítja... Angol, francia...

Magániskolát a polgári iskolai kiképzés... Magániskolát...

Ház. Kéthyán, Öngyere, 6 éves... Ház...

Sütőde. dunántúli nagyobb közönség... Sütőde...

Telek. Erzsébetvárnál, a Csornai... Telek...

Ház Felsőmagyarországi... Ház Felsőmagyarországi...

Cimbalom. pedálos, óceán elejű. Kasziny... Cimbalom...

Telek. Óbudán, a Táborhegyen egy... Telek...

Gyakran bizonyságot fogja el... Gyakran...

dr. Wirmann József. hites szabádmű ügyvéd... dr. Wirmann József...

PATAKY H. és W. Erzsébet-kört 42. Pálvilágosítást... PATAKY H. és W. Erzsébet-kört 42. Pálvilágosítást...

BUTOROK. úgy készpezert, mint... BUTOROK...

legnagyobb kivitelű legújabb... legújabb...

Minidennem. felhívást elvállal ezen... Minidennem...

KIADÓ SZOBÁK. Egy alkalommal... KIADÓ SZOBÁK...

Egy alkalommal. bitorozott egészen külön... Egy alkalommal...

70 Koronáért. az egész városban... 70 Koronáért...

3 darab. használt ágazati... 3 darab...

Ház Ó-Budán. modern építkezés... Ház Ó-Budán...

Ház Kispesztén. 150 [?] területen, mely... Ház Kispesztén...

Podrászlót. Erdély egyik legelőbbrangú... Podrászlót...

Szűlő és gyümölcs. Nemes fajok s a... Szűlő és gyümölcs...

Házvezetőnek. ajánlok két fiatal... Házvezetőnek...

Öv a feleségért! Minden család... Öv a feleségért!

Kezdve alkalmat nyújt ezen... Kezdve alkalmat...

Cimbalom. pedálos, óceán elejű. Kasziny... Cimbalom...

Telek. Óbudán, a Táborhegyen egy... Telek...

Gyakran bizonyságot fogja el... Gyakran...

dr. Wirmann József. hites szabádmű ügyvéd... dr. Wirmann József...

PATAKY H. és W. Erzsébet-kört 42. Pálvilágosítást... PATAKY H. és W. Erzsébet-kört 42. Pálvilágosítást...

BUTOROK. úgy készpezert, mint... BUTOROK...

legnagyobb kivitelű legújabb... legújabb...

Minidennem. felhívást elvállal ezen... Minidennem...

KIADÓ SZOBÁK. Egy alkalommal... KIADÓ SZOBÁK...

Egy alkalommal. bitorozott egészen külön... Egy alkalommal...

70 Koronáért. az egész városban... 70 Koronáért...

3 darab. használt ágazati... 3 darab...

3 darab. teljesen új... 3 darab...

Villamos felvilágítási. Villamos felvilágítási... Villamos felvilágítási...

Eladó földöl. 1 szőlő a földöl... Eladó földöl...

Szűlő és gyümölcs. Nemes fajok s a... Szűlő és gyümölcs...

Házvezetőnek. ajánlok két fiatal... Házvezetőnek...

Öv a feleségért! Minden család... Öv a feleségért!

Kezdve alkalmat nyújt ezen... Kezdve alkalmat...

Cimbalom. pedálos, óceán elejű. Kasziny... Cimbalom...

Telek. Óbudán, a Táborhegyen egy... Telek...

Gyakran bizonyságot fogja el... Gyakran...

dr. Wirmann József. hites szabádmű ügyvéd... dr. Wirmann József...

PATAKY H. és W. Erzsébet-kört 42. Pálvilágosítást... PATAKY H. és W. Erzsébet-kört 42. Pálvilágosítást...

BUTOROK. úgy készpezert, mint... BUTOROK...

legnagyobb kivitelű legújabb... legújabb...

Minidennem. felhívást elvállal ezen... Minidennem...

KIADÓ SZOBÁK. Egy alkalommal... KIADÓ SZOBÁK...

Egy alkalommal. bitorozott egészen külön... Egy alkalommal...

70 Koronáért. az egész városban... 70 Koronáért...

3 darab. használt ágazati... 3 darab...

Szépén. bitorozott szoba... Szépén...

3 szoba. a 2 konyhából... 3 szoba...

A nyári időnyre. kiadó Törökbalinton... A nyári időnyre...

Szűlő és gyümölcs. Nemes fajok s a... Szűlő és gyümölcs...

Házvezetőnek. ajánlok két fiatal... Házvezetőnek...

Öv a feleségért! Minden család... Öv a feleségért!

Kezdve alkalmat nyújt ezen... Kezdve alkalmat...

Cimbalom. pedálos, óceán elejű. Kasziny... Cimbalom...

Telek. Óbudán, a Táborhegyen egy... Telek...

Gyakran bizonyságot fogja el... Gyakran...

dr. Wirmann József. hites szabádmű ügyvéd... dr. Wirmann József...

PATAKY H. és W. Erzsébet-kört 42. Pálvilágosítást... PATAKY H. és W. Erzsébet-kört 42. Pálvilágosítást...

BUTOROK. úgy készpezert, mint... BUTOROK...

legnagyobb kivitelű legújabb... legújabb...

Minidennem. felhívást elvállal ezen... Minidennem...

KIADÓ SZOBÁK. Egy alkalommal... KIADÓ SZOBÁK...

Egy alkalommal. bitorozott egészen külön... Egy alkalommal...

70 Koronáért. az egész városban... 70 Koronáért...

3 darab. használt ágazati... 3 darab...

A hirdetésekre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal: VIII., Kerepesi-ut 25. szám.

TITKOS. betegségek ellen... TRIAS! 2-3 nap befecskendezés után...

Általános érdeklő művek. Levelez. Kassay Adolftól. Az élet minden körülmenyére...

Ügyvéd. iródnak alkalmas 3 utca... Ügyvéd...

Vendéglők figyelmébe. a Gyöngyös és Visonta... Vendéglők figyelmébe...

Sport. Kérkőpáros Káti. Irta Korchmáros K. Ára 30 fill.

Társasjátékok. Sakjáték kezűnyire. Irta Szemere-Marcóczy. Árrakkal. Ára 120 fill.

Peres ügyek. Önjegyed. Irta Kassay A. Ára füve 2.40, köve 3 k.

Hölgyek könyvtára. Híltáre. Képes budapesti... Hölgyek könyvtára...

Hölgyek titkára. Házitancadó... Hölgyek titkára...

Társalgás. Pestit művelt társalgó. A társalgó... Társalgás...

Gyermeknek. Legteljesebb kézikönyv. Irta Bácsi József. Ára köve 1 kor. 60 fill.

Leányok és asszonyok olvassák. Én örököltem dr. Hílykét... Leányok és asszonyok olvassák...

185 cm. Grás bosszú. Lelőny-hajmat, az általam... 185 cm. Grás bosszú...

Postai irókészlet. Postai irókészlet... Postai irókészlet...

Crème Samson. oléigeti a... Crème Samson...

legjobb minőségben, legolcsóbban... legjobb minőségben...

12 fill. 1 drb... 12 fill. 1 drb...

csak 6 minőségű. Házalozók, kedvesek... csak 6 minőségű...

Gichner Testvérek. Budapest, Múzeum-kört 27.

Butor. Leányok és asszonyok olvassák... Butor...

Leányok és asszonyok olvassák. Én örököltem dr. Hílykét... Leányok és asszonyok olvassák...

Leányok és asszonyok olvassák. Én örököltem dr. Hílykét... Leányok és asszonyok olvassák...

Leányok és asszonyok olvassák. Én örököltem dr. Hílykét... Leányok és asszonyok olvassák...

Nyilatkozat!

A Szt-Lukácsfürdői Kristály-forrás, nagy mélységből fakadó, **állandó összetételű ásványvíz** és a chemiai analysis alapján **igen tiszta, calcium- és magnesium-hydrocarbonatos ásványvíznek** minősítendő.

Budapest, 1900. április 12-én.

A m. kir. tudományos egyetem I. chemiai intézete.

A vizsgált Szt-Lukácsfürdői Kristály-forrás ásványvizét bacteriologiai szempontból **kitűnőnek** kell minősítenünk.

Budapest, 1899. április hó 5-én.

Budapest székesfőváros bacteriologiai intézete.

Budapest székesfőváros vegyészeti és tápszervizsgáló intézete a Kristály-ásványvizet tiszta, bomlási anyagoktól egészen mentes és chemiai szempontból egészségesnek minősítette. **Az Országos Közegészségügyi Tanács** a Kristály-forrást, oly ásványvíznek minősítette, mely helyes és tisztán való kezelése folytán a külföldön való versenyzésre más ásványvizekkel hivatott.

Ő cs. és Apost. kir. Felsége főudvarmesterei hivatalától. Az alulírott cs. és kir. Udvari gazdasági hivatal ezennel igazolja, hogy a „Kristály“ Szt-Lukácsfürdői hegyiforrás **igen kellemes ízű és üdítő** itálnak találtatott.

Bécs, 1901. augusztus 23-án.

A cs. és kir. udvari gazdasági hivatal:

Franz von Worlitzky

cs. és kir. udvari gazdasági igazgató.

A magy. kir. belügyminiszter 68327/IV. sz. a. engedélyezte, hogy a Kristály-forrás „szénsavval telített forrás ásványvíz“ elnevezés alatt forgalomba kozassék.

A németországi képviselőségnek engedélyezett. Ő kir. Fensége, György Poroszországi heregi udv. szállítói címer.

A magy. kir. miniszterelnök 1903. május 14-iki 2031. sz. határozata folytán viselésre engedélyezett magyar állami címer.

A délamerikai képviselőségnek engedélyezett

Argentínai állami címer.

Minden egyes üveg, a külföldön is, a magyar címerrel van ellátva.

Ájánlják: Prof. Dr. Korányi Frigyes, főrendiházi tag, az Országos igazságügyi tanács elnöke; Prof. Dr. Kétyl Károly, a Magyar Orvosszövetség elnöke; Prof. Dr. C. Malbran, a Közegészségügyi tanács elnöke Buenos-Airesben; Comm. Prof. Dr. Giuseppe Laponi, XIII. Leó Pápa ő Szentségének orvosa Rómában és **ezernél több belföldi és külföldi kiváló gyakorló orvos. tanár és vegyész.**

Dr. Rigler Gusztáv a kolozsvári egyetem egészségtan tanára, az 1902. XII. magyar balneologiai kongresszuson, a forgalomban lévő különféle ásványvizeknek bacteriologiai szempontból történt vizsgálatáról tartott előadásában, a legtisztábbnak a Szt-Lukácsfürdői **Kristály-forrás ásványvizét** jelentette ki.

Szt-Lukácsfürdő Kutvállalat Budán.

Színházak, szórakozó helyek.

FŐVÁROSI NYARI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. augusztus hó 1-én.
Hegedüs Ferenc mint vendég.

Fatinca.

Operett 3 felvonásban.
Kezdeté 7 1/2 órakor.

VÁROSLIGETI NYARI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. augusztus hó 1-én.
Ujházi Ede vendégfellépéssel.

A heidelbergi diákélet.

Víg színmű 3 felvonásban.
Kezdeté 7 1/2 órakor.

Szimfonia hangverseny.

Prof. Wieschendorff H. karmester.
Szombat, 1903. augusztus 1-én.

Előadás a Szt.-Lukácsfürdő dunaparti nagyvendéglőjében

- I. Kör-induló
- II. „A fekete dombo”, nyitány
- III. „Az amorettek ünnepe”, négyes
- IV. Víg indulók egyvelege
- V. „Oberon”-nyitány
- VI. a) „Gyógyáldom”
b) „Serenád”
- VII. „Phaeton” (simfonikus költemény)
- VIII. „Lohengrin”-fantázia
- IX. III. sz. „Leonora”-nyitány
- X. „Nocturno”, heggedű-solo
- XI. Második magyar rhapszodia
- XII. „Es-tex”, keringő
- XIII. „Japán esküvői induló”

Wieschendorff
Aubor
Sekat
Kornak
Weber
Meyer-Hellmund
Moszkowsky
Saint-Saens
Wagner
Beethoven
Fronner
Liszt
Falfos Tivadar
Translater

Ős-Budavára

Nyitva d. u. 6 órádtól reggel 4 órádig.
Ma szombat, augusztus 1-én.

Nagy ünnepély és bál

a szabad területen. Nagy cake-nak verseny a The Georgia Picanninies népcsoport rendezése mellett. A nagy variété színpadon az új augusztusi szenzációk műsor: az elhíresült karikatúra-komikus, Rafael és Colomel francia dnetisták, Genny család, különleges akrobaták, Feschkoff csoport, orosz, ének és táncművészek, Morcschani meghonosított vendéglátása és a többi nagyzenekar attrakció

Folies Comiques-ban

két új bohózat és Steinhardt az érdekes, új szelzsámaival. A helyszínen minden 50-ik látogató kis Thypani virág-ródi kap.

Honvédeknek és tíz más zenekar. Rendkívül szép tűzijáték.

Belpé 5 díj 1 korona.
Kedvezményes jegyek 40 fillér ráfizetéssel érvényesek.

Dr. RENNER

vizgyógyintézete

bejáró betegek részére.

Budapest, VII., Valero-utca 4. (Telefon 555.)

Az intézetben gyógykezelés alá vétetnek: Aimatianag, ardu-lés, kőfűtés, valamint minden ideg- és gerincbeteg, gyan-geségi állapotok, ideges szívbetegségek, a gyomor és belek renyhősege stb. — Gyógyeszközök: A vizgyógyító-mód ózonsz, elektroforézis, szén-savas fürdők (szén-dioxidos számra), fénzfürdők (ultravioleta és cezum bántalmaknál), az elektromozás minden faj, masszázst stb.

Kivánatra prospektus. — Árak mérsékeltek.

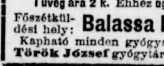
Az egyedül létező val. angol

Szépitőszér

a Balassa-féle valódi angol

UGORKATEJ,

mely azonnal elavított minden szepít, májfolttól, pattanást, bőrtkát, (mitesszer) stb. és az arcnak friss üdöséget, fiataliságot kölcsönöz.

1 üveg ára 2 K. Ehhez oporkaszappan 1 kor., poudre 2 kor.

Főszékhely: Balassa Kornél gyágy. szeretára Temesvár.

Kapható minden gyógyszerárban. Főraktár Budapesten: Török József gyogyárban, Király-u. 12 és Andrássy-u. 23.

Ideal

IRÓGÉP

szonnal és állandóan látható írással. Tizedes rovato-lással. Prospektus és írásmintákat küldünk:

Schott H. és Donnath

Budapest, VII., Erzsébet-körut 1. szám.

Nincs többé székrekedés mozgástelíté azt az ón huss-kalácsom.

Szabadalm. különböző emeltyűs borsajtókat, folytonos működésű

bor-sajtókat

szőlő-zúzókat

és bogyózókat szállít:

Röck István

gépgyáros, Budapest, I., Budafoki-ut.

Árjegyzék ingyen. Állandó raktár a gyárban.

Legújabb szerkezetű hidraulikus

bor-sajtókat

szab. léces kosarakkal.

D. Fèvre-féle szódavízkesztő-gép,

mellyel bárki folyton, könnyen, legtisztább, friss, egészséges és olesó kellemes itatókat, szódavíz, mesterséges ásványvizet, bármilyen gyümölcs-szörp-gazot, kefit, (szénsavas tej), szénsavas hideg teát (nyáron megbocshellhetlen egészséges, hűs itál), pezsgőort, pezsgőlimonádát, spricczert stb. készíthet. A szénsav vegytiszta. A kezelés egyszerű, kényelmes. Orvosok által rendeltetik.

6 12 18 24 30 decziliter tart.

6.- 8.- 10.- 12.- 14.- frt.

A készítéshez szükséges kitűnő minőségű borkősavat, 500 grm. és szódabikarbonát 600 grm. tartalmazó csomag ára frt 1.70.

E. THESSIER Páris, a valódi Fèvre-féle szódavízgépek egyedüli készítője.

Egyedüli főraktár Magyarországon: Kertész Tódornál

Budapest, IV., Kristóf-tér nagyban és egyenkint. Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Cigaretta-automata-

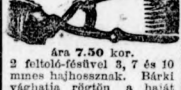
dohány-tárcza, a fedélén önműködő cigaretta géppel. Elismert párt. gép, mely-nél a fedél egyeztető beca-pása által köz cigaretta kézzel és a csontkötő tárczá-ban feltűnik. Fél óra alatt 500 cigaretta. Ár 4 koroná-

40 K. helyett 12 Kor.

legfő-nobb tisztá achromatikus dupla-üveges, utazás, színház, vadászok és sport, 144 mm. irányítól, login. Kapható börtáskával és szil-jal 40 kor. helyett csak 12 kor. (Oceano.)

Hajvágó-gép.

Ára 7.50 kor. 2 feltöltő-féltől 3, 7 és 10 mmes hajhozsznak. Bárki vágástól rögtön a hájat (használati utasítás költés-kezelve). Györgyméknélgyed-év alatt megkeresni a gépet. Önműködő betöltőgép 6 kor. Szakdvégőgép 8 kor. Utánvétellel szállítja:

RUNDBAKIN M. Bécs, IX., Berggasse 2.

Budapesti RÖSER-tanintézet

Ötvenegyedik iskolai év. Tanulóik eddigi száma 16560.

1. Háromosztályú felsőkereskedelmi iskola

(14-18 éves ifjak részére), teljes-tesen egyenlő az állami, községi, tisztviselői és kereskedelmi akadémiákkal kapcsolatos felsőkereskedelmi iskolákkal. Erett-ségi bizonyítványt az egyéves önkéntességre jogosítanak.

2. Negyosztályú polgári iskola

(10-14 éves fiúk részére), teljesen egyenlő az állami és községi polgári iskolákkal.

3. Kétféves kereskedelmi szaktanfolyam

külföldiek részére, (szerb, román, bolgár, horvát és németországi ifjak részére, kik anyk nyelvét tanítják részben, kik iskolai kötelezettségüknek elogat- (tve), a nagykereskedelemben terén vagy gyárt., pénzintézet stb. gyakorlati hivatalokra szükséges képzésüket elhajtják mezőszereznél maguknak.

Beírások: augusztus 30-tól szeptember 5-ig. Erettségi-útvonalot küld az igazgató:

Röser János tanár, Budapest, VI. Arad-utca 10.

KI ALIAR = egyéves önkéntes = LENNI?

Mindazon ifjak, kik az előirt iskolákat nem vége-zték, előkészítősegültek és foglalkozásukra való tekintettel nekik megserkezhetik az egyéves önkén-tes jogot. — Aki már sor alatt állott, előlépet. Születési év közzönd.

Prospektus ingyen és bérmentve küld

LICHTBLAU ALBERT

a katonai előkészítő tanf. igazgatója Debrecenben. Tanbiztos: eddel DRAUGERTZ JÁNOS nyug. ez-redes, nemzetiifjúsági SIMONFÉY GYULA nyug-huszár-alvezédes és JAROSY LAJOS nyug. százados. Főigyele: a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. m. miniszterium megbízásából a tank. kir. főigazgató.

Csödtömegeladás.

Vagyonbukott Wassermann Bertalané szül. Spie-gel Mari miskolci cég csödtömegéhez tartozó és a csödteljár-26-397. létel alatt felvett mintegy 3000 koronára becsült női kalapárak, esikéek, szalagok, fűtyolók és egyéb női divatcikkék zárt ajánlati verseny útján eladának.

Az ajánlatok 300 kor. bántéppénzsel ellátva, 1903. évi augusztus hó 8. napjának dél-előtti 9 órájáig

alulírott tömeggondnokhoz adandók be. A csödtömegeladás fenntartja jogát abhoz, hogy esetleg még a legkedvezőbb ajánlatot sem fogadja el; ajánlatvevőket azonban ajánlatuk kötelezi.

A vevő, kinek ajánlatát a választmány elfogadja, tartozik a megvett cikkeket 8 nap alatt átvenni, az egész vételárát mégis, a bántéppénz beszámításával, az átvétel megkezdése napján kifizetni.

A csödtömeggondnok sem a cikkek mennyisége, sem minősége, sem értéke, sem egyáltalán a leltár helyessége tekintetben felelősséget nem vállal.

Az árak Miskolcon vannak és alulírott csödtömeggondnok közbenjöttével bármikor megtekinthetők. Kelt Miskolcon, 1903. évi július hó 27-én.

Dr. Sugar Adolf, csödtömeggondnok.

= Kérje ingyen =

világhírű találmányomat a Guzi kenesőt, amely mindenkinél ki címét velem küldi, nagy képen ár-jegyzékkel ingyen és bérmentve küldöm. Minden nálam vásárolt cipőre 1 évi írásbeli jótállást válllok, hogy a bőr megsebesül, ki van zárva, ha Guzi kenesővel be-keni. Ideelőtti elszakadás esetén teljesen ingyen megjavítom.

Minden nálam vásárolt cipő höz 1 tégely Guzi kenesőt és 1 pár elegáns cipőszámt adok ingyen.

Legfontosabb mérték, ha harisnyában egy papliraóra álla, a lábtalp környékét lejáról. Nem megfelelő kiseretek saját költségemen egy a pénzt minden levonás nélkül visszadom.	Férfi sima vix cuogos, erős kivitelben 3.20	Női valódi zörgő fűző v. engoscipő 3.20
	Elegáns gavallér vix fűző cipő, angol varrott talppal 3.50	Divatos barna zörgő fűző, elegáns 3.20
	Divatos barna bagaria fűző cipő 4.20	Feltűnt elegáns box fűző cipő, elegáns kivitelben 3.40
	Sálonslakk fűző elegáns fűző cipő, kényelmes szíval 4.50	Sálonslakk fűző cipő, eleg. kivitelben 3.70
	Feltűnt eleg. box fűző cipő, derby szab. 4.20	Kerestűző eleg. szalagok 3.70
	Gyermekcipő 3 évig 1 frt 20 krajczár. 3 évől 7 évig 1 frt 60 kr. 7 évől 10 évig 2 frt.	Kerestűző utcai cipő 3.20

Agulár Ignác

BUDAPEST, Főútlel: Kerepesi-ut 30. sz., a Rékus-kórház templomával szemben. Fióküzlet: Király-utca 6. szám.